

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023

Projekt został zrealizowany przy
współfinansowaniu ze środków Unii
Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego
Pomoc Techniczna 2014-2020

Niniejszy dokument sporządzono zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji w ścisłym porozumieniu i przy współpracy z samorządem gminnym i przedstawicielami społeczności lokalnej.

Gmina Skulsk

ul. Targowa 2

62-560 Skulsk

Skulsk, 2017

Spis treści

1. Wprowadzenie	5
2. Ogólna charakterystyka gminy Skulsk	8
3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych	17
Metodologia	17
Sfera społeczna	22
Niekorzystne zjawiska demograficzne	22
Ubóstwo	23
Bezrobocie	25
Sfera gospodarcza	28
Niski stopień przedsiębiorczości	28
Sfera środowiskowa	30
Obecność odpadów stwarzających zagrożenie	30
Sfera techniczna	33
Zły stan obiektów kulturalnych	33
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	35
Niewystarczająca powierzchnia mieszkaniowa	35
Niedostateczny dostęp do sieci kanalizacyjnej	37
4. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji	38
Pogłębiona charakterystyka obszaru rewitalizacji	43
5. Wizja rewitalizacji	52
6. Cele rewitalizacji i planowane kierunki działań	53
7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	55

Lista przedsięwzięć podstawowych.....	55
Charakterystyka projektów uzupełniających	99
8. Mechanizmy zapewniania komplementarności rewitalizacji	101
Komplementarność przestrzenna	101
Komplementarność problemowa.....	105
Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	107
Komplementarność międzyokresowa	107
9. Szacunkowy harmonogram działań oraz indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	110
10. System wdrażania, realizacji i aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji	114
Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji	116
11. System monitoringu i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji	118
12. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji	127
Forma i tryb konsultacji.....	128
Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania działań	130
13. Powiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi.....	133
14. Analiza oddziaływania na środowisko	141
Streszczenie <i>Prognozy oddziaływania na środowisko</i>	142
15. Spis tabel, rysunków i wykresów	146

1. Wprowadzenie

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020¹, rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Poniżej zaprezentowano definicje podstawowych pojęć związanych z procesem rewitalizacji:

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Minister Rozwoju, Warszawa, 2 sierpnia 2016r.

Obszar zdegradowany stanowi obszar, na którym zidentyfikowany został stan kryzysowy (tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych). Może być on podzielony na podobszary, w tym podobszary, które nie posiadają wspólnych granic (warunek – występowanie sytuacji kryzysowej na każdym podobszarze).

Obszar rewitalizacji jest to całość lub część obszaru zdegradowanego, na którym zamierza się prowadzić rewitalizację. Cechuje go koncentracja negatywnych zjawisk oraz znaczenie dla rozwoju lokalnego.

Program rewitalizacji - inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy, wieloletni program działań w takich sferach jak: społeczna, gospodarcza, techniczna, przestrzenno-funkcjonalna, środowiskowa. Celem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysu oraz stworzenie warunków do ich zrównoważonego rozwoju.

Projekt rewitalizacyjny to zaplanowany oraz ukierunkowany plan na osiągnięcie celów programu.

Dla prowadzenia rewitalizacji wymagane są²:

- uwzględnienie rewitalizacji, jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy;
- pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji oraz analiza dotyczących go problemów. Diagnoza obejmuje kwestie społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne techniczne i środowiskowe;
- ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych;
- właściwy dobór narzędzi i interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru;
- zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej;
- koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji;

² Tamże.

- realizacja wynikającej z art. 5 ust. 1 rozporządzenia ogólnej zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów w procesy programowania i realizacji projektów rewitalizacyjnych w ramach programów operacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023 składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwszą z nich stanowi diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Na drugą, strategiczną część dokumentu składają się opisy wizji obszaru rewitalizacji, celów strategicznych i kierunków działań, listy planowanych przedsięwzięć (podstawowych i uzupełniających) wraz z mechanizmami zapewniania komplementarności procesu rewitalizacji, oraz szacunkowym kosztem, potencjalnym źródłem finansowania i planowanym czasem realizacji poszczególnych projektów. Ponadto zaprezentowano powiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na poziomie Unii Europejskiej, kraju, województwa, powiatu i gminy.

Podstawą prawną do sporządzenia *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023* jest Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (na podst. Dz.U. 2016 poz. 446).

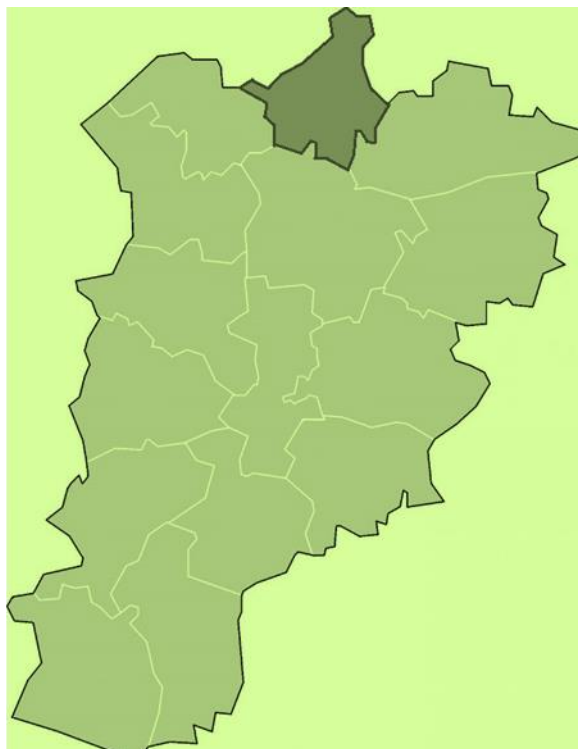
Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023 wpisuje się w założenia Strategii Rozwoju Gminy Skulsk na lata 2014-2020, której wizja brzmi następująco:

Skulsk to przyjazna dla Mieszkańców gmina, charakteryzująca się wysokim poziomem estetyki oraz ładem przestrzennym. Silnie rozwinięta tożsamość lokalna dzięki pielęgnowanej od wieków tradycji sprawia, iż Gmina Skulsk wyróżnia się spośród innych jednostek administracyjnych w regionie. Dziedzictwo kulturowe, ponadprzeciętne walory środowiska naturalnego i krajobrazu tworzą doskonałe warunki do rozwoju turystyki, a walory Gminy skutecznie wykorzystują również lokalni przedsiębiorcy.

2. Ogólna charakterystyka gminy Skulsk

Położenie i struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy

Gmina Skulsk pełni status gminy wiejskiej. Zlokalizowana jest w północnej części powiatu konińskiego i wschodniej województwa wielkopolskiego. Gmina graniczy z gminami powiatu konińskiego: gminą Wierzbinek (od południowego wschodu), Ślesin (od południa) oraz Wilczyn (od południowego zachodu), a także z jednostkami województwa kujawsko-pomorskiego, w tym z powiatami mogileńskim (granicząc z gminą Jeziora Wielkie od strony północno-zachodniej), inowrocławskim (z gminą Kruszwica, od północy) oraz radziejowskim (z gminą Piotrków Kujawski, od północnego wschodu).

Na gminę składają się dwadzieścia dwa sołectwa, są to: Buszkowo, Buszkowo-Parcele, Celinowo, Czartowo, Czartówek, Dąb, Dzierżysław, Gawrony, Goplana, Kobylanki, Lisewo, Łuszczewo, Mielnica Duża, Mniszki, Paniewo, Pilich, Popielewo I, Popielewo II, Radwańczewo, Rakowo, Skulsk, Skulska Wieś.

Obszar gminy zajmuje powierzchnię równą 8 489 ha. Pod względem powierzchni Gmina Skulsk jest drugą najmniejszą jednostką terytorialną powiatu konińskiego, stanowiąc 5,4% jego całkowitej powierzchni.

Tabela 1 Powierzchnia gmin powiatu konińskiego

Jednostka terytorialna	Powierzchnia [ha]
Golina	9 897
Grodziec	11 782
Kazimierz Biskupi	10 765
Kleczew	11 028
Kramsk	13 204

Jednostka terytorialna	Powierzchnia [ha]
Krzymów	9 250
Rychwał	11 790
Rzgów	10 466
Skulsk	8 489
Sompolno	13 742
Stare Miasto	9 784
Ślesin	14 563
Wierzbiniek	14 755
Wilczyn	8 320

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS.

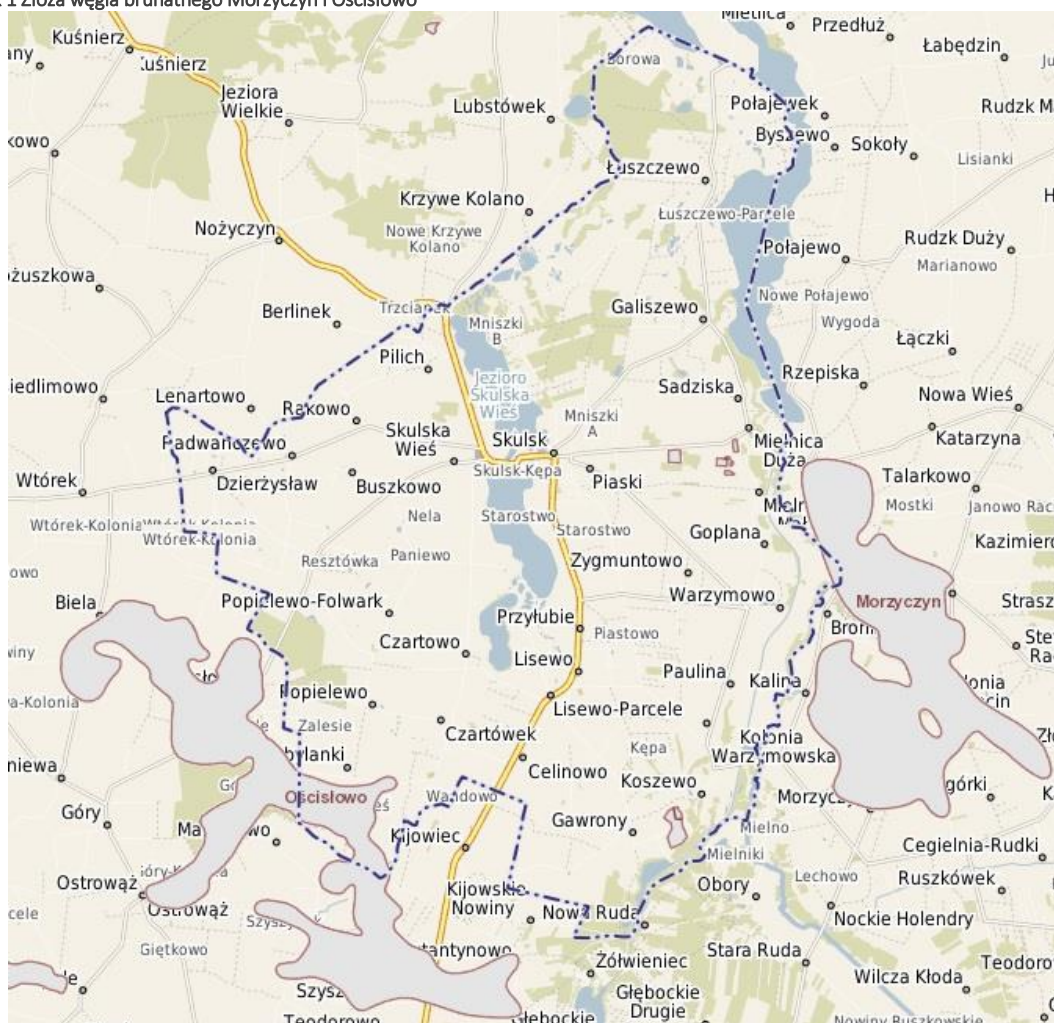
Wschodni obszar gminy charakteryzuje się koncentracją zabudowy w ciągu komunikacyjnym relacji Konin-Bydgoszcz oraz sektora usług. Występują w tym miejscu rejony turystyczne na obszarach o szczególnych walorach krajobrazowych, m.in. Mielnica, Łuszczewo, Mniszki, Skulska-Wieś, Pilich. Zachodnia część gminy obejmuje w dużej mierze obszar gleb chronionych, a na terenie tym skoncentrowana jest produkcja rolnicza.

Położenie Gminy Skulsk na tle powiatu oraz województwa warunkuje dobre położenie komunikacyjne tego terenu z większymi ośrodkami oraz miastami. Gmina znajduje się w strefie oddziaływania aglomeracji konińskiej. Przez jej teren przebiega droga krajowa nr 25, stanowiąca istotną trasę komunikacyjną łączącą miasta Ostrów Wielkopolski i Bydgoszcz. Transport zbiorowy w gminie obejmuje dobrze rozwiniętą komunikację autobusową przewoźnika PKS - obsługiwane są połączenia do Buszkowa, Bydgoszczy, Inowrocławia, Kobylników, Konina, Kownatów, Lichenia, Łuszczewa, Mogilna, Radziejowa Kujawskiego, Sompolna, Strzelna, oraz Torunia. Przez teren ten nie przebiega linia kolejowa, a najbliższe przystanki kolei zlokalizowane są w Koninie.

Na terenie Gminy Skulsk oraz w jej bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się złoża surowców naturalnych: eksploatowane są piaski ze żwirem (Mielnica), piaski (Gawrony), torf (Siedlimowo-Skulska Wieś), węgiel brunatny (Ościśłowo, Morzyczyn) i nieprzeznaczone do eksploatacji złoża węgla brunatnego Lenartowo. Zgodnie ze *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego*, nową funkcją gminy staje się odkrywkowe wydobywanie węgla brunatnego. Ze względu na ukształtowaną dotychczas przestrzeń odkrywki „Ościśłowo”, przewiduje się zagospodarowanie podporządkowane potrzebom wydobywania węgla brunatnego z zachowaniem istniejących powiązań przyrodniczych, utrzymujących równowagę ekologiczną. Ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo przyszłej odkrywki węgla

brunatnego „Ościśłowo”, przewiduje się ograniczenie inwestowania we wsiach Nowa Wieś i Kobylanki do przedsięwzięć zlokalizowanych poza obszarem złoża. Realizacja Programu rewitalizacji będzie uwzględniać ochronę złóż węgla brunatnego „Morzyczyn” i „Ościśłowo” zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Poniżej przedstawiono ich lokalizację.

Rysunek 1 Złóża węgla brunatnego Morzyczyn i Ościśłowo

Źródło: skulsk.e-mapa.net

Struktura demograficzna i społeczna gminy

Według danych statystycznych Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego w roku 2016 gminę Skulsk zamieszkiwało 6 170 osób. Od roku 2012 na terenie gminy Skulsk liczba ludności systematycznie spadała, z wyjątkiem roku 2015 kiedy nastąpił jej wzrost. W roku 2016 w gminie Skulsk mieszkało o 68 mniej osób w stosunku do roku 2012.

Wykres 1 Liczba ludności gminy Skulsk w latach 2012 - 2016

Źródło: dane BDL, Urzędu Gminy

Największym sołectwem w gminie, pod względem liczby ludności, jest Skulsk, który w roku 2016 zamieszkiwany był przez 1531 osoby. Największą dynamiką zmian liczby ludności w latach 2012 i 2016 charakteryzują sołectwa: Pilich (mniej o 21 osób), Rakowo (mniej o 14 osób), Mielnica Duża (mniej o 14 osób) i Goplana (mniej o 10 osób). Szczegółowe informacje przedstawia tabela poniżej.

Tabela 2 Zmiana liczby ludności sołectw gminy Skulsk w latach 2012 i 2016

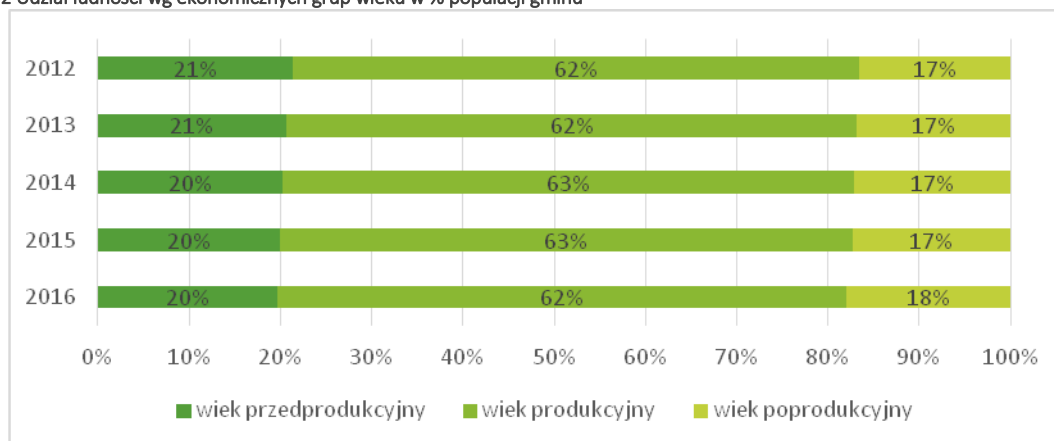
L.p.	Jednostka podziału gminy – sołectwa	Liczba mieszkańców – stan ludności za rok 2012	Liczba mieszkańców – stan ludności za rok 2016	Zmiana liczby ludności w roku 2016 w stosunku do roku 2012
1.	Buszkowo	106	97	-9
2.	Buszkowo Parcele	242	233	-9
3.	Celinowo	220	210	-10
4.	Czartowo	123	123	0
5.	Czartówek	106	109	3
6.	Dąb	78	71	-7
7.	Dzierżysław	108	104	-4
8.	Gawrony	131	127	-4
9.	Goplana	568	556	-12
10.	Kobylanki	239	260	21

L.p.	Jednostka podziału gminy – sołectwa	Liczba mieszkańców – stan ludności za rok 2012	Liczba mieszkańców – stan ludności za rok 2016	Zmiana liczby ludności w roku 2016 w stosunku do roku 2012
11.	Lisewo	825	832	7
12.	Łuszczewo	460	471	11
13.	Mielnica Duża	408	394	-14
14.	Mniszki	160	155	-5
15.	Paniewo	109	106	-3
16.	Pilich	155	134	-21
17.	Popielewo I	107	103	-4
18.	Popielewo II	98	94	-4
19.	Radwańczewo	89	86	-3
20.	Rakowo	237	223	-14
21.	Skulsk	1531	1531	0
22.	Skulska Wieś	120	133	13
Gmina Skulsk		6220	6152	-68

Źródło: dane Urzędu Gminy Skulsk.

Analiza struktury wieku mieszkańców gminy wykazała roczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, przy znacznym wzroście udziału grupy wieku poprodukcyjnego. Dostrzegalne negatywne zmiany w strukturze demograficznej pod względem ekonomicznym odczuwalne mogą być w przyszłości, gdy osoby będące obecnie w wieku produkcyjnym zaczną osiągać wiek poprodukcyjny, a w wiek produkcyjny zaczną wkraczać (coraz mniej liczne względem lat poprzednich) roczniki osób będących obecnie w wieku przedprodukcyjnym.

Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % populacji gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS.

Kultura i oświata

Osoby objęte obowiązkiem szkolnym na terenie gminy wykształcenie mogą otrzymać w poniższych placówkach:

- Gimnazjum im. Jana Pawła II w Skulsku, ul. Konińska 39;
- Szkoła Podstawowa im. marsz. E. Śmigły-Rydz w Wandowie, Wandowo 3;
- Szkoła Podstawowa im. H. Sienkiewicza w Skulsku, ul. Konińska 39;
- Filie Szkoły Podstawowej w Skulsku:
 - Filia w Buszkowie, Buszkowo 51;
 - Przedszkole Gminne w Skulsku, ul. Sikorskiego 5a.

Na terenie gminy funkcjonuje również Warsztat Terapii Zajęciowej oraz OREW w Zygmunowie.

Na potrzeby mieszkańców, w kontekście oferty kulturalnej odpowiadają instytucje, wśród których wymienić można Bibliotekę Publiczną Gminy Skulsk, zlokalizowaną przy ul. Sikorskiego, a także Gminny Ośrodek Kultury w Skulsku z siedzibą w Mielnicy Dużej. W roku 2010 jej księgozbiór liczył 8 775 pozycji literatury pięknej dla dorosłych, 8 407 literatury niebeletrystycznej oraz 4 431 pięknej dla dzieci. W Skulsku założony został Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy GOK-SPORT. W gminie znajduje się boisko Orlik 2012, na którym prowadzone są zajęcia sportowe, oraz boiska szkolne. Ponadto, w kontekście zdrowia fizycznego mieszkańców oraz oferty spędzania wolnego czasu nie bez znaczenia jest darmowa wypożyczalnia rowerów, organizowane zawody motorowodne i wędkarskie, jak również wypożyczalnia sprzętu wodnego.

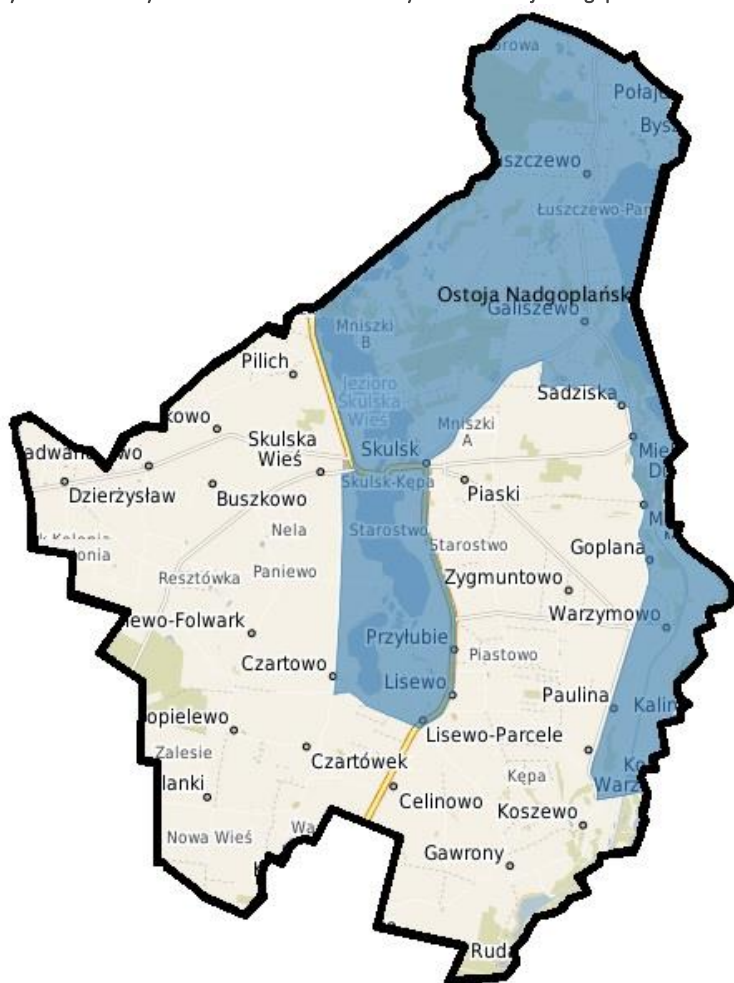
Wśród organizacji pozarządowych i stowarzyszeń funkcjonujących w gminie znajdują się Towarzystwo Promocji i Rozwoju Ziemi Skulskiej, Ochotnicza Straż Pożarna w Skulsku, Stowarzyszenie "Skulsk - Nasze Wspólne Dobro", Stowarzyszenie Społeczne z siedzibą w Czartówku, Warsztaty Terapii Zajęciowej organizowane przez Fundację "Mielnica", Stowarzyszenie na rzecz Potrzebujących i Niepełnosprawnych "Adiumentum", Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy GOK-SPORT w Skulsku oraz Gminny Klub Sportowy w Lisewie,

jak również Koła Gospodyń Wiejskich w Skulsku, Mielnicy Dużej, Mniszkach, Lisewie, Popielewie, Kobylankach, Celinowie, Goplanie oraz Czartówku i Buszkowie Parcele.

Formy ochrony przyrody

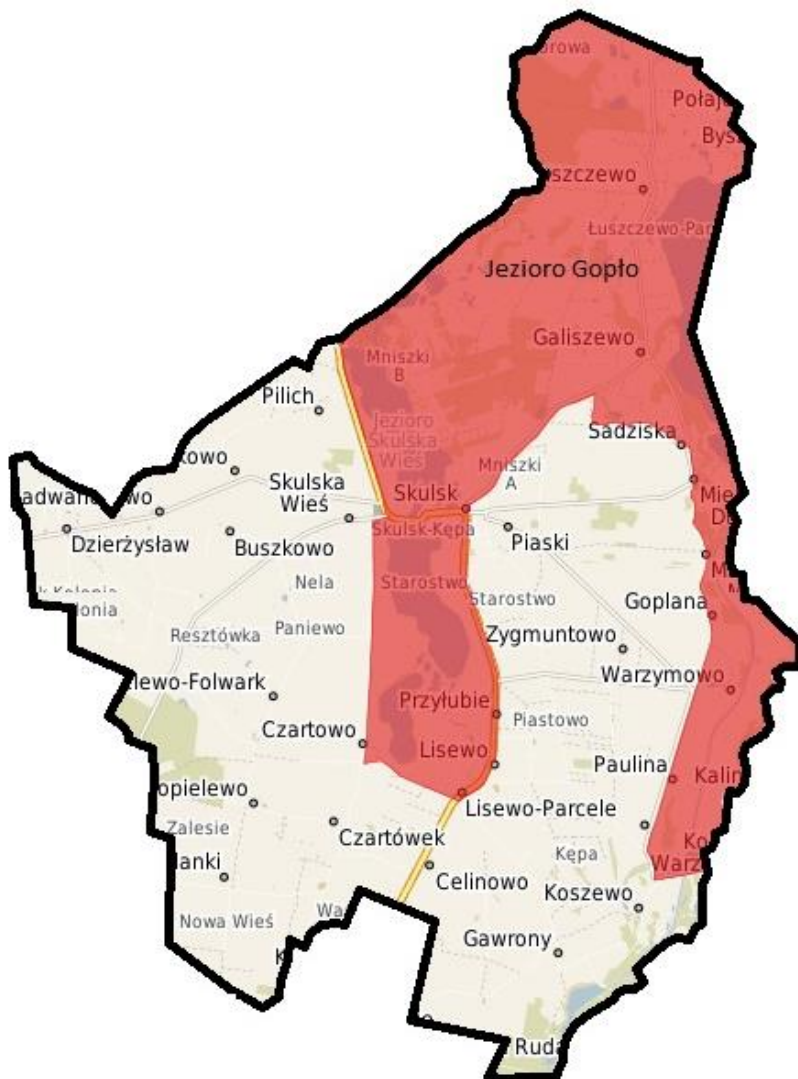
Formami ochrony przyrody występującymi na terenie gminy są przede wszystkim obszary chronione Natura 2000, w tym specjalny obszar ochrony siedlisk *Jezioro Gopło PLH040007* oraz *Ostoja Nadgoplańska PLB040004*, które znajdują się we wschodniej części Pojezierza Gnieźnieńskiego. Tereny obszarów obejmują Jezioro Gopło oraz jeziora Skulskie: Skulskie, Skulska Wieś, Czartowo. Obszary te są ważną ostoją ptaków ze względu na liczne stanowiska lęgowe ptaków wodno-błotnych, stanowią też miejsce wypoczynku dla ptaków przelotnych. Występują w tym miejscu co najmniej 24 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej. Wyżej wymienione obszary stanowi również Park Krajobrazowy Nadgoplański Park Tysiąclecia, którego część przebiega przez teren Gminy Skulsk od 5 maja 2009 roku.

Rysunek 2 Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Skulsk – Ostoja Nadgoplańska

Źródło: <http://skulsk.e-mapa.net/> [data: 21.09.2017r.]

Rysunek 3 Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Skulsk – Jezioro Gopło

Źródło: <http://skulsk.e-mapa.net/> [data: 21.09.2017r.]

Układ infrastruktury technicznej

Gmina Skulsk jest gminą wiejską, toteż dominującą na jej terenie zabudową jest budownictwo wolnostojące – jednorodzinne oraz gospodarcze. Zauważyć należy, że komunalne budownictwo mieszkaniowe nie występuje na terenie gminy. Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2015 roku na terenie gminy było 1 817 mieszkań o łącznej liczbie izb równej 7 612, notując wzrost obu wskaźników na przestrzeni analizowanego okresu.

Powierzchnia użytkowa mieszkań w 2015 równa była 157 177m², stanowiąc wzrost o 7 391m² względem roku 2010. Zdecydowana większość mieszkań (93,5%) na terenie gminy zaopatrzona jest w sieć wodociągową, łazienkę natomiast posiada 78,4% mieszkań. Mniej jest

mieszkań z centralnym ogrzewaniem, choć dla wszystkich omawianych instalacji odnotowano wzrost od roku 2010.

Tabela 3 Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Skulsk w latach 2010-2015

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba mieszkań	1 759	1 764	1 773	1 788	1 802	1 817
Liczba izb	7 288	7 315	7 364	7 448	7 527	7 612
Powierzchnia użytkowa mieszkań [m²]	149 786	150 391	151 510	153 520	155 466	157 177
Budynki mieszkalne w gminie	1 579	1 647	1 656	1 671	1 685	1 700
Mieszkania zaopatrzone w instalację (w % ogółu mieszkań)						
Wodociąg	93,3	93,3	93,4	93,5	93,5	93,5
Łazienka	77,7	77,8	78,0	78,2	78,4	78,4
Centralne ogrzewanie	67,8	68,0	68,2	68,5	68,7	68,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL/GUS

Na terenie gminy znajdują się obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków. Są to:

- zespół dworski w Galiszewie (651850 453/194) - z 2 poł. XIX w., wraz z parkiem;
- zespół pałacowy w Lisewie (413/155) – powstały pod koniec XIX w., wraz z zabytkowym parkiem, kapliczką i spichlerzem;
- park dworski w Łuszczewie (469/210) – powstały w 2 poł. XIX w.;
- zespół dworski w Mniszkach B (359/101) – powstały w 2 poł. XIX w., wraz z parkiem;
- układ urbanistyczny z 1249 r. w Skulsku (456/197);
- kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP i św. Józefa w Skulsku (386/128) – zbudowany w latach 1810-1815 oraz zabytkowa plebania;
- układ przestrzenny z XV w. w Warzymowie (457/198);
- kościół filialny p.w. św. Stanisława Biskupa w Warzymowie z XV w. (8/A; 355/196);
- dwór w Warzymowie z 2 poł. XIX w. (454/195);
- dom nr 4 powstały na przełomie XIX/XX w. (393/135)³.

³ Strategia Rozwoju Gminy Skulsk na lata 2014-2020, str. 9.

3. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych oraz skali i charakteru potrzeb rewitalizacyjnych

Metodologia

Rozpoznanie lokalnych potencjałów i zjawisk kryzysowych oraz delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji stały się możliwe dzięki wykorzystaniu adekwatnej do sytuacji w Gminie Skulsk metodologii. Założenia metodologiczne oparto na 7 filarach:

W celu przeprowadzenia diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, wykorzystano podział Gminy Skulsk na jednostki pomocnicze jakimi są sołectwa. Podział ten określony został w Statucie Gminy Skulsk przyjętym *Uchwałą Nr VI/40/2003 Rady Gminy Skulsk z dnia 27 czerwca 2003r. w sprawie Statutu Gminy Skulsk*. Jednostki te stanowią strukturę społeczno-gospodarczą, w ramach której realizowane są zadania publiczne gminy. Podział gminy na sołectwa uwzględnia obszary wsi i przyległych do nich obiektów fizjograficznych, jest zatem najbardziej adekwatnym podziałem gminy, wykorzystanym

do *diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.*

W Gminie wyodrębniono 22 sołectwa:

Tabela 4 Jednostki podziału Gminy Skulsk

Buszkowo	Łuszczewo
Buszkowo Parcele	Mielnica Duża
Celinowo	Mniszki
Czartowo	Paniewo
Czartówek	Pilich
Dąb	Popielewo I
Dzierżysław	Popielewo II
Gawrony	Radwańczewo
Goplana	Rakowo
Kobylanki	Skulsk
Lisewo	Skulska Wieś

Źródło: opracowanie własne.

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji posłużono się danymi o charakterze ilościowym, które pozyskane zostały w podziale na wyżej wymienione jednostki pomocnicze. Zebrane dane odnoszą się do sfery społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. W poniższej tabeli zaprezentowano listę wykorzystanych wskaźników:

Tabela 4 Dane ilościowe wykorzystane w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Sfera	Zjawisko	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
Społeczna	Niekorzystne zjawiska demograficzne	Ludność w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	Urząd Gminy Skulsk
	Ubóstwo	Udział osób trwale korzystających z pomocy społecznej wg miejsca zamieszkania w liczbie beneficjentów ogółem w gminie	Urząd Gminy Skulsk, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skulsku
	Bezrobocie	Liczba bezrobotnych osób w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie	Urząd Gminy Skulsk, Powiatowy Urząd Pracy w Koninie
		Udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych wg miejsca zamieszkania	Urząd Gminy Skulsk, Powiatowy Urząd Pracy w Koninie
		Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie	Urząd Gminy Skulsk, Powiatowy Urząd Pracy w Koninie
Gospodarcza	Niski stopień przedsiębiorczości	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy Skulsk
		Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym	Urząd Gminy Skulsk
Środowiskowa	Obecność odpadów stwarzających zagrożenie	Występowanie wyrobów azbestowych [tak/nie]	Urząd Gminy Skulsk
Techniczna	Zły stan obiektów kulturalnych	Liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu [szt.]	Urząd Gminy Skulsk

Sfera	Zjawisko	Nazwa wskaźnika	Źródło danych
Przestrzenno-funkcjonalna	Niewystarczająca powierzchnia mieszkaniowa	Powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m ²]	Urząd Gminy Skulsk

Źródło: opracowanie własne.

Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji zostały wyznaczony w następujący sposób:

1. Dla każdego z analizowanych sołectw pozyskano dane wskaźnikowe charakteryzujące sytuację w pięciu analizowanych sferach. Dane zostały zaprezentowane w sposób względny – zostały przyrównane do 100 mieszkańców danej jednostki podziału lub też ukazane procentowo. Ten zabieg pozwolił na uwzględnienie różnic w liczbie mieszkańców każdego z sołectw. Wyjątek stanowiły wskaźniki *występowanie wyrobów azbestowych [tak/nie]*, *liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu [szt.]* oraz *powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m²]*, dla których przedstawiono wartości bezwzględne. Za **zjawisko problemowe** uznano sytuację, w której dany wskaźnik przyjmuje wartość niekorzystną (wyższą lub niższą w zależności od wskaźnika) względem średniej wartości dla całej Gminy Skulsk.
2. Dla każdego z sołectw Gminy zliczono sumę zjawisk problemowych w sferze społecznej. Za **sytuację kryzysową** w sferze społecznej uznano stan, w którym sołectwo charakteryzuje się wyższą od średniej dla całej Gminy Skulsk liczbą zjawisk problemowych. Obszar zdegradowany tworzą jednostki podziału, które charakteryzują się **sytuacją kryzysową** w sferze społecznej i co najmniej jednym zjawiskiem problemowym w jednej z analizowanych sfer.
3. Sołectwa, które tworzyć powinny obszar rewitalizacji wyznaczono w obrębie obszaru zdegradowanego w wyniku **analizy problemów, potrzeb oraz potencjałów** charakteryzujących poszczególnej jednostki podziału.
4. Wybrane sołectwa ograniczono terytorialnie, tak, by obszar rewitalizacji **nie obejmował więcej niż 20% powierzchni Gminy Skulsk oraz więcej niż 30% jej mieszkańców.**

Zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, stan kryzysowy⁴ to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw);
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska);
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych);
- d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska) Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju w odniesieniu do wartości dla całej gminy.

W kolejnym rozdziale zaprezentowano analizę wskaźników dla wszystkich wymienionych wyżej sfer.

⁴ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Sfera społeczna

Niekorzystne zjawiska demograficzne

Wskaźnikiem obrazującym niekorzystne zjawiska demograficzne jest wskaźnik obciążenia demograficznego, tj. *ludność w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania*. Wysoka wartość tego wskaźnika prowadzi do sytuacji, w której szybko kurczyć będzie się grupa pracowników, a rozrastać będzie się grono osób korzystających z różnego rodzaju świadczeń systemu zabezpieczenia społecznego⁵. Wyższymi od średniej dla całej Gminy (57,60) wartościami wskaźnika obciążenia demograficznego charakteryzują się sołectwa:

- Buszkowo;
- Czarowo;
- Czarówek;
- Dzierżysław;
- Gawrony;
- Kobylanki;
- Paniewo;
- Pilich;
- Popielewo I;
- Popielewo II;
- Skulska Wieś.

Tabela 5 Ludność w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania

<i>Sołectwo</i>	<i>Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym – stan na 31.12.2016r.</i>	<i>Liczba ludności w wieku produkcyjnym – stan na 31.12.2016r.</i>	<i>Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym – stan na 31.12.2016r.</i>	<i>Ludność w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania</i>
<i>Buszkowo</i>	19	57	21	70,2
<i>Buszkowo Parcele</i>	57	150	26	55,3
<i>Celinowo</i>	35	141	34	48,9
<i>Czarowo</i>	22	75	26	64,0
<i>Czarówek</i>	23	68	18	60,3

⁵ Michał Kubiak, *Współczesne problemy demograficzne w aspekcie społeczno-gospodarczym*.

<i>Sołectwo</i>	<i>Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym – stan na 31.12.2016r.</i>	<i>Liczba ludności w wieku produkcyjnym – stan na 31.12.2016r.</i>	<i>Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym – stan na 31.12.2016r.</i>	<i>Ludność w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania</i>
<i>Dąb</i>	14	51	6	39,2
<i>Dzierżysław</i>	24	61	19	70,5
<i>Gawrony</i>	31	75	21	69,3
<i>Gopłana</i>	125	354	77	57,1
<i>Kobyłanki</i>	72	162	26	60,5
<i>Lisewo</i>	202	558	72	49,1
<i>Łuszczewo</i>	92	307	72	53,4
<i>Mielnica Duża</i>	79	251	64	57,0
<i>Mniszki</i>	29	112	14	38,4
<i>Paniewo</i>	23	61	22	73,8
<i>Pilich</i>	22	86	26	55,8
<i>Popielewo I</i>	22	64	17	60,9
<i>Popielewo II</i>	22	56	16	67,9
<i>Radwańczewo</i>	15	57	14	50,9
<i>Rakowo</i>	42	152	29	46,7
<i>Skulsk</i>	292	1035	204	47,9
<i>Skulska Wieś</i>	28	84	21	58,3
ŚREDNIA				57,10

Źródło: opracowanie własne.

Ubóstwo

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skulsku pomocy społecznej udziela wsparcia rodzinom i osobom, między innymi z powodu:

- ubóstwa;
- sieroctwa;
- bezdomności;
- bezrobocia;
- niepełnosprawności;
- długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- przemocy w rodzinie;
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych;

- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej,
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Korzystający ze wsparcia GOPS mieszkańcy Gminy Skulsk często borykają się z problemem ubóstwa, które prowadzi do braku możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb, a w konsekwencji do wykluczenia społecznego takich osób. Ubóstwo to *pojęcie, które z jednej strony określa warunki życia jednostki, a z drugiej strony wskazuje na nierówności i sprzeczności występujące w społeczeństwie. Chociaż nikt nie kwestionuje faktu, że ubóstwo jest zjawiskiem wielowymiarowym, to dla polityki społecznej podstawowe znaczenie ciągle mają informacje dotyczące zasięgu ubóstwa ekonomicznego*⁶.

Świadczenia pieniężne Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej podzielić można na:

- zasiłek stały;
- zasiłek okresowy;
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy;
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki.

Za wskaźnik obrazujący występowanie zjawiska ubóstwa na terenie poszczególnych jednostek podziału Gminy Skulsk przyjęto procentowy *udział osób trwale korzystających z pomocy społecznej wg miejsca zamieszkania w liczbie beneficjentów ogółem w gminie*. Wskaźnik ten wartości wyższe od średniej dla całej Gminy Skulsk (4,54%) uzyskał dla sołectw:

- Buszkowo Parcele (6,52%);
- Czartowo (6,76%);
- Goplana (14,98%);
- Lisewo (11,59%);
- Łuszczewo (5,31%);
- Mielnica Duża (5,80%);
- Mniszki (5,31%);
- Skulsk (19,32%).

⁶ Główny Urząd Statystyczny, *Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014*, dostępne na: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/warunki-zycia/ubostwo-pomoc-spoieczna/ubostwo-w-polsce-w-latach-2013-i-2014,1,6.html> [dostęp: 5.07.2017].

Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli:

Tabela 6 Udział osób trwale korzystających z pomocy społecznej wg miejsca zamieszkania w liczbie beneficjentów ogółem w gminie

<i>Sołectwo</i>	<i>Udział osób trwale korzystających z pomocy społecznej wg miejsca zamieszkania w liczbie beneficjentów ogółem w gminie</i>
<i>Buszkowo</i>	1,45%
<i>Buszkowo Parcele</i>	6,52%
<i>Celinowo</i>	2,42%
<i>Czartowo</i>	6,76%
<i>Czartówek</i>	0,00%
<i>Dqb</i>	1,69%
<i>Dzierżysław</i>	0,00%
<i>Gawrony</i>	1,45%
<i>Goplana</i>	14,98%
<i>Kobylanki</i>	7,00%
<i>Lisewo</i>	11,59%
<i>Łuszczewo</i>	5,31%
<i>Mielnica Duża</i>	5,80%
<i>Mniszki</i>	5,31%
<i>Paniewo</i>	0,24%
<i>Pilich</i>	1,93%
<i>Popielewo I</i>	2,66%
<i>Popielewo II</i>	1,69%
<i>Radwańczewo</i>	0,24%
<i>Rakowo</i>	2,90%
<i>Skulsk</i>	19,32%
<i>Skulska Wieś</i>	0,72%
<u>ŚREDNIA</u>	<u>4,55%</u>

Źródło: opracowanie własne.

Bezrobocie

Zdiagnozowane wyżej ubóstwo może być pochodną wielu zjawisk, także bezrobocia.

Wśród przyczyn występowania tego zjawiska wymienić można:

- zbyt małą liczbę miejsc pracy;
- brak przemysłu, nowych miejsc pracy;
- położenie geograficzne Gminy Skulsk;
- niski poziom wykształcenia;
- brak ambicji;

- niską aktywność zawodową;
- niezaradność życiową;
- brak przystosowania do warunków życiowych;
- brak odnalezienia się w nowym systemie wolnego rynku.

Wskaźnikami charakteryzującymi występowanie bezrobocia na terenie Gminy Skulsk są *liczba bezrobotnych osób w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie; udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych wg miejsca zamieszkania; liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie*. Szczegółowe dane zaprezentowano w tabeli poniżej:

Tabela 7 Wskaźniki obrazujące bezrobocie na terenie Gminy Skulsk

Sołectwo	Liczba bezrobotnych osób w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie	Udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych wg miejsca zamieszkania	Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie
Buszkowo	0,05	50,00%	0,02
Buszkowo Parcele	0,47	57,89%	0,30
Celinowo	0,32	46,15%	0,12
Czartowo	0,22	22,22%	0,02
Czartówek	0,20	62,50%	0,05
Dąb	0,15	33,33%	0,05
Dzierżysław	0,17	28,57%	0,07
Gawrony	0,15	50,00%	0,10
Goplana	0,77	90,32%	0,42
Kobyłanki	0,37	60,00%	0,30
Lisewo	1,37	63,64%	0,57
Łuszczewo	0,57	47,83%	0,30
Mielnica Duża	0,95	57,89%	0,50
Mniszki	0,32	30,77%	0,17
Paniewo	0,07	66,67%	0,07
Pilich	0,32	26,33%	0,07
Popielewo I	0,12	84,10%	0,09
Popielewo II	0,10	94,88%	0,08
Radwańczewo	0,05	100,00%	0,05
Rakowo	0,17	42,12%	0,10
Skulsk	2,09	66,67%	0,90
Skulska Wieś	0,20	32,86%	0,08
ŚREDNIA	0,42	55,22%	0,20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy i danych Urzędu Gminy Skulsk.

Sołectwa, dla których wskaźniki osiągnęły wartości wyższe od średnich dla Gminy Skulsk, to:

1. Liczba bezrobotnych osób w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie:
 - Buszkowo Parcele;
 - Goplana;

- Lisewo;
- Łuszczewo;
- Mielnica Duża;
- Skulsk.

2. Udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych wg miejsca zamieszkania:

- Buszkowo Parcele;
- Czarówek
- Goplana;
- Kobyłanki
- Lisewo;
- Mielnica Duża;
- Paniewo
- Popielewo I
- Popielewo II
- Radwańczewo
- Skulsk.

3. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie:

- Buszkowo Parcele;
- Goplana;
- Kobyłanki;
- Lisewo;
- Łuszczewo;
- Mielnica Duża;
- Skulsk.

Wśród skutków bezrobocia⁷ wymienić można:

- ubóstwo, brak środków do życia;
- uzależnienia i współuzależnienia;
- rozpad rodziny;
- przemoc w rodzinie;
- marginalizację;
- niski status materialny i społeczny rodzin;
- migrację.

Analizując problem bezrobocia w gminie Skulsk warto zwrócić uwagę na zmianę tego zjawiska w czasie. Poniższa tabela przedstawia intensywność i kierunek zmian liczby osób bezrobotnych w roku 2016 w stosunku do roku 2013. Wynika z niej, iż największy wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych odnotowano w sołectwach: Kobyłanki, Mielnica Duża i Skulsk. Zjawisko jest szczególnie niepokojące, ze względu na fakt, że liczba mieszkańców gminy rokrocznie spada.

⁷ Przyczyny i skutki bezrobocia na podstawie: Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skulsk na lata 2008-2015.

Tabela 8 Zmiana liczby osób bezrobotnych w roku 2016 w stosunku do roku 2013

L.p.	Sołectwo	Liczba osób długotrwale bezrobotnych –stan na 31.12.2013r.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych –stan na 31.12.2016r.	Zmiana liczby osób długotrwale bezrobotnych w roku 2016 w stosunku do roku 2013
1.	Buszkowo	2	1	-1
2.	Buszkowo Parcele	6	12	6
3.	Celinowo	6	5	-1
4.	Czartowo	1	1	0
5.	Czartówek	4	2	-2
6.	Dąb	0	2	2
7.	Dzierżysław	3	3	0
8.	Gawrony	4	4	0
9.	Goplana	17	17	0
10.	Kobylanki	4	12	8
11.	Lisewo	25	23	-2
12.	Łuszczewo	15	12	-3
13.	Mielnica Duża	13	20	7
14.	Mniszki	2	7	5
15.	Paniewo	2	3	1
16.	Pilich	3	3	0
17.	Popielewo I	2	4	2
18.	Popielewo II	2	3	1
19.	Radwańczewo	1	2	1
20.	Rakowo	5	4	-1
21.	Skulsk	29	36	7
22.	Skulska Wieś	4	3	-1
Gmina Skulsk		142	166	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Koninie

Sfera gospodarcza

Niski stopień przedsiębiorczości

Kluczowymi wskaźnikami przedstawiającymi sytuację w sferze gospodarczej są *liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym* oraz *liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym*. Poniżej przedstawiono ich wartości na poszczególnych jednostkach podziału Gminy Skulsk:

Tabela 9 Wskaźniki obrazujące niski poziom przedsiębiorczości na terenie Gminy Skulsk

Sołectwo	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym (2016)
Buszkowo	3,51	0,00
Buszkowo Parcele	1,33	0,67

Sołectwo	Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym (2016)
Celinowo	6,38	0,71
Czartowo	6,67	2,67
Czartówek	2,94	0,00
Dąb	3,92	0,00
Dzierżysław	4,92	0,00
Gawrony	9,33	1,33
Goplana	5,37	1,13
Kobylanki	4,32	0,62
Lisewo	5,20	0,36
Łuszczewo	5,54	0,98
Mielnica Duża	4,78	1,20
Mniszki	3,57	0,00
Paniewo	1,64	0,00
Pilich	4,65	1,16
Popielewo I	0,00	0,00
Popielewo II	7,14	1,79
Radwańczewo	0,00	0,00
Rakowo	3,29	0,66
Skulsk	9,95	1,16
Skulska Wieś	11,90	2,38
ŚREDNIA	4,83	0,76

Źródło: opracowanie własne.

Sołectwa, dla których wskaźniki osiągnęły wartości niższe od średnich dla Gminy Skulsk, to:

1. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym:

- Buszkowo;
- Buszkowo Parcele;
- Czartówek;
- Dąb;
- Kobylanki;
- Mielnica Duża;
- Mniszki;
- Paniewo;
- Pilich
- Popielewo I;
- Radwańczewo;
- Rakowo.

2. Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym:

- Buszkowo;
- Buszkowo Parcele;
- Celinowo;
- Czartówek;
- Dąb;
- Dzierżysław;
- Kobylanki;
- Lisewo;
- Mniszki;
- Paniewo;
- Popielewo I;
- Radwańczewo;
- Rakowo.

Wśród czynników wpływających na niski poziom przedsiębiorczości wymienić można między innymi:

- niewystarczającą powierzchnię obszarów inwestycyjnych;
- brak bazy lokalowej, którą można byłoby wykorzystać na cele prowadzenia działalności gospodarczej;
- brak odpowiedniego doświadczenia i kwalifikacji wśród pracodawców i pracowników;
- niejasne przepisy prawne, biurokrację;
- niedostateczny popyt na usługi i produkty lokalnych przedsiębiorców.

Niski poziom przedsiębiorczości może wpływać na pogłębianie się występowania zjawisk takich jak bezrobocie, ubóstwo, a w konsekwencji wykluczenie społeczne.

Sfera środowiskowa

Obecność odpadów stwarzających zagrożenie

Azbest to grupa nieorganicznych minerałów. Ze względu na swoje cechy (wysoka wytrzymałość mechaniczna, elastyczność, miękkość, sprężystość, możliwość przedzenia, lekkość, odporność na działanie czynników chemicznych i biologicznych, niskie przewodnictwo cieplne

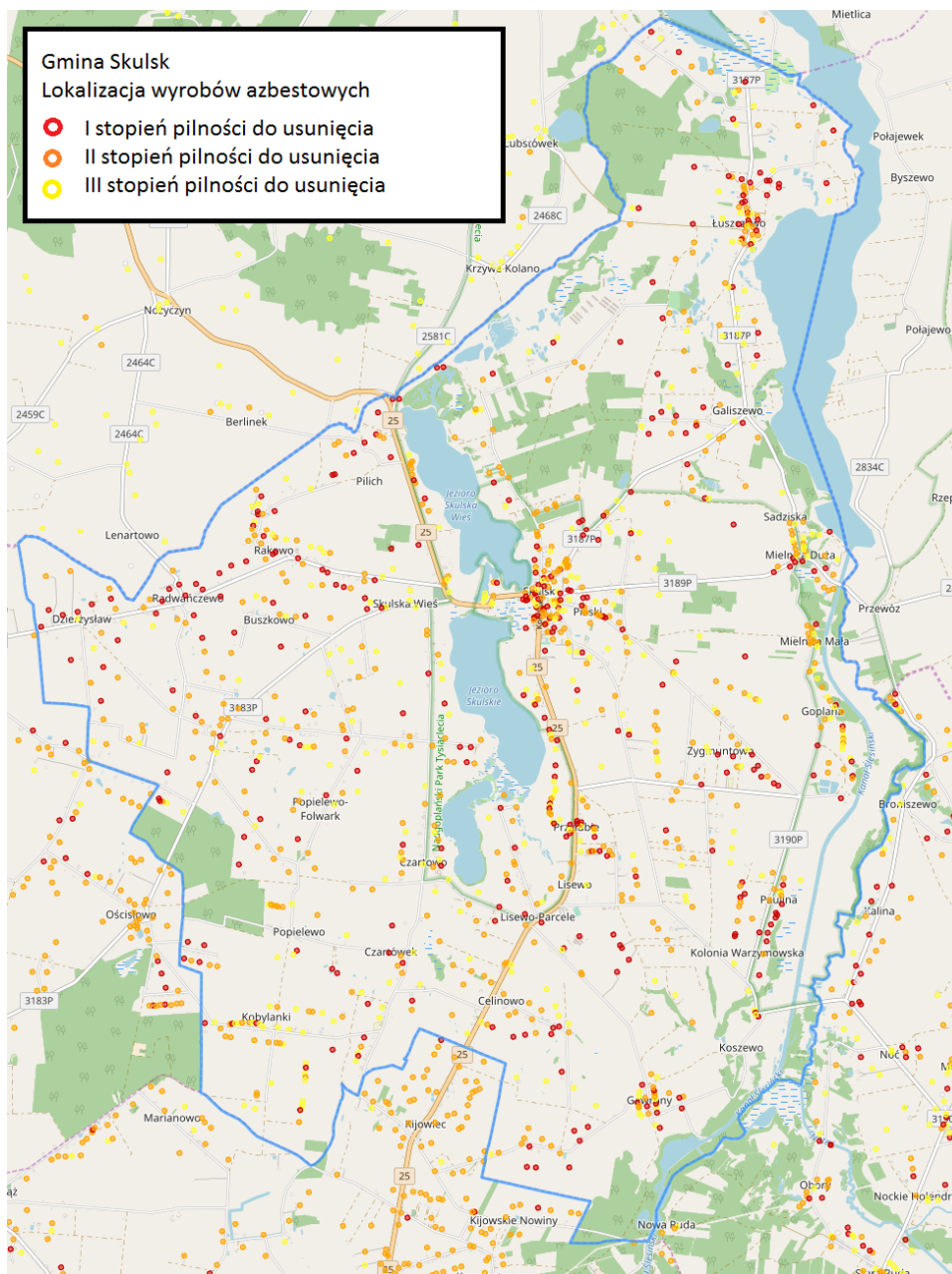
i elektryczne, mrozoodporność, a przede wszystkim duża odporność na działanie wysokich temperatur i niepalność) azbest zaczęto wydobywać na skalę przemysłową. Największa popularność azbestu w Polsce przypada na lata 70. Ze względu na szkodliwość wyrobów azbestowych dla zdrowia ich produkcja zakazana została w Polsce *Ustawą z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest.*

Narażenie na pył azbestowy może być przyczyną występowania pylicy azbestowej, zmian opłucnowych czy raka oskrzela. Podejrzewa się, że azbest może być również przyczyną takich schorzeń jak nowotwory krtani, żołądka i jelit, trzustki, jajnika, czy chłoniaki⁸.

Wyroby azbestowe występują na terenie wszystkich sołectw, jednakże warto zauważyć, że największą ich kumulacją charakteryzują się sołectwa: Skulsk, Łuszczewo i Mielnica Duża. Poniżej zaprezentowano mapę, na której wskazano ich lokalizację (w podziale na stopnie pilności do usunięcia):

⁸ Informacje na temat azbestu pochodzą z: Kampania antyazbestowa, Szkodliwość azbestu, dostępne na: <http://bezazbestu.com.pl/baza-wiedzy/szkodliwosc-azbestu/> [dostęp: 5.07.2017].

Mapa 1 Lokalizacja wyrobów azbestowych na terenie Gminy Skulsk

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://esip.bazaazbestowa.gov.pl/> [data dostępu: 21.09.2017r.].

W gminie Skulsk pozostała do usunięcia ilość wyrobów azbestowych to 2 552 Mg. Władze gminy Skulsk systematycznie podejmują działania, by ilość wyrobów azbestowych w gminie ulegała zmniejszeniu. Mimo to, ich ilość i stopień pilności do usunięcia sugeruje konieczność kontynuacji i zintensyfikowania charakteru podejmowanych działań.

Tabela 10 Tempo usuwania wyrobów azbestowych na terenie gminy Skulsk

<i>Sołectwo</i>	<i>Ilość usuniętych materiałów azbestowych w roku 2012 (Mg)</i>	<i>Ilość usuniętych materiałów azbestowych w roku 2013 (Mg)</i>	<i>Ilość usuniętych materiałów azbestowych w roku 2014 (Mg)</i>	<i>Ilość usuniętych materiałów azbestowych w roku 2015 (Mg)</i>	<i>Ilość usuniętych materiałów azbestowych w roku 2016 (Mg)</i>
Buszkowo	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Buszkowo Parcele	0,00	0,00	5,87	0,00	6,92
Celinowo	4,55	3,95	0,00	4,75	3,59
Czartowo	3,78	0,00	0,00	23,70	2,91
Czartówek	0,00	0,00	4,22	2,74	0,00
Dąb	0,00	0,00	0,00	3,58	2,72
Dzierżysław	0,00	0,00	5,35	1,65	0,00
Gawrony	2,10	0,00	4,47	2,63	3,26
Goplana	16,96	0,00	12,17	0,00	10,67
Kobylanki	0,00	0,00	0,00	0,00	4,89
Lisewo	21,59	32,46	10,10	8,69	26,49
Łuszczewo	19,64	6,25	10,00	4,08	2,25
Mielnica Duża	8,12	1,53	0,00	5,82	3,52
Mniszki	5,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Pilich	2,05	2,47	0,00	3,91	2,91
Popielewo I	0,00	0,00	0,00	0,00	2,97
Popielewo II	0,00	0,00	0,00	1,71	2,75
Paniewo	0,00	2,46	1,86	2,83	0,00
Radwańczewo	0,00	0,00	2,54	2,41	0,00
Rakowo	2,05	5,24	3,59	0,98	4,39
Skulska Wieś	2,11	2,54	0,00	1,01	3,00
Skulsk	10,52	8,90	7,83	5,91	22,56
Gmina Skulsk	98,47	65,80	67,97	76,40	105,78

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Koninie.

Sfera techniczna

Zły stan obiektów kulturalnych

Choć obiekty zabytkowe świadczyć mogą o atrakcyjności miejscowości, z drugiej jednak strony, ze względu na swój wiek i stan, wymagają wyższych nakładów finansowych na ich utrzymanie oraz specjalnej opieki – wśród obowiązków właściciela takiego obiektu wymienić można choćby prowadzenie prac restauratorskich i konserwatorskich oraz zabezpieczanie zabytku i jego najbliższego otoczenia przed niszczeniem.

Poniżej zaprezentowano liczbę zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu na terenie poszczególnych jednostek podziału:

Tabela 11 Liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu [szt.]

<i>Sołectwo</i>	<i>Liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu [szt.]</i>
<i>Buszkowo</i>	0
<i>Buszkowo Parcele</i>	0
<i>Celinowo</i>	0
<i>Czartowo</i>	0
<i>Czartówek</i>	1
<i>Dąb</i>	0
<i>Dzierżystaw</i>	0
<i>Gawrony</i>	0
<i>Goplana</i>	3
<i>Kobylanki</i>	0
<i>Lisewo</i>	1
<i>Łuszczewo</i>	1
<i>Mielnica Duża</i>	1
<i>Mniszki</i>	0
<i>Paniewo</i>	0
<i>Pilich</i>	0
<i>Popielewo I</i>	0
<i>Popielewo II</i>	0
<i>Radwańczewo</i>	0
<i>Rakowo</i>	0
<i>Skulsk</i>	3
<i>Skulska Wieś</i>	0
<u>ŚREDNIA</u>	<u>0,45</u>

Źródło: opracowanie własne.

Sołectwa, na których znajduje się większa niż średnia dla całej Gminy Skulsk (0,45) liczba zabytków wymagających remontu to:

- Czartówek;
- Goplana;
- Lisewo;
- Łuszczewo;
- Mielnica Duża;
- Skulsk.

Zabytki te wymagają szybkiej interwencji, w tym naprawy zerwanych dachów, malowania wnętrz, osuszenia fundamentów, rozbudowy, termomodernizacji, uporządkowania otoczenia czy też wyremontowania ogrodzenia. Niektóre z zabytków wymagają gruntownego remontu.

W niezadowalającym stanie znajdują się również inne budynki na terenie Gminy. Zaobserwować można niedostosowanie rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych do potrzeb mieszkańców. Na terenie niektórych sołectw znajdują się budynki użyteczności publicznej⁹, które ze względu na swoją funkcję powinny być dostępne dla wszystkich mieszkańców Gminy. Niestety wiele z takich budynków nie jest dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Sołectwa, na terenie których wszystkie z występujących budynków użyteczności publicznej są niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych to: Buszkowo Parcele, Celinowo, Czartowo, Czartówek, Dąb, Dzierżysław, Gawrony, Kobylanki, Łuszczewo, Mniszki, Paniewo, Pilich, Popielewo I, Rakowo oraz Skulska Wieś.

Ze względu na bariery urbanistyczno-architektoniczne, osoby niepełnosprawne często zmagają się z samotnością, marginalizacją oraz niskim poziomem integracji z innymi członkami społeczności lokalnej, które w konsekwencji prowadzić mogą do braku aktywności społecznej.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

Niewystarczająca powierzchnia mieszkaniowa

Wskaźnikiem charakteryzującym sferę techniczną jest niewystarczająca powierzchnia mieszkaniowa przypadająca na jednego mieszkańca. Niska wartość wskaźnika może świadczyć o deficycie mieszkań na terenie sołectwa oraz o niskim komforcie i jakości życia mieszkańców. Ponadto niska wartość wskaźnika może wynikać z dużej liczebności rodzin - im większa liczba osób, tym mniej przestrzeni ma dla siebie każdy z członków rodziny. Duża liczba osób przypadających na jedno mieszkanie często związana jest z rodzinami

⁹ Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie, budynek pożytku publicznego, to budynek przeznaczony na potrzeby administracji publicznej, wymiaru sprawiedliwości, kultury, kultu religijnego, oświaty, szkolnictwa wyższego, nauki, wychowania, opieki zdrowotnej, społecznej lub socjalnej, obsługi bankowej, handlu, gastronomii, usług, w tym usług pocztowych lub telekomunikacyjnych, turystyki, sportu, obsługi pasażerów w transporcie kolejowym, drogowym, lotniczym, morskim lub wodnym śródlądowym oraz inny budynek przeznaczony do wykonywania podobnych funkcji; za budynek użyteczności publicznej uznaje się także budynek biurowy lub socjalny.

wielodzietnymi, co z kolei może być powiązane z niższym statusem materialnym, a nawet z ubóstwem.

Wskaźnik osiągnął niższe od średniej dla całej Gminy Skulsk (24,76 m²) wartości na terenie sołectw:

- Buszkowo Parcele (19,89 m²);
- Celinowo (22,63 m²);
- Czartowo (24,72 m²);
- Dąb (23,72 m²);
- Dzierżysław (19,61 m²);
- Gawrony (17,51 m²);
- Goplana (20,42 m²);
- Kobylanki (22,69 m²);
- Lisewo (22,56 m²);
- Mielnica Duża (22,03 m²);
- Mniszki (24,65 m²);
- Pilich (19,75 m²);
- Popielewo I (22,07 m²);
- Popielewo II (17,91 m²);
- Radwańczewo (20,74 m²);
- Skulska Wieś (10,66 m²);

Szczegółowe dane zaprezentowano w poniższej tabeli:

Tabela 12 Powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m²]

Sołectwo	Powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m ²]
Buszkowo	26,59
Buszkowo Parcele	19,89
Celinowo	22,36
Czartowo	24,72
Czartówek	26,36
Dąb	23,72
Dzierżysław	19,61
Gawrony	17,51
Goplana	20,42
Kobylanki	22,69
Lisewo	22,56
Łuszczewo	25,36
Mielnica Duża	22,03
Mniszki	24,65
Paniewo	68,03
Pilich	19,75
Popielewo I	22,07
Popielewo II	17,91
Radwańczewo	20,74

Sołectwo	Powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m ²]
Rakowo	35,92
Skulsk	31,26
Skulska Wieś	10,66
ŚREDNIA	24,76

Źródło: opracowanie własne.

Niedostateczny dostęp do sieci kanalizacyjnej

Obecnie oczyszczalnia ścieków dział w pełnym zakresie swojej wydajności, która obecnie wynosi 200 m³ ścieków na dobę. W tym zakresie mocy nie ma możliwości wykonania kolejnych przyłączy. Obecnie oczyszczalnia odbiera ścieki tylko od dwóch miejscowości Gminy Skulsk – Lisewo i Skulsk, istnieje jednak pilna potrzeba włączenia do sieci kanalizacyjnej kolejnych miejscowości.

Brak lub mała ilość budynków podłączonych do kanalizacji może wpływać negatywnie na stan otoczenia naturalnego, a co za tym idzie – zdrowie ludzi i zwierząt. Jeśli zbiorniki bezodpływowe nie są w odpowiednim stanie technicznym (są np. nieszczelne), odprowadzane z nich ścieki mogą trafiać do przydrożnych rowów lub kanalizacji deszczowej. Skutkiem takiej sytuacji może być stopniowe zanieczyszczanie gleby oraz wód.

4. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

Obszar zdegradowany to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy (...) może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów¹⁰. Stan kryzysowy to natomiast stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z analizowanych sfer. Diagnoza oraz zastosowana w niej metodologia pozwoliły na wskazanie, na terenie których sołectw zaobserwowano wyższe od średniej dla całej Gminy Skulsk natężenie zjawisk kryzysowych.

Obszar zdegradowany wyznaczono w następujący sposób:

A. Dla każdego z analizowanych sołectw pozyskano dane wskaźnikowe charakteryzujące sytuację w pięciu analizowanych sferach. Dane zostały zaprezentowane w sposób względny – zostały przyrównane do 100 mieszkańców danej jednostki podziału lub też ukazane procentowo. Ten zabieg pozwolił na uwzględnienie różnic w liczbie mieszkańców każdego z sołectw. Wyjątek stanowiły wskaźniki występowanie wyrobów azbestowych [tak/nie], liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu [szt.] oraz powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m²], dla których przedstawiono wartości bezwzględne. Za zjawisko problemowe uznano sytuację, w której dany wskaźnik przyjmuje wartość niekorzystną (wyższą lub niższą w zależności od wskaźnika) względem średniej wartości dla całej Gminy Skulsk.

¹⁰ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Tabela 13 Delimitacja obszaru zdegradowanego – etap 1 (w1 - Ludność w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania; w2 - Udział osób trwale korzystających z pomocy społecznej wg miejsca zamieszkania w liczbie beneficjentów ogółem w gminie; w3 - Liczba bezrobotnych osób w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie; w4 - Udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych wg miejsca zamieszkania; w5 - Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie; w6 - Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym; w7 - Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym; w8 - Występowanie wyrobów azbestowych [tak/nie]; w9 - Liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu [szt.]; w10 - Powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m2])

SFERA	SPOŁECZNA					GOSPODARCZA		ŚRODOWISKOWA	TECHNICZNA	PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA
SOŁECTWO	w1	w2	w3	w4	w5	w6	w7	w8	w9	w10
BUSZKOWO	70,18	1,45%	0,05	50,00%	0,02	3,51	0,00	tak	0	26,59
BUSZKOWO PARCELE	55,33	6,52%	0,47	57,89%	0,30	1,33	0,67	tak	0	19,89
CELINOWO	48,94	2,42%	0,32	46,15%	0,12	6,38	0,71	tak	0	22,36
CZARTOWO	64,00	6,76%	0,22	22,22%	0,02	6,67	2,67	tak	0	24,72
CZARTÓWEK	60,29	0,00%	0,20	62,50%	0,05	2,94	0,00	tak	1	26,36
DĄB	39,22	1,69%	0,15	33,33%	0,05	3,92	0,00	tak	0	23,72
DZIERŻYSŁAW	70,49	0,00%	0,17	28,57%	0,07	4,92	0,00	tak	0	19,61
GAWRONY	69,33	1,45%	0,15	50,00%	0,10	9,33	1,33	tak	0	17,51
GOPLANA	57,06	14,98%	0,77	90,32%	0,42	5,37	1,13	tak	3	20,42
KOBYLANKI	60,49	7,00%	0,37	60,00%	0,30	4,32	0,62	tak	0	22,69
LISEWO	49,10	11,59%	1,37	63,64%	0,57	5,20	0,36	tak	1	22,56
ŁUSZCZEWO	53,42	5,31%	0,57	47,83%	0,30	5,54	0,98	tak	1	25,36
MIELNICA DUŻA	56,97	5,80%	0,95	57,89%	0,50	4,78	1,20	tak	1	22,03
MNISZKI	38,39	5,31%	0,32	30,77%	0,17	3,57	0,00	tak	0	24,65
PANIEWO	73,77	0,24%	0,07	66,67%	0,07	1,64	0,00	tak	0	68,03
PILICH	55,81	1,93%	0,32	26,33%	0,07	4,65	1,16	tak	0	19,75
POPIELEWO I	60,94	2,66%	0,12	84,10%	0,09	0,00	0,00	tak	0	22,07
POPIELEWO II	67,86	1,69%	0,10	94,88%	0,08	7,14	1,79	tak	0	17,91
RADWAŃCZEWO	50,88	0,24%	0,05	100,00%	0,05	0,00	0,00	tak	0	20,74
RAKOWO	46,71	2,90%	0,17	42,12%	0,10	3,29	0,66	tak	0	35,92
SKULSK	47,92	19,32%	2,09	66,67%	0,90	9,95	1,16	tak	3	31,26
SKULSKA WIEŚ	58,33	0,72%	0,20	32,86%	0,08	11,90	2,38	tak	0	10,66
ŚREDNIA	57,07	4,55%	0,42	55,22%	0,20	4,83	0,76	-	0,45	24,76

Źródło: opracowanie własne.

B. Dla każdego z sołectw Gminy zliczono sumę zjawisk problemowych w sferze społecznej. Za sytuację kryzysową w sferze społecznej uznano stan, w którym sołectwo charakteryzuje się wyższą od średniej dla całej Gminy Skulsk liczbą zjawisk problemowych. Obszar zdegradowany tworzą jednostki podziału, które charakteryzują się sytuacją kryzysową w sferze społecznej i co najmniej jednym zjawiskiem problemowym w jednej z analizowanych sfer.

Tabela 14 Delimitacja obszaru zdegradowanego – etap 2

SOŁECTWO	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE SPOŁECZNEJ	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE GOSPODARCZEJ	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNEJ	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE TECHNICZNEJ	SYTUACJA KRYZYSOWA W SFERZE SPOŁECZNEJ PLUS ZDIAGNOZOWANE CO NAJMNIEJ JEDNO ZJAWISKO PROBLEMOWE W INNEJ SFERZE
<i>Buszkowo</i>	1	2	1	0	0	NIE
<i>Buszkowo Parcele</i>	4	2	1	1	0	TAK
<i>Celinowo</i>	0	1	1	1	0	NIE
<i>Czartowo</i>	2	0	1	1	0	NIE
<i>Czartówek</i>	2	2	1	2	1	NIE
<i>Dąb</i>	0	2	1	1	0	NIE
<i>Dzierżysław</i>	1	1	1	1	0	NIE
<i>Gawrony</i>	1	0	1	2	0	NIE
<i>Goplana</i>	4	0	1	1	1	TAK
<i>Kobylanki</i>	4	2	1	2	0	TAK
<i>Lisewo</i>	4	1	1	1	1	TAK
<i>Łuszczewo</i>	3	0	1	2	1	TAK
<i>Mielnica Duża</i>	4	1	1	0	1	TAK
<i>Mniszki</i>	1	2	1	1	0	NIE
<i>Paniewo</i>	2	2	1	1	0	NIE
<i>Pilich</i>	0	1	1	1	0	NIE
<i>Popielewo I</i>	2	2	1	1	0	NIE
<i>Popielewo II</i>	2	0	1	1	0	NIE
<i>Radwańczewo</i>	1	2	1	0	0	NIE
<i>Rakowo</i>	0	2	1	1	0	NIE
<i>Skulsk</i>	4	0	1	1	1	TAK
<i>Skulska Wieś</i>	1	0	1	2	0	NIE

SOŁECTWO	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE SPOŁECZNEJ	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE GOSPODARCZEJ	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE ŚRODOWISKOWEJ	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ	SUMA ZJAWISK PROBLEMOWYCH W SFERZE TECHNICZNEJ	SYTUACJA KRYZYSOWA W SFERZE SPOŁECZNEJ PLUS ZDIAGNOZOWANE CO NAJMNIJ JEDNO ZJAWISKO PROBLEMOWE W INNEJ SFERZE
ŚREDNIA	<u>2,00</u>					

Źródło:

opracowanie

własne

Obszar zdegradowany tworzą:

Buszkowo
Parcele

Goplana

Kobylanki

Lisewo

Łuszczewo

Mielnica
Duża

Skulsk

Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych pozwoliła na wyznaczenie sołectw, które charakteryzują występowaniem stanu kryzysowego. Jednak zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Konieczne było więc ograniczenie przestrzenne obszaru zdegradowanego. W tym celu dokonano ponownej oceny uwarunkowań

na wskazanym terenie. Analizie poddano następujące czynniki:

- występowanie **koncentracji zjawisk kryzysowych** powodujących obniżenie poziomu jakości życia mieszkańców;
- występowanie **lokalnych potencjałów**, które odpowiednio wykorzystane mogą wpłynąć na podniesienie jakości życia mieszkańców, w tym występowanie **bazy lokalowej**, która może zostać wykorzystana do realizacji przedsięwzięć mających na celu aktywizację członków społeczności lokalnej;
- występowanie na terenie **bogatego dziedzictwa historycznego i walorów kulturowych**, które wyróżniają dany teren oraz stanowią o jego istotności dla rozwoju nie tylko obszaru rewitalizacji, ale posiada również **istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego** całej Gminy.

Aby zapewnić koncentrację interwencji na terenie poszczególnych sołectw, która umożliwi realizację kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na terenie konkretnych obszarów (co w efekcie doprowadzi do zdecydowanego ograniczenia występowania negatywnych zjawisk), do obszaru rewitalizacji włączono fragmenty sołectw.

W skład obszaru rewitalizacji wchodzi:

- Sołectwo Skulsk (ulice: Wodna, Konińska, Targowa, Kościelna, Sikorskiego, Włocławska),
- Sołectwo Lisewo (w obrębie miejscowości Lisewo);
 - Sołectwo Goplana (w obrębie miejscowości Warzymowo i Goplana);
- Sołectwo Mielnica Duża (w obrębie miejscowości Mielnica Duża i Galiszewo);
- Sołectwo Łuszczewo – fragment.

Opis wybranych do rewitalizacji podobszarów (w kontekście koncentracji negatywnych zjawisk, występowania lokalnych potencjałów, bogatego dziedzictwa historycznego i walorów kulturowych oraz istotnego znaczenia dla rozwoju regionalnego) przedstawiono w podrozdziale *Pogłębiona charakterystyka obszaru rewitalizacji*.

Pogłębiona charakterystyka obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji charakteryzuje się **koncentracją negatywnych zjawisk** we wszystkich analizowanych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Wśród nich wymienić należy:

- dużą liczbę osób bezrobotnych, w tym bezrobotnych kobiet, oraz osób, które pozostają bez zatrudnienia ponad 12 miesięcy (bezrobotni długotrwale) – wśród **przyczyn** występowania tego zjawiska wymienić można: zbyt małą liczbę miejsc pracy, brak przemysłu i nowych miejsc pracy, położenie geograficzne Gminy Skulsk, niski poziom wykształcenia, niezaradność życiową, czy brak odnalezienia się mieszkańców w nowym systemie wolnego rynku;
- dużą liczbę osób, które korzystają ze wsparcia pomocy społecznej, w tym ze względu na ubóstwo – **przyczyną** takiego stanu jest występowanie bezrobocia oraz niezaradności życiowej i ekonomicznej;
- niski stopień przedsiębiorczości (który przejawia się między innymi małą liczbą podmiotów gospodarczych, również tych nowo powstałych) – wśród **czynników wpływających** na niski poziom przedsiębiorczości wymienić można między innymi

niewystarczającą powierzchnię obszarów inwestycyjnych, brak bazy lokalowej, którą można byłoby wykorzystać na cele prowadzenia działalności gospodarczej, brak odpowiedniego doświadczenia i kwalifikacji wśród pracodawców i pracowników oraz niedostateczny popyt na usługi i produkty lokalnych przedsiębiorców;

- niewystarczającą powierzchnią mieszkalną przypadającą na jednego mieszkańca – **przyczyną** takiego stanu może być występowanie zjawiska ubóstwa oraz bezrobocia;
- zły stan obiektów zabytkowych – **przyczyną** takiego stanu jest brak odpowiednich środków finansowych na poprawienie ich stanu technicznego;
- występowanie barier architektoniczno-urbanistycznych, w szczególności dla osób starszych i niepełnosprawnych – **przyczyną** takiego stanu jest brak odpowiednich środków finansowych na poprawę stanu infrastruktury i dostosowanie jej do potrzeb wszystkich mieszkańców;
- występowanie wyrobów azbestowych, które są szkodliwe dla zdrowia mieszkańców obszaru – **przyczyną** takiego stanu jest niska świadomość ekologiczna mieszkańców.

Wszystkie te czynniki, przede wszystkim zdiagnozowane w sferze społecznej, powodują, że obszar charakteryzuje się kumulacją negatywnych zjawisk uniemożliwiającą rozwój terenów oraz wpływającą na występowanie zjawiska wykluczenia społecznego mieszkańców.

Obszar rewitalizacji posiada wysoki **potencjał** związany z krajobrazem, dziedzictwem kulturalnym, położeniem na mapie kraju czy też mieszkańcami. Odpowiednio przeprowadzone działania mogą wpłynąć na poprawę sytuacji na obszarze we wszystkich analizowanych sferach. Poniżej wskazano lokalne potencjały oraz uwarunkowania kulturowe i historyczne, które wpłynęły na wybór podobszarów rewitalizacji:

GOPLANA (W OBRĘBIE MIEJSCOWOŚCI WARZYMOWO I GOPLANA)

Warzymowo jest bardzo atrakcyjnym terenem należącym do zabytkowych obszarów Gminy, powiązanych z kolebką powstania państwa polskiego, leżących nad kanałem Warta-Gopło (Wielka Pętla Wielkopolska), na terenie Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia. Kościół filialny p.w. św. Stanisława Biskupa w Warzymowie – kościół utrzymany w stylu gotyckim, pochodzi z XV wieku – jest to jedna z cenniejszych atrakcji historycznych Gminy Skulsk. W miejscowości **Goplana** znajduje się kompleks osadniczy z okresu kultury łużyckiej (znajduje się na wyspie

przy Kanale Warta-Gopło), objęty strefą obserwacji archeologicznej. Na terenie miejscowości działają Koło Gospodyń Wiejskich Goplana oraz Ochotnicza Straż Pożarna w Goplanie.

Tabela 15 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Goplana

Podobszar: Sołectwo Goplana, w obrębie miejscowości Warzymowo i Goplana		
Koncentracja zjawisk kryzysowych	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze społecznej i gospodarczej	Wysokie bezrobocie, niewielki odsetek przedsiębiorców na obszarze zdegradowanym, niski poziom edukacji mieszkańców obszaru.
	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej	Duże rozproszenie zabudowy, niska jakość dróg publicznych, utrudniony dostęp do instytucji życia publicznego.
Występujące lokalne potencjały i znaczenie dla rozwoju lokalnego		Duży potencjał przyrodniczy i turystyczny obszaru, obecność drogi wodnej zwanej Wielką Pętlą Wielkopolski. Mieszkańcy podobszaru, w tym działający w ramach Koła Gospodyń Wiejskich i Ochotniczej Straży Pożarnej.
Dziedzictwo historyczne i walory kulturowe		Miejsce istotne z punktu widzenia historii Polski. Wielość mitów i legend mówiących o tym, że ten teren to kolebka Państwa Polskiego. Kompleks osadniczy z okresu kultury łużyckiej objęty strefą obserwacji archeologicznej.

Źródło: opracowanie własne.

LISEWO (W OBRĘBIE MIEJSCOWOŚCI LISEWO)

Na terenie **Lisewa** znajduje się kompleks pałacowo-parkowy, który służyć może integracji i aktywizacji członków społeczności lokalnej. Lisewo to rdzenna, pierwotna część Sołectwa Lisewo, od strony historycznej tutaj toczyło się życie kulturalne i społeczne. Na tym obszarze była usytuowana szkoła, kościół, dwór szlachecki, remiza OSP, świetlica wiejskie itp., obszar cechuje się zwartą zabudową, występuje tam oczyszczalnia ścieków i droga krajowa nr 25.

Tabela 16 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Lisewo

Podobszar: Sołectwo Lisewo, w obrębie miejscowości Lisewo		
Koncentracja zjawisk kryzysowych	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze społecznej i gospodarczej	Bezrobocie, niski odsetek podmiotów gospodarczych, liczne wypadki drogowe i kolizje z udziałem pieszych.
	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej	Obecność drogi krajowej nr 25, zwarta zabudowa, problemy dot. ochrony środowiska, lokalizacja oczyszczalni ścieków w Lisewie.
Występujące lokalne potencjały i znaczenie		Bogactwo naturalne, obecność dwóch jezior, dobrze rozwinięte

Podobszar: Sołectwo Lisewo, w obrębie miejscowości Lisewo

dla rozwoju lokalnego	baza hotelowa. Świetlica wiejska, remiza OSP. Bardzo ważny obszar, który z uwagi na uwarunkowania gospodarcze (hotel i pałac) oraz techniczne (oczyszczalnia ścieków) wpływa na życie mieszkańców całej Gm. Skulsk.
Dziedzictwo historyczne i walory kulturowe	Obecność historycznej zabudowy dworu szlacheckiego. Rdzenna część Sołectwa Lisewo - od strony historycznej na terenie tym toczyło się życie kulturalne i społeczne.

Źródło: opracowanie własne.

MIELNICA DUŻA (W OBRĘBIE MIEJSCOWOŚCI MIELNICA DUŻA I GALISZEWO)

Na terenie **Galiszewa** znajduje się zabytkowy dwór i park, które poddać można adaptacji na cele kulturalne i społeczne. W **Mielnicy Dużej** funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury - instytucja kultury, która ma duży wpływ na poziom aktywizacji i integracji mieszkańców. Na terenie Mielnicy Dużej zlokalizowane jest jezioro Gopło stanowiące o wysokim potencjale turystycznym, rekreacyjnym i krajobrazowym sołectwa. W miejscowości Mielnica Duża został utworzony w roku 1978 przez dr Piotra Janaszka, znany w kraju i poza jego granicami, Ośrodek Rehabilitacji dla Dzieci i Młodzieży. Z jego inicjatywy powstała także „Fundacja Mielnica” - jedna z pierwszych organizacji pozarządowych w Polsce zajmujących się niesieniem pomocy osobom niepełnosprawnym.

Tabela 17 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Mielnica Duża

Podobszar: Sołectwo Mielnica Duża, w obrębie miejscowości Mielnica Duża i Galiszewo		
Koncentracja zjawisk kryzysowych	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze społecznej i gospodarczej	Bezrobocie, niski poziom edukacji mieszkańców, brak aktywizacji społecznej mieszkańców.
	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej	Niska jakość dróg publicznych, brak kanalizacji.
Występujące lokalne potencjały i znaczenie dla rozwoju lokalnego		Bogactwo przyrodnicze tego obszaru. Atrakcyjne i popularne miejsce turystyczne w regionie. Obecność drogi wodnej Wielkiej Pętli Wielkopolski, jezioro Gopło – największe jezioro w regionie, znane w całej Polsce.
Dziedzictwo historyczne i walory kulturowe		Na terenie tym organizowane były pierwsze w kraju turnusy rehabilitacyjne. W Mielnicy Dużej powstała także <i>Fundacja Mielnica</i> - jedna z pierwszych organizacji pozarządowych w Polsce zajmujących się niesieniem pomocy osobom niepełnosprawnym.

Źródło: opracowanie własne.

SKULSK (ULICE: WODNA, KONIŃSKA, TARGOWA, KOŚCIELNA, SIKORSKIEGO, WŁOCLAWSKA)

Skulsk jako siedziba Gminy ma duży wpływ na mieszkańców wszystkich sołectw, w tym miejscowości rewitalizowanych. Poszerzenie oferty kulturalnej czy też społecznej na terenie siedziby Gminy często jest powiązane ze wzrostem aktywności osób zamieszkujących pozostałe obszary. Lokalizacja oraz status Skulska pozwolą na organizację w przyszłości większych wydarzeń, skierowanych do mieszkańców wszystkich sołectw. Na terenie rewitalizowanych sołectw działają lokalni liderzy (np. zrzeszeni w stowarzyszeniach). **Na wskazanym obszarze** znajdują się jedne z najważniejszych obiektów kulturalnych,

w tym Sanktuarium Matki Bożej Bolesnej w Skulsku oraz kościół parafialny p.w. Narodzenia Najświętszej Marii Panny (kościół budowany w latach 1810-1815 z wykorzystaniem murów kościoła z roku 1384, który został spalony w 1785 roku) - jedne z największych atrakcji Gminy Skulsk. W centralnym ołtarzu Sanktuarium w Skulsku znajduje się drewniana rzeźba „Pieta” – jest to gotycka figura z około 1420 roku przedstawiająca Matkę Bożą Bolesną. Ulice Wodna, Konińska, Targowa, Kościelna, Sikorskiego i Włocławska, to historyczny obszar, w tym rejonie mieszczą się orientacyjne granice dawnego Skulska - tym samym to także część najstarsza Sołectwa. Na wskazanym terenie znajdują się również instytucje istotne dla organizacji życia mieszkańców całej Gminy: Urząd Stanu Cywilnego, Urząd Gminy Skulsk, Urząd Pocztowy, czy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Tabela 18 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Skulsk

Podobszar: Skulsk, w obrębie ulic: Wodna, Konińska, Targowa, Kościelna, Sikorskiego, Włocławska		
Koncentracja zjawisk kryzysowych	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze społecznej i gospodarczej	Obszar zamieszkiwany jest głównie przez osoby starsze. Dominującą formą przedsiębiorczości są drobny handel i usługi, rzadziej produkcja. Na obszarze występują takie negatywne zjawiska jak, bezrobocie, alkoholizm, w tym spożywanie alkoholu w miejscach publicznych – osoby pod wpływem alkoholu przechadzają się po ulicach Targowej, Kościelnej i Wodnej. Przy ul. Wodnej zlokalizowane jest skupisko budynków przeznaczonych niegdyś na cele mieszkalnictwa komunalnego (następnie budynki zostały sprzedane). Teren ten zamieszkują mieszkańcy szczególnie dotknięci zjawiskiem wykluczenia społecznego.
	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej	Na obszarze tym znajdują się pozostałości po zamkniętych dawnych zakładach pracy, w tym po byłej Gminnej Spółdzielni. Bezpośrednia bliskość drogi krajowej nr 25 sprawia określone problemy z zagwarantowaniem bezpieczeństwa mieszkańcom. Zwarta zabudowa z przewagą zabudowy starej, zabytkowej, która wymaga większych nakładów na utrzymanie oraz częstsze remonty. Brak miejsc, gdzie mieszkańcy mogliby realizować swoje potrzeby w zakresie kultury, rozrywki oraz hobby. Brak parkingów i miejsc postojowych dla wszelkich pojazdów samochodowych. Brak parku i miejsc zieleni stanowiących podstawę do

Podobszar: Skulsk, w obrębie ulic: Wodna, Konińska, Targowa, Kościelna, Sikorskiego, Włocławska

		codziennego wypoczynku mieszkańców. Problemem jest zabytkowy charakter układu urbanistycznego w/w ulic, gdzie wymagane są większe nakłady finansowe na zachowanie substancji mieszkaniowej. Przyczyną tych negatywnych zjawisk jest niedostatek środków finansowych na zmianę tego stanu rzeczy.
Występujące lokalne potencjały i znaczenie dla rozwoju lokalnego		Obszar cechuje się bogactwem przyrodniczym, zlokalizowany jest blisko jezior, graniczy z obszarem leśnym, występuje tutaj szereg instytucji życia publicznego: Szkoły, Przedszkola, Urząd Gminy, Klub Seniora, Bank, ścieżka przyrodnicza, Kościół.
Dziedzictwo historyczne i walory kulturowe		Występowanie na tym terenie gwary ochweśnickiej, która rozwinęła się dzięki powstaniu obraźnictwa – czyli specyficznego i unikatowego na skalę regionalną sposobu malowania obrazów. Wyszczególniony podobszar wyróżnia na tle całej gminy fakt, że tutaj zlokalizowana jest najstarsza, położona centralnie, jednostka osadnicza stanowiąca centrum życia społeczno-gospodarczego gminy.

Źródło: opracowanie własne.

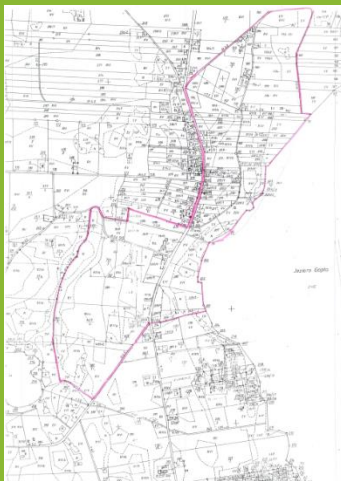
ŁUSZCZEWO – CZĘŚĆ SOŁECTWA

Na wyodrębnionym terenie Łuszczewa znajduje się zabytkowy zespół dworski, który zaadaptowany może zostać na cele społeczne i kulturalne.

Tabela 19 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Łuszczewo

Podobszar: Sołectwo Łuszczewo, w obrębie:		
		
Koncentracja zjawisk kryzysowych	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze społecznej i gospodarczej	Bezrobocie, niski poziom edukacji mieszkańców, brak aktywizacji społecznej mieszkańców.
	Problemy, którymi podobszar charakteryzuje się w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej oraz środowiskowej	Niska jakość dróg publicznych, brak kanalizacji.
Występujące lokalne potencjały i znaczenie dla rozwoju lokalnego		Bogactwo przyrodnicze tego obszaru. Atrakcyjne i popularne miejsce turystyczne w regionie. Obecność drogi wodnej Wielkiej Pętli Wielkopolski, jezioro Gopło – największe jezioro w regionie, bardzo

Podobszar: Sołectwo Łuszczewo, w obrębie:

znane w całej Polsce. zabytkowy zespół dworski, który zaadaptowany może zostać na cele społeczne i kulturalne.

Dziedzictwo historyczne i walory kulturowe

Obszar wyróżnia się bardzo dużym potencjałem turystycznym.

Źródło: opracowanie własne.

Ponadto, obszar rewitalizacji przecina **SZLAK WODNY WIELKA PĘTLA WIELKOPOLSKI** - jedną z największych atrakcji turystycznych Gminy Skulsk jest Kanał Warta – Gopło, licznie uczęszczany odcinek szlaku wodnego zwanego WIELKĄ PĘTLĄ WIELKOPOLSKI (dł. 690 km). Ten doskonale położony szlak wodny, biegnący w centrum Polski przez tereny historyczne i bogate kulturowo, stanowi o lokalnym potencjale Gminy Skulsk. Wielka Pętla Wielkopolski swój bieg zaczyna i kończy w miejscowości Santok. W miejscu tym rzeka Noteć wpływa do Warty. Szlak ten jest także częścią drogi wodnej Wisła – Odra, czyli jedyne śródlądowe połączenia między drogami wodnymi Europy Zachodniej i Europy Wschodniej w dorzeczu Wisły, Niemna i Dniepru. Szlak wodny na terenie Gminy Skulsk przebiega na przez następujące sołectwa: Gawrony, **Gopłana**, **Mielnica Duża**, **Łuszczewo**. W to właśnie nieopodal tego szlaku umiejscowiona był niegdyś infrastruktura turystyczna, ale także przemysłowa Gminy Skulsk. Do najważniejszych cech tego terenu należą m.in.:

- Przystań wodna w **Łuszczewie i Mielnicy Dużej**;
- Spływ barkowy buraków cukrowych w m. **Mielnicy Dużej**;
- Ośrodek wypoczynkowy w **Mielnicy Dużej** na jeziorze Gopło;
- Prom wodny w m. **Warzymowo**;
- Dwór szlachecki i majątek ziemski nad jeziorem Gopło w **Łuszczewie**;
- Siedziba Fundacji Mielnica w **Mielnicy Dużej**.

Ponadto: Na obszarze rewitalizacji znajduje się 52% wszystkich zabytków Gminy Skulsk. Na obszarze rewitalizacji znajduje się szereg miejsc rekreacji, które stać mogą się również miejscami integracji i aktywizacji. Na obszarze rewitalizacji znajdują się obiekty, które mogą zostać zaadaptowane na infrastrukturę społeczną (np. były ośrodek wypoczynkowy w Mielnicy Dużej). Obszar charakteryzuje się tradycją turystyki zdrowotnej.

Poniżej zaprezentowano dane dot. podobszarów tworzących obszar rewitalizacji:

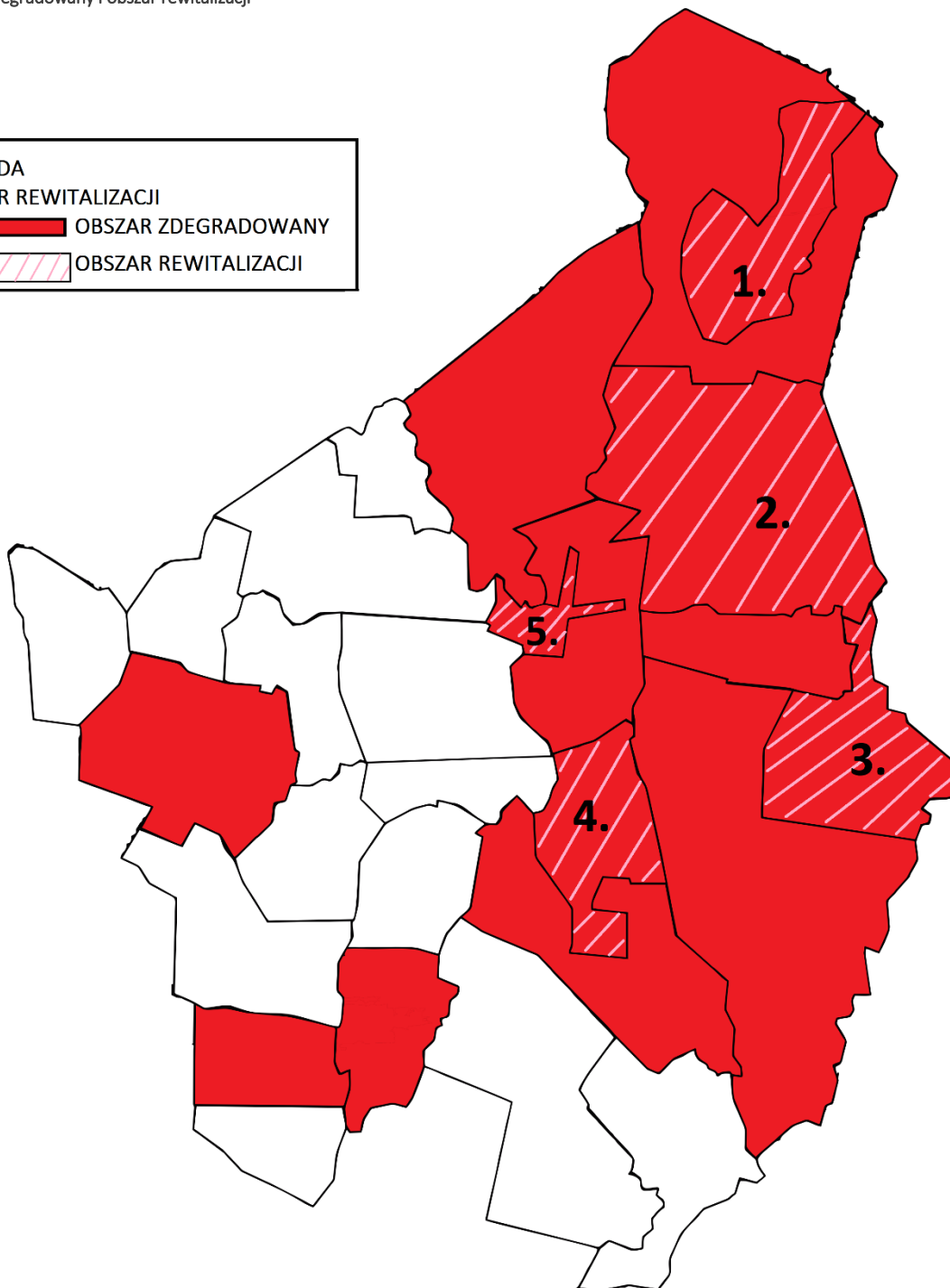
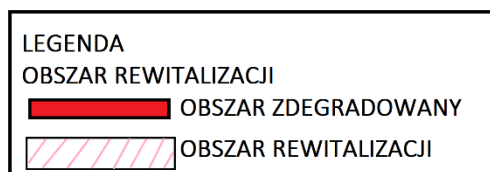
Tabela 20 Powierzchnia i liczba mieszkańców podobszarów rewitalizacji

SOŁECTWO	<u>Liczba mieszkańców</u>	<u>% wszystkich mieszkańców Gminy Skulsk</u>	<u>Powierzchnia [ha]</u>	<u>% powierzchni całej Gminy Skulsk</u>
GOPLANA (W OBRĘBIE MIEJSCOWOŚCI WARZYMOWO I GOPLANA)	<u>87</u>	<u>1,41%</u>	<u>291</u>	<u>3,43%</u>
LISEWO (W OBRĘBIE MIEJSCOWOŚCI LISEWO)	<u>372</u>	<u>6,05%</u>	<u>201</u>	<u>2,37%</u>
MIELNICA DUŻA (W OBRĘBIE MIEJSCOWOŚCI MIELNICA DUŻA I GALISZEWO)	<u>350</u>	<u>5,69%</u>	<u>709</u>	<u>8,35%</u>
SKULSK (ULICE: WODNA, KONIŃSKA, TARGOWA, KOŚCIELNA, SIKORSKIEGO, WŁOCŁAWSKA)	<u>671</u>	<u>10,91%</u>	<u>75</u>	<u>0,88%</u>
ŁUSZCZEWO – CZĘŚĆ SOŁECTWA	<u>65</u>	<u>1,06%</u>	<u>126</u>	<u>1,48%</u>
CAŁY OBSZAR REWITALIZACJI	<u>1545</u>	<u>25,12%</u>	<u>1402</u>	<u>16,51%</u>
CAŁA GMINA SKULSK	<u>6152</u>	<u>100,00%</u>	<u>8486</u>	<u>100,00%</u>

Źródło: opracowanie własne.

Poniżej zaprezentowano mapę, na której zaznaczono obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji:

Mapa 2 Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji

1 – Podobszar Łuszczewo; 2 – Podobszar Mielnica Duża; 3 – Podobszar Gopłana; 4 – Podobszar Lisewo; 5 – Podobszar Skulsk.

Źródło: opracowanie własne.

5. Wizja rewitalizacji

Wizja obszaru rewitalizacji jest jednym z głównych elementów wskazujących właściwy kierunek procesu rewitalizacji. Pozwala ona na nakreślenie pożądanego stanu docelowego, będącego celem podejmowanych działań oraz przedsięwzięć.

Wizja obszaru rewitalizacji po zakończeniu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych brzmi następująco:

Obszar rewitalizacji stał się atrakcyjnym terenem zamieszkałym przez aktywnych członków społeczności lokalnej. Dzięki zrealizowanym przedsięwzięciom charakteryzuje się zmodernizowaną infrastrukturą, stale wzrastającym poziomem przedsiębiorczości oraz zadowalającą jakością życia mieszkańców.

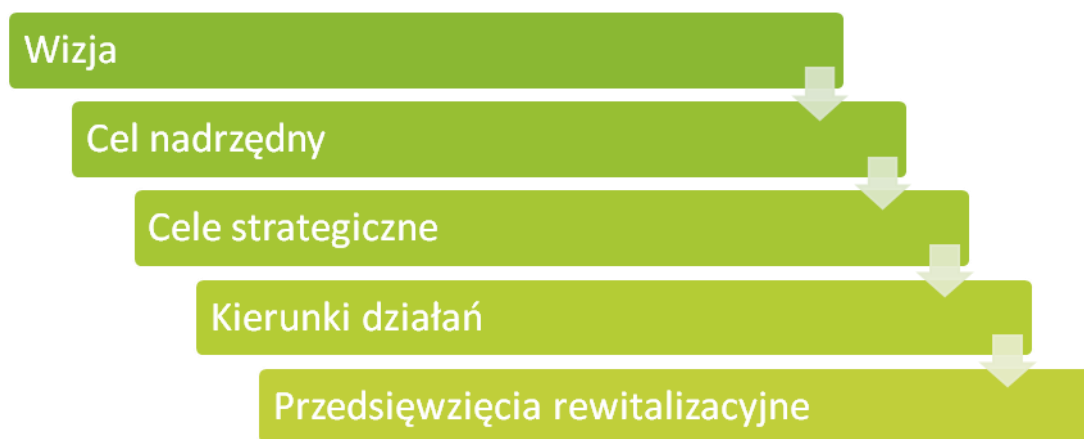
Zminimalizowano występowanie zjawiska wykluczenia społecznego, a mieszkańcy podnieśli swoje kompetencje społeczne i zawodowe.

Obszar rewitalizacji jest interesujący dla odwiedzających oraz potencjalnych inwestorów.

6. Cele rewitalizacji i planowane kierunki działań

Dla osiągnięcia opisanej w poprzednim rozdziale wizji, kluczowe jest określenie celów strategicznych, uszczegółowionych kierunkami działań. Rewitalizacja wyznaczonego obszaru została zaplanowana z wykorzystaniem kierunków interwencji wynikających ze zjawisk z konsultacji społecznych problemowych zdiagnozowanych dzięki analizie danych ilościowych oraz wnioskowi.

Rysunek 4 Powiązanie pomiędzy wizją, celami, kierunkami działań i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Źródło: opracowanie własne.

Realizacja celów strategicznych zaplanowanych w ramach *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023* umożliwi aktywizację członków społeczności lokalnych oraz minimalizację zdiagnozowanych zjawisk problemowych. Zwiększony zostanie potencjał rozwojowy obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej.

W dalszej perspektywie czasu, zaplanowane działania przyczynią się do zwiększenia możliwości rozwojowych nie tylko obszaru rewitalizacji, ale również terenu całej Gminy Skulsk. Cele strategiczne i kierunki działań zaprezentowane zostały poniżej:

WIZJA

Obszar rewitalizacji stał się atrakcyjnym terenem zamieszkałym przez aktywnych członków społeczności lokalnej. Dzięki zrealizowanym przedsięwzięciom charakteryzuje się zmodernizowaną infrastrukturą, stale wzrastającym poziomem przedsiębiorczości oraz zadowalającą jakością życia mieszkańców. Zminimalizowano występowanie zjawiska wykluczenia społecznego, a mieszkańcy podnieśli swoje kompetencje społeczne i zawodowe. Obszar rewitalizacji jest interesujący dla odwiedzających oraz potencjalnych inwestorów.

CEL NADRZĘDNY

Minimalizacja występowania negatywnych zjawisk oraz wykorzystanie potencjałów w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Obszary strategiczne		Sfera społeczna i gospodarcza		Sfera przestrzenno-funkcjonalna, techniczna i środowiskowa	
Cele strategiczne		1. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego		2. Podniesienie jakości infrastruktury technicznej i poprawa stanu środowiska naturalnego	
Kierunki działań		1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji		2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej	
		1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego		2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców	
		1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców		2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego - w tym promocja recyklingu, ograniczenie emisji spalin i emisji hałasu do środowiska	
		1.4 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji			

7. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Lista przedsięwzięć podstawowych

W tym rozdziale zaprezentowano listę podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wynikają one bezpośrednio z zaplanowanych kierunków działań oraz pomogą w osiągnięciu wizji i celów strategicznych. Realizacja tych projektów jest niezbędna dla procesu wyprowadzenia obszaru rewitalizacji z sytuacji kryzysowej. Wszystkie projekty zlokalizowane są na terenie obszaru rewitalizacji.

1. Tutaj wszystko się zaczęło	
Lokalizacja projektu	Obszar rewitalizacji w Skulsku i Mielnicy Dużej
Podmioty realizujące projekt	Stowarzyszenie Skulsk Nasze Wspólne Dobro Iwona Milas, Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Brak
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji gminy Skulsk głównym problemem jest występujące bezrobocie. W najbliższej okolicy brakuje miejsc pracy, najbliższe duże ośrodki zatrudnienia oddalone są o ok 30km. Poszukiwanie zatrudnienia w tych miejscach wiąże się z ponoszeniem przez mieszkańców obszaru rewitalizacji zwiększonych kosztów utrzymania m.in. z tytułu dojazdów do pracy. Intuicyjnym zatem wydaje się być założenie spółdzielni socjalnej, której działalność miałaby pozytywny wpływ na przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego. Powstała spółdzielnia będzie zakładem pracy przede wszystkim dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięcia poza pozytywnym wpływem w sferze społecznej, pozwoli na wykorzystanie walorów turystycznych obszaru gminy, pozwoli na rozwinięcie turystyki jako dopełnienie oferty sektora prywatnego gospodarstw agroturystycznych. Pozwoli na pełną współpracę organizacji pozarządowej z JST. Realizacja projektu w będzie miała wpływ na podniesienie niskiego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz integrację z osobami niepełnosprawnymi. Organizowane przez pracowników gospodarstw agroturystycznych pikniki, cykliczne imprezy okolicznościowe np. Dzień Dziecka, Sylwester, Zabawy andrzejkowe, pozwolą na pełną integrację z przebywającymi w okresie letnim i zimowym turystami, a udział w spotkaniach, będzie tego efektem.
Cel projektu	Celem głównym projektu jest przede wszystkim odpowiedź na

	występujący na terenie gminy, w tym przede wszystkim na obszarze rewitalizacji, problem bezrobocia, ubóstwa i niskiego uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Realizacja projektu ma na celu stworzenie odpowiedniej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji bazy miejsc pracy, zagospodarowanie i odnowienie budynków gminnych, promocja gminy, a także pełna i trwała integracja mieszkańców.
Zakres realizowanych działań	Na terenie gminy Skulsk zostanie założona spółdzielnia socjalna, która pozwoli na zagospodarowanie dwóch budynków: - wyremontowanie budynku gminnego w Mielnicy Dużej; - wybudowanie obiektu z dostępem do jeziora w wyznaczonym obszarze rewitalizacji Stworzone zostaną miejsca pobytu agroturystycznego skierowanych dla osób odwiedzających gminę. Odnowiony obiekt w Mielnicy Dużej pozwoli na organizowanie wypoczynku dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, przede wszystkim z obszaru rewitalizacji. To w tej miejscowości rozpoczęła się integracja osób niepełnosprawnych, początek obozów rehabilitacyjnych. Pracownicy spółdzielni będą przewodnikami po gminie, zapewnią atrakcje m.in.: wynajmowanie rowerów, przejażdżka po jeziorze, zwiedzanie zabytkowego kościoła w Warzymowie – kolebki Piastów, ale będą też rehabilitantami, opiekunami dla osób niepełnosprawnych.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	450 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 15% - 67 500zł Środki UE: 85% - 382 500 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej

2. Modernizacja przystani oraz modernizacja i adaptacja obiektów Gminnego Ośrodka Kultury w Skulsku z siedzibą w Mielnicy Dużej

Lokalizacja projektu	Obręb Mielnica Duża, sołectwo Mielnica Duża, gm. Skulsk. Dz. nr 147/1 i 147/2 i 148/2
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	GOK, Fundacja Mielnica

Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Gminny Ośrodek Kultury to najważniejsza w gminie Skulsk instytucja pełniąca funkcje kulturalne. Placówka każdego roku prowadzi działania mające na celu zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w życie publiczne. GOK, mimo swojej szerokiej oferty i działalności musi mierzyć się z wieloma utrudnieniami technicznymi, które znacznie utrudniają realizację działań szczególnie na obszarze rewitalizacji. Brakuje przede wszystkim bezpieczeństwa na drodze dojazdowej do plaży, bezpiecznego i funkcjonalnego parkingu, wyremontowanej i wyposażonej kuchni w GOK, monitoringu oraz funkcjonalnego nagłośnienia, a także odpowiedniej liczby krzeseł i stołów. Dużym utrudnieniem jest również zły stan techniczny dróg dojazdowych i placów manewrowych oraz alejek, a także zły stan techniczny budynków gospodarczych w tym kotłowni.
Cel projektu	Głównym celem projektu jest poprawa bezpieczeństwa wokół GOK oraz rozszerzenie oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji.
Zakres realizowanych działań	Zakres realizowanych zadań stanowi: • rozbudowa oświetlenia drogi dojazdowej do gminnej plaży w Mielnicy Dużej; • remont parkingu przy GOK; • remont i doposażenie kuchni GOK; • zakup monitoringu oraz nagłośnienia GOK; • zakup stołu i krzeseł do GOK; • remont drogi dojazdowej do przystani; • remont alejek i placów manewrowych; • adaptacja części budynków na cele usługowe; • zagospodarowanie terenu wokół GOK; • remont połączony z modernizacją kotłowni i budynków gospodarczych; • utworzenie gminnego centrum zdrowia i rehabilitacji, utworzenie specjalistycznych gabinetów lekarskich; • rozbudowa przystani przy GOK.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	1 230 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 15% - 184 500,00 zł Środki UE: 85% - 1 045 500,00 zł
Powiązanie z kierunkami	1.2. Poszerzenie oferty spędzania wolnego czasu

działania	2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej 2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców
-----------	--

3. Jarmark Ochweśnicki sposobem na wzbogacenie życia kulturalnego Gminy Skulsk – impreza o charakterze cyklicznym

Lokalizacja projektu	sołectwo Skulsk, Dz. 211 Dz. 17 – obręb Skulsk ul. Kościelna
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	GOK, Towarzystwo Promocji i Rozwoju Ziemi Skulskiej
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Gmina Skulsk jest „gminą uśpioną”, małą, o charakterze rolniczym. Oprócz problemów społecznych, takich jak bezrobocie, widocznym jest także brak zaangażowania społeczności lokalnej w życie publiczne, brak inicjatyw obywatelskich oraz odpowiedniej oferty kulturalnej dla mieszkańców przede wszystkim obszaru rewitalizacji. To między innymi brak świadomości o historycznych walorach sprawia, że nie dostrzega się potencjału tego fragmentu Wielkopolski. Znikoma jest wiedza nawet wśród rdzennej ludności, o tradycjach lokalnych, o obraznictwie (ze Skulska właśnie wywodzi XIX wieczna „szkoła” tradycyjnego, ludowego „malarstwa papierowego” - malowanych specjalną techniką obrazów świętych) i o języku „ochweśnickim” używanym przez handlarzy obrazami i dewocjonaliami, a później handlarzy gęsmi ze Ślesina. Wielu mieszkańców i turystów nie wie, że kościół we wsi Warzymowo jest zabytkiem liczącym już przeszło 500 lat.
Cel projektu	Atrakcyjne występy artystyczne z elementami konferencji naukowej, podczas której nastąpi przypomnienie o lokalnej kulturze i języku oraz o licznych legendach związanych z powstaniem Państwa Polskiego na terenach Ziemi Skulskiej jest celem tego projektu, który ma trafić do jak najszerszej grupy mieszkańców i odwiedzających naszą Gminę gości. Dzięki działaniom podjętym w międzypokoleniowym i międzyśrodowiskowym partnerstwie, uda się obudzić poczucie tożsamości i przynależności do „małej ojczyzny”, poczucie dumy z tej części kultury i tradycji jaką Ziemia Skulska wniosła do dziedzictwa narodowego. W celu realizacji powyższych zamierzeń, Towarzystwo Promocji i Rozwoju Ziemi Skulskiej planuje zrealizować projekt polegający na organizacji na terenie zabytkowego średniowiecznego kościoła, Jarmarku Ochweśnickiego połączonego z plenerową konferencją naukową na temat kultury ochweśnickiej oraz przeprowadzić plenerowe występy orkiestr dętych z okolicznych miast i miasteczek. Jarmark ochweśnicki będzie zorganizowany przy udziale Kół Gospodyń Wiejskich oraz Rad Sołeckich, w liczbie około 10 organizacji, które przygotowują wystawę lokalnych potraw i specjałów. (Porozumienie z tymi organizacjami zostanie podpisane tuż po rozstrzygnięciu przedmiotowego konkursu.) W trakcie jarmarku odbędzie się

Zakres realizowanych działań

plenerowa konferencja na temat lokalnej kultury ochweśnickiej oraz lokalnych historii i legend związanych z powstaniem Państwa Polskiego. Na konferencję zostaną zaproszeni dwaj lokalni miłośnicy i znawcy historii - Tomasz Jaskulski oraz Paweł Pachulski - autorzy wielu publikacji i zbiorów na temat historii i kultury ochweśnickiej. W trakcie jarmarku zostaną przeprowadzone plenerowe występy orkiestr dętych, które będą prowadzone w formie konkursu z nagrodami. Poszczególne występy będą oceniane na podstawie regulaminu przez kapitułę konkursu, która wyróżni nagrodami trzy najlepsze orkiestry. Wydanie przed organizacją jarmarku ochweśnickiego przewodnika historycznego Ziemi Skulskiej i bezpłatne rozpowszechnienie wśród uczestników jarmarku jest planowane ze względu na potrzebę utrwalenia wiedzy zdobytej podczas plenerowej konferencji naukowej, a poza tym przewodnik będzie swoistego rodzaju produktem trwałym, namacalnym i będzie stanowić źródło wiedzy o dorobku historyczno-kulturowym Ziemi Skulskiej.

Organizacja jarmarku z udziałem tak wielu organizacji ma za zadanie zintegrować lokalną społeczność i pobudzić do działania oraz wzbogacić życie kulturalne regionu. Występy orkiestr dętych będą adresowane do mieszkańców pobliskich miast i miasteczek, którzy będą mieli jedną z niewielu okazji poznać skulską tradycję i historię.

Projekt przewiduje:

- poszerzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji i okolic poprzez zorganizowanie Jarmarku Ochweśnickiego - wydarzenia artystycznego o zasięgu ponadgminnym;
- przypomnienie skulskiego dorobku kulturalno-historycznego poprzez zorganizowanie Jarmarku Ochweśnickiego połączanego z plenerową konferencją naukową;
- trwałe usystematyzowanie i propagowanie wiedzy na temat historii i legend z terenu Ziemi Skulskiej poprzez wydanie i bezpłatne rozpowszechnienie Przewodnika historycznego Ziemi Skulskiej;
- aktywizacja lokalnej społeczności oraz promocja integracji, wspólnego działania i organizacji z terenu Gminy Skulsk poprzez współdziałanie w przygotowaniu konkursu kulinarnego przez 22 grupy z terenu obszaru rewitalizacji (w przypadku niewypełnienia limitu przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, zostanie dopełnione pozostałymi mieszkańcami gminy);
- podniesienie poziomu wizualno-artystycznego konkursu orkiestr dętych poprzez zakup instrumentów muzycznych oraz wyposażenie 30 członków skulskiej orkiestry dętej w nowe jednolite stroje. Wartością dodaną projektu będzie możliwość szerszej i lepszej działalności skulskiej orkiestry także podczas innych wydarzeń organizowanych na obszarze rewitalizacji;
- promocja lokalnych potraw, kuchni regionalnej i zdrowej polskiej żywności poprzez organizację konkursu kulinarnego;
- promocja obszaru rewitalizacji i gminy Skulsk w związku z organizacją Jarmarku Ochweśnickiego - ponadgminnego wydarzenia kulturalno-artystycznego.

Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.

Harmonogram i szacunkowy koszt

Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	180 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 15% - 27 000,00 zł Środki UE: 85% - 153 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 1.4 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji

4. Centrum Rehabilitacji i Rekreacji

Lokalizacja projektu	Mielnica Duża gm. Skulsk Działka 147/1 obręb Mielnica Duża
Podmioty realizujące projekt	Fundacja Mielnica
Partnerzy w realizacji projektu	Gmina Skulsk, PERON, FIO
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Teren położony w okolicy jeziora Gopło z dostępem do brzegu. Aktualnie sporadycznie wykorzystywany przez mieszkańców – boisko sportowe. Usytuowany przy drodze gminnej Mielnica Duża – Galiszewo. Dla terenu został sporządzony projekt urbanistyczny zagospodarowania terenu. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się również znaczną liczbą osób zmagających się z problemem niepełnosprawności. Ich sytuacja społeczna i ekonomiczna powoduje utrudnienia w usamodzielnieniu. Skierowanie działań do nich jest szczególnie uzasadnione.
Cel projektu	Celem projektu jest powrót do tego, z czego słynęła na całą Polskę Mielnica Duża. Właśnie tutaj były organizowane pierwsze w kraju turnusy rehabilitacyjne. Teren ten zostanie zagospodarowany i ma szansę stać się wizytówką całej gminy Skulsk. Ponadto dzięki realizacji projektu nastąpi poprawa jakości życia osób dotkniętych niepełnosprawnościami.
Zakres realizowanych działań	Zakres realizowanych zadań skupiać się będzie głównie na przywróceniu dawnej funkcji obszaru Mielnicy Dużej, poprzez ponowne umożliwienie wypoczynku, rehabilitacji, edukacji i integracji osób niepełnosprawnych, potrzebujących pomocy. Zaplanowana została budowa gabinetów lekarskich, rehabilitacyjnych, bazy noclegowej, salki wykładowej oraz stworzenie bazy do uprawiania sportu, zarówno dla

	mieszkańców jak i osób odwiedzających to miejsce. Z istniejącym gospodarstwem pomocniczym nowe obiekty utworzyłby jeden kompleks. Realizacja projektu wpłynie na rozwój gospodarczy, który wiązał będzie się z powstaniem nowych stanowisk pracy, które obejmą mieszkańcy obszaru rewitalizacji. W przypadku wydarzeń organizowanych na zmodernizowanym terenie, dla mieszkańców obszaru rewitalizacji przewiduje się pierwszeństwo (w przypadku wydarzeń, podczas których obowiązywała będzie ograniczona liczba miejsc) oraz udzielenie zniżek (w przypadku ewentualnych wydarzeń biletowanych).
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2017
Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	3 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	<i>Środki własne: 450 000,00 zł</i> <i>Środki UE: 2 550 000,00 zł</i>
Powiązanie z kierunkami działań	<i>1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców.</i> <i>2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców</i>

5. Ośrodek seniora	
a. Utworzenie Ośrodka dla Seniorów	
Lokalizacja projektu	Mielnica Duża, działka 218 i 219
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk, GOK, GOPS
Partnerzy w realizacji projektu	Jacek Świdorski
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Były ośrodek wypoczynkowy to miejsce postrzegane przez mieszkańców obszaru rewitalizacji jako niebezpieczne. Głównym tego powodem jest występujące tam zjawisko nielegalnego spożycia alkoholu w miejscu publicznym. Teren jest opuszczony, zdewastowany, odstrasza zarówno mieszkańców, jak i turystów. W godzinach wieczornych oraz nocnych gromadzą się tam większe grupki młodzieży, przez co lokalna społeczność nie korzysta z tego terenu z powodu poczucia strachu. Teren wymaga podjęcia działań naprawczych i przystosowania go do pełnienia funkcji społecznej.
Cel projektu	Celem projektu będzie ograniczenie wykluczenia społecznego wśród seniorów, w tym również:

	- poprawa bezpieczeństwa mieszkańców; - poprawa oferty zagospodarowania czasu wolnego seniorów; - utworzenie miejsca przyjaznego seniorom i atrakcyjnego turystycznie.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się: - uporządkowanie terenu po byłym ośrodku wypoczynkowym; - modernizację kilkunastu domków rekreacyjnych; - utworzenie ośrodka dla seniorów; - budowę wiaty grillowej; - budowę siłowni zewnętrznej dla seniorów z przeznaczeniem do użytku publicznego; - oświetlenie terenu; - modernizację przystani wodnej; - usunięcie wyrobów azbestowych z działki nr 219 (440 kg).
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2017
Planowane zakończenie projektu	2019
Szacunkowy koszt	3 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 450 000,00 zł Środki UE: 2 550 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców
b. Aktywny senior	
Lokalizacja projektu	Mielnica Duża, działka 218 i 219
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	GOK, GOPS
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Jak wykazała analiza wskaźnikowa liczba osób w wieku poprodukcyjnym stanowi znaczny udział mieszkańców gminy. Zapewnienie im oferty spędzania wolnego czasu i elementów podstawowej opieki społecznej i zdrowotnej jest działaniem priorytetowym.
Cel projektu	Celem projektu będzie pobudzenie aktywności seniorów (mężczyzn i kobiet w wieku poprodukcyjnym) zamieszkujących rewitalizowane tereny. Problemem w tej kwestii jest wykluczenie społeczne osób

	starszych – brak integracji wewnątrz i międzypokoleniowej, nieuczestniczenie w wydarzeniach kulturalnych i życiu społecznym. Z tego względu planuje się podjęcie działań mający na celu podniesienie jakości życia seniorów.
Zakres realizowanych działań	Wszystkie działania zostaną zorganizowane w Ośrodku Seniora. W ramach projektu przewiduje się: • Działania integracyjne – festyny i pikniki integracyjne dla mieszkańców Mielnicy Dużej i sąsiednich miejscowości. Organizowanie spotkań z okazji świąt takich jak Dzień Babci i Dziadka, Europejski Dzień Seniora itd. W organizację wydarzeń włączeni zostaną lokalni seniorzy; • Organizacja warsztatów, w trakcie których seniorzy poprowadzą dla dzieci i młodzieży zajęcia kulinarne, warsztaty haftowania i rękodzieła oraz inne – tematyka warsztatów związana będzie w historią regionu; • Zachęcanie seniorów do podejmowania aktywności poprzez spotkania • z przedstawicielami lokalnych grup – m.in. kół gospodyń wiejskich; • Organizacja warsztatów informatycznych mających na celu włączenie cyfrowe seniorów; • Organizacja spotkań z zakresu profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia połączonych z zajęciami gimnastycznymi dla seniorów.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2019
Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	150 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 22 500 Środki UE: 127 500
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

6. Czas na (samo)zatrudnienie	
Lokalizacja projektu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (Skulsk, ul. Sikorskiego 6) i Gminny Ośrodek Kultury w Skulsku (Mielnica Duża 32A)
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Powiatowy Urząd Pracy

Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na terenie obszaru rewitalizacji obserwuje się wysoki odsetek osób pozostających bez zatrudnienia, w tym długotrwale, a także małą liczbę przedsiębiorstw. Zjawisko ulega kumulacji, zwiększając się na przestrzeni lat. Jedną z form walki z bezrobociem jest promocja i ułatwianie zakładania własnej działalności gospodarczej, co pozytywnie wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy całej jednostki.
Cel projektu	Celem projektu jest wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców (w tym z naciskiem na mieszkańców podobszarów rewitalizacji), a do tego poznanie prawnych aspektów zakładania własnej działalności, wynikających z tego obowiązków i możliwych zagrożeń.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się zorganizowanie cyklu spotkań edukacyjnych w formie warsztatów w trakcie, którego uczestnicy poznają prawne i praktyczne aspekty zakładania własnej działalności gospodarczej. Osoby zainteresowane założeniem własnej działalności po odbyciu warsztatów zostaną objęte wsparciem asystenta (pomoc przy kwestiach prawnych związanych z zakładaniem firmy). Istotnym celem projektu będzie również pobudzenie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych obszaru rewitalizacji. Projekt kierowany jest do mieszkańców podobszarów rewitalizacji na terenie Skulsk i Mielnicy Dużej.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	200 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 30 000,00 zł Środki UE: 170 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

7. Kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa	
Lokalizacja projektu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (Skulsk, ul. Sikorskiego 6) i Gminny Ośrodek Kultury w Skulsku (Mielnica Duża 32A)
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk

Partnerzy w realizacji projektu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na terenie rewitalizacji odnotowano znaczny odsetek osób trwale korzystających z pomocy społecznej oraz bezrobotnych. Brak samowystarczalności ekonomicznej, dziedziczenie negatywnych postaw czy wpływ otoczenia często nie pozwalają na poprawę sytuacji życiowej, wpływają również na jakość życia mieszkańców, ich motywację i uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym. Z tego względu istotnym działaniem jest wsparcie osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Cel projektu	Celem projektu jest aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców wykluczonych społecznie: • zmniejszenie liczby osób bezrobotnych; • podniesienie kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych; • objęcie wsparciem osób wykluczonych społecznie.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu uczestnicy zostaną objęci kompleksowym wsparciem aktywizującym: Indywidualnym Planem Działania, wsparciem psychologa, prawnika, doradcy zawodowego, pośrednika pracy szkoleniami/kursami podnoszącymi kompetencje i kwalifikacje oraz stażami. Kompleksowy program wsparcia umożliwi uczestnikom podniesienie umiejętności społecznych, integrację, nabycie kompetencji i kwalifikacji zawodowych oraz zwiększy ich szansę na efektywną aktywizację społeczno-zawodową. Projekt kierowany jest do mieszkańców podobszarów rewitalizacji.
Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	350 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 52 500,00 zł Środki UE: 297 500,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

8. Aktywny czas wolny

Lokalizacja projektu	Gminny Ośrodek Kultury w Skulsku (Mielnica Duża 32A), Skulsk działka 211
----------------------	--

Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Obszar rewitalizacji charakteryzuje się kumulacją zjawisk negatywnych w sferze społecznej (bezrobocie, trwałe pobieranie zasiłków itd.), co powoduje, że mieszkańcy są szczególnie narażeni na zjawisko wykluczenia społecznego. Dodatkowo odnotowano znaczny odsetek osób w wieku nieprodukcyjnym. Brak alternatywnych form spędzania czasu wolnego (przede wszystkim wśród dzieci i młodzieży) często prowadzi do negatywnych społecznie zachowań, a w przypadku seniorów do wykluczenia społecznego, nieuczestniczenia w życiu społecznym gminy.
Cel projektu	Celem projektu jest aktywizacja społeczna mieszkańców obszaru wyznaczonego do rewitalizacji, zwłaszcza dzieci, młodzieży i seniorów.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu zorganizowane zostaną m.in.: • zajęcia sportowo-rekreacyjne (m.in. gry dla całych rodzin, gry i zabawy przy ognisku, zawody sportowe); • wyjazdy i wycieczki piesze, rowerowe (połączenie rekreacji z edukacją), Nordic Walking; • zajęcia warsztatowe dla całych rodzin (poprawa komunikacji w rodzinie, wspólne gry i zabawy, zajęcia międzypokoleniowe). Projekt kierowany jest do mieszkańców podobszarów rewitalizacji.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	30 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 4 500,00 zł Środki UE: 25 500,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

9. Remont wraz z modernizacją zabytkowego budynku byłego Urzędu Gminy w Skulsku, a także byłego przedszkola oraz organizacja warsztatów florystycznych dla osób bezrobotnych

Lokalizacja projektu	ul. Konińska 17, Skulsk, dz. 119/1
Podmioty realizujące projekt	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe <i>Skulsk</i>

Partnerzy w realizacji projektu	Brak
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Jak wykazała przeprowadzona analiza wskaźnikowa, na obszarze rewitalizacji występuje silne zdegradowanie w sferze technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Obiekty zabytkowe, ze względu na brak środków na remont ulegają ciągłemu niszczeniu. Obecnie zabytkowy budynek byłego Urzędu Gminy wymaga pilnego remontu. Brak jest także na terenie Gminy Skulsk organizowanych bezpłatnych warsztatów, których celem byłoby pozyskanie nowych umiejętności przez osoby bezrobotne, aktywnie poszukujące pracy.
Cel projektu	Dzięki realizacji projektu uda się zachować dla przyszłych pokoleń ważny z punktu widzenia lokalnej społeczności, zabytek. Dzięki organizacji darmowych warsztatów florystycznych zmniejszy się na terenie Gminy Skulsk wykluczenie społeczne oraz stan bezrobocia.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się wykonanie prac remontowych i modernizacyjnych obiektu zabytkowego, wraz z uzyskaniem odpowiednich uzgodnień Konserwatora Zabytków. Po wykonaniu prac remontowych, planuje się organizację z terenie obiektu cyklicznych warsztatów florystycznych dla osób bezrobotnych, a także dla dzieci i młodzieży szkolnej z obszaru rewitalizacji . Usunięcie wyrobów azbestowych na działce nr 119/1, 880 kg.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2021
Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	250 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 37 500,00 zł Środki UE: 212 500,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej

10. Utworzenie na terenie zrekultywowanego wysypiska odpadów punktu selektywnej zbiórki, oraz organizacji zajęć dydaktycznych o segregacji odpadów

Lokalizacja projektu	m. Mielnica Duża, gm. Skulsk, dz. nr 202/1 i 201/2
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji	ZGK Skulsk i Szkoła Podstawowa w Skulsku

projektu	
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji, ze względu na wysoki stan gromadzenia odpadów w nielegalnych miejscach składowania, obserwuje się niewystarczający poziom wiedzy ekologicznej, m.in. na temat segregacji śmieci. Wciąż istnieją dzikie wysypiska odpadów, odpady nie są odpowiednio segregowane, w zestawieniu liściowym dominują odpady zmieszane.
Cel projektu	Celem projektu jest: • utworzenie infrastruktury przyjaznej środowisku naturalnemu; • redukcja emisji spalin do środowiska; • poprawa stanu środowiska naturalnego.
Zakres realizowanych działań	Zakres realizowanych działań obejmuje: • utworzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów w ramach systemu RIPOK; • organizacja zajęć dydaktycznych i warsztatów na temat segregacji odpadów; • utwardzenie terenu; • utworzenie niezbędnej infrastruktury.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2021
Planowane zakończenie projektu	2022
Szacunkowy koszt	300 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 45 000,00 zł Środki UE: 255 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	<i>2.3. Poprawa stanu środowiska naturalnego- w tym promocja recyklingu, ograniczenie emisji spalin i emisji hałasu do środowiska</i>

11. Utworzenie na bazie świetlicy wiejskiej gminnej izby pamięci oraz gminnego muzeum ziemi skulskiej – miejsca spotkań i integracji

Lokalizacja projektu	m. Skulsk, ul. Włocławska 12, działka nr 145
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Ochotnicza Straż Pożarna w Skulsku
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na podstawie przeprowadzonej analizy społeczno-gospodarczej, na obszarze rewitalizacji można zauważyć występowanie zjawiska

	wykluczenia społecznego, uzależnienie od pobierania świadczeń społecznych oraz niski stopień integracji mieszkańców. Ponadto brakuje również odpowiedniej infrastruktury publicznej służącej społeczeństwu oraz miejsca do spędzania czasu wolnego.
Cel projektu	Celem projektu jest wyeksponowanie i oddania do użytku publicznego szerszej liczbie mieszkańców cennego zabytku gm. Skulsk, utworzenie infrastruktury przyjaznej mieszkańcom obszaru rewitalizacji oraz zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego.
Zakres realizowanych działań	W ramach realizacji projektu zakłada się: • utworzenie na bazie świetlicy wiejskiej gminnej izby pamięci, która będzie skupiała w jednym miejscu wszystkie cenne eksponaty dawnych czasów; • utworzenie gminnego muzeum ziemi skulskiej; • stworzenie atrakcyjnego i przyjaznego miejsca spotkań i integracji (z którego to pierwszeństwo w korzystaniu będą mieli mieszkańcy obszaru rewitalizacji); • organizację cyklicznych spotkań mieszkańców obszaru rewitalizacji z lokalnym przewodnikiem, mających na celu wzmocnienie tożsamości lokalnej i integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2019
Szacunkowy koszt	100 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 15 000,00 zł Środki UE: 85 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.4 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji 2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej

12. Modernizacja targowiska gminnego i przebudowa pasażu handlowego pn. „Jarmark Ochweśnicki”

Lokalizacja projektu	m. Skulsk, ul. Włocławska, działka nr 144 i 145
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	OSP Skulsk, GDDKiA
Opis projektu	

Opis stanu istniejącego	Na podstawie przeprowadzonej analizy społeczno-gospodarczej, na obszarze rewitalizacji można zauważyć występowanie zjawiska wykluczenia społecznego, uzależnienie od pobierania świadczeń społecznych oraz niski stopień integracji mieszkańców. Ponadto brakuje również odpowiedniej infrastruktury publicznej służącej społeczeństwu oraz miejsca do spędzania czasu wolnego.
Cel projektu	Celem realizacji projektu jest przede wszystkim: • wyeksponowanie i oddanie do użytku publicznego szerszej liczbie mieszkańców obszaru rewitalizacji dogodnego miejsca do handlu głównie produktów regionalnych i produktów rolnych; • utworzenie infrastruktury przyjaznej mieszkańcom; • poszerzenie oferty zagospodarowania czasu wolnego; • promocja i propagowanie produktów lokalnych i miejscowych produktów rolnych.
Zakres realizowanych działań	W ramach realizacji projektu zakłada się: • przebudowę drogi gminnej i montaż barier ochronnych; • remont i doprowadzenie mediów do każdego ze stanowisk handlowych; • dobudowanie stanowisk handlowych; • oznakowanie terenu; • montaż monitoringu; • przygotowanie działań promocyjnych mających na celu zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w promocję lokalnych produktów regionalnych i turystycznych.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	500 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 75 000,00 zł Środki UE: 425 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej

13. Spółdzielnia socjalna – sposobem na walkę z wykluczeniem społecznym mieszkańców gminy Skulsk

Lokalizacja projektu	Obręb Mielnica Duża, sołectwo Mielnica Duża, gm. Skulsk. – 147/2 i 147/1 oraz 148/2
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk

Partnerzy w realizacji projektu	GOK, Towarzystwo Promocji i Rozwoju Ziemi Skulskiej
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji gminy Skulsk głównym problemem jest występujące bezrobocie. W najbliższej okolicy brakuje miejsc pracy, najbliższe duże ośrodki zatrudnienia oddalone są o ok 30km. Poszukiwanie zatrudnienia w tych miejscach wiąże się z ponoszeniem przez mieszkańców obszaru rewitalizacji zwiększonych kosztów utrzymania m.in. z tytułu dojazdów do pracy. Intuicyjnym zatem wydaje się być założenie spółdzielni socjalnej, której działalność miałaby pozytywny wpływ na przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego. Powstała spółdzielnia będzie zakładem pracy przede wszystkim dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Realizacja przedsięwzięcia poza pozytywnym wpływem w sferze społecznej, pozwoli na wykorzystanie walorów turystycznych obszaru gminy, pozwoli na rozwinięcie turystyki jako dopełnienie oferty sektora prywatnego gospodarstw agroturystycznych. Pozwoli na pełną współpracę organizacji pozarządowej z JST. Realizacja projektu w będzie miała wpływ na podniesienie niskiego poziomu uczestnictwa w życiu kulturalnym oraz integrację z osobami niepełnosprawnymi. Organizowane przez pracowników gospodarstw agroturystycznych pikniki, cykliczne imprezy okolicznościowe np. Dzień Dziecka, Sylwester, Zabawy andrzejkowe, pozwolą na pełną integrację z przebywającymi w okresie letnim i zimowym turystami, a udział w spotkaniach, będzie tego efektem.
Cel projektu	Celem projektu jest przede wszystkim przeciwdziałanie problemowi bezrobocia wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprzez utworzenie na terenie obszaru rewitalizacji nowych miejsc pracy, a także skuteczna walka z wykluczeniem społecznym.
Zakres realizowanych działań	Na terenie obszaru rewitalizacji w m. Mielnica Duża w budynku przy GOK zostanie założona spółdzielnia socjalna. Pracownicy spółdzielni będą mieli za zadania obsługiwać ruch turystyczny oraz świadczyć usługi gastronomiczne i inne np. otwarcie Eko-pralni. Pracownicy spółdzielni będą mogli być przewodnikami po gminie, będą obsługiwać przystań wodną na plaży w Mielnicy Dużej i w Skulsku.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2022
Szacunkowy koszt	480 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 72 000,00 zł Środki UE: 408 000,00 zł

Powiązanie z kierunkami
działań

1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców
*2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru
rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców*

14. „Akcja – aktywizacja!” - stworzenie oferty spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji wraz z wykonaniem prac modernizacyjnych nad jeziorem Skulsk Wieś

Lokalizacja projektu	Dz. nr 211 oraz 210, 212/2, 209/4, miejscowość Skulsk, ul. Targowa
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Brak
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Pomysł realizacji projektu zrodził się z inicjatywy grupy lokalnych aktywistów, którzy poprzez swoją działalność zdobyli zaufanie mieszkańców m.in. obszaru rewitalizacji. Priorytetem działalności grupy jest usprawnienie komunikacji między mieszkańcami, w tym mieszkańcami obszaru rewitalizacji, a przedstawicielami lokalnych władz. Niniejszy projekt odpowiada na potrzebę mieszkańców obszaru rewitalizacji dotyczącą poprawy warunków życia, a także stworzenia miejsca integracji społeczności lokalnej. Projekt jest kontynuacją działania realizowanego w poprzedniej perspektywie finansowej, dotyczącej rozbudowy infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej. Podczas elementów partycypacji społecznej mieszkańcy zgłaszali potrzebę stworzenia miejsc, gdzie będą mogli się spotykać i spędzać wspólnie czas. Aktualnie, mimo dużego potencjału miejsca, brakuje zadbanej przestrzeni, udostępnionej mieszkańcom obszaru rewitalizacji. Miejsce to natomiast jest aktualnie postrzegane jako niebezpieczne i zaniedbane.
Cel projektu	Realizacja przedmiotowego projektu będzie zmierzała do stworzenia miejsca integracji społecznej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji. Podczas spotkań z mieszkańcami szczególnie mocno akcentowanymi potrzebami jest działalność na w zakresie: wolontariatu, aktywności społecznej, integracji międzypokoleniowej i z osobami z niepełnosprawnościami, a także wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Realizacja przedmiotowego projektu przyczyni się do wzmocnienia tożsamości lokalnej poprzez promocję walorów przyrodniczych gminy i promocji zdrowia i sportu. Ponadto, realizacja przyjętych zadań przyczyni się do zagospodarowania czasu wolnego mieszkańców obszaru rewitalizacji, poprzez budowę przyjaznej infrastruktury społeczno-rekreacyjno-sportowej, a także promocji aktywnego i zdrowego trybu życia.
Zakres realizowanych działań	Zakres realizacji niniejszego projektu zakłada: • założenie grupy harcerskiej w ramach działalności ZHP – grupa młodzieży z obszaru rewitalizacji swoją siedzibę będzie miała w Gminnym Ośrodku Kultury, natomiast w ramach działalności, w

tym zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży z obszaru rewitalizacji, będą organizować zajęcia terenowe na obszarze realizacji projektu, w tym:

- „Śladami historii Ziemi Skulskiej” – organizacja cyklicznej gry terenowej, mającej na celu poszerzenie wiedzy dzieci i młodzieży na temat historii, w tym kultury i tradycji, Ziemi Skulskiej;
- Pierwsza Pomoc – w miesiącach letnich na terenie plaży zorganizowany zostanie kurs pierwszej pomocy, zakończony testem i wydaniem certyfikatu;
- „W zdrowym ciele, zdrowy duch” – organizacja 5km biegu, ze startem i metą na plaży w Skulsku.
- „Wcielamy się w szaroszeregowców” – w ramach realizacji zadania harcerzom zostanie przybliżona tematyka działalności Szarych Szeregów, początkach wojny, podział na grupy wiekowe. Nauczą się cichego poruszania, hymnu Szarych Szeregów, bandażowania różnymi metodami oraz szyfru przenoszenia tajnych informacji.
- „Pod chmurką” – organizacja wspólnego nocowania w namiotach (w ramach projektu uporządkowane zostanie również pole namiotowe), poprzedzonych wspólnym śpiewaniem przy ognisku i grillowaniem.
- Utworzenie bezpiecznego miejsca spędzania wolnego czasu, w tym:
 - Uporządkowanie miejsc parkingowych;
 - Uporządkowanie i utwardzenie placu służącego rekreacji;
 - Utworzenie pola namiotowego;
 - Zakup przenośnej sceny i nagłośnienia;
 - Zakup sprzętu pływającego oraz sprzętu do ratownictwa wodnego;
 - Budowa placu zabaw;
- Wykonanie prac modernizacyjnych (w tym naprawa oświetlenia, wymiana części krzeseł, remont sceny) istniejącego amfiteatru oraz:
 - Stworzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji – organizacja comiesięcznych spotkań z kulturą (projekcja filmów i forum dyskusyjne);
 - Sprzedaż biletów dla mieszkańców obszaru rewitalizacji na preferencyjnych warunkach – 50% taniej (w przypadku wydarzeń objętych sprzedażą biletów);

Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.

Harmonogram i szacunkowy koszt

Planowane rozpoczęcie
projektu

2018

Planowane zakończenie projektu	2021
Szacunkowy koszt	1 330 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 199 500,00 Środki UE: 1 130 500,00
Powiązanie z kierunkami działań	<i>1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego</i> <i>1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców</i> <i>1.4 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji.</i> <i>2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców</i>

15. Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i jego adaptacja na cele kulturalne

Lokalizacja projektu	Galiszewo, działka nr 50/1
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Lokalni przedsiębiorcy
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Projekt jest kontynuacją już podjętych działań. Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą, a także danymi Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Skulsk, jednym z głównych problemów gminy jest niewykorzystany potencjał historyczny, zdegradowane obiekty w tym kompleks w Galiszewie. Jednocześnie zauważono problem z udostępnieniem infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami. Zabytkowy Dwór i Park został wpisany do rejestru zabytków w 1991 roku (w GEZ nr 453/194 z 2.04.1991r., oraz w WEZ pod nr. 459/104 przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Koninie w dniu 02.04.1992r.). W roku 2016 zawaliła się część dachu. Cały obiekt wymaga gruntownego remontu i modernizacji wraz z uporządkowaniem parku wokół budynku. Celem projektu jest stworzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców, w szczególności dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.
Cel projektu	Celem projektu jest zwiększenie dostępu do oferty kulturalnej, integracja społeczna, poprawa jakości działań kulturalnych, stworzenie warunków do rozwoju oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji. Ponadto, poza celem społecznym, istotnym z punktu widzenia realizacji projektu jest ochrona dóbr dziedzictwa kulturowego, zwiększenie dostępu do budynków użyteczności publicznej, poprawa estetyki przestrzeni publicznej i nadanie im nowych funkcji. Obiekt, który jako jedyny zachował się w stanie oryginalnym (z wyjątkiem pokrycia dachu) na terenie gminy Skulsk jest wizytówką gminy i będzie spełniał zadania ogólnospołeczne, ponieważ zostanie częściowo udostępniony mieszkańcom obszaru rewitalizacji.

Zakres realizowanych działań

W ramach realizacji projektu planuje się:

- Stworzenie oferty kulturalnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji - "Spotkania z kulturą" mają na względzie aktywizację mieszkańców obszaru rewitalizacji, szerzenie kreatywnego i twórczego podejścia do wytworów literatury, kultury i historii. Zapotrzebowanie na tego typu aktywność zostało już potwierdzone podczas spotkań z mieszkańcami. Grupy zainteresowane tego typu działaniami to seniorzy, młodzież oraz rodziny z dziećmi. "Spotkania z kulturą" będą prowadzone raz w miesiącu dla grupy otwartej, w spotkaniu może uczestniczyć każdy mieszkaniec obszaru rewitalizacji, który zapozna się z przygotowaną wcześniej tematyką. Przewidywana liczba uczestników to maksymalnie 30 osób. Rozmowy i dyskusje, a także wspólne wyjścia stworzą okazję czy też wspólne wyjścia do teatru lub kina, to także okazje do integracji społecznej, międzypokoleniowej a także wyrównywania szans w dostępie do kultury dla tych, którzy z powodów materialnych lub w wyniku zaniedbań społecznych na ogół nie uczestniczą w wydarzeniach artystycznych.
- Wykonanie prac modernizacyjnych dworu:
 - wymiana stropu, więźby dachowej i dachu,
 - wymiana stolarki okienno-drzwiowej i schodów wewnętrznych,
 - usunięcie wyrobów azbestowych (2750kg),
 - budowa kanalizacji.
- Wykonanie prac modernizacyjnych parku:
 - budowa ogrodzenia, oświetlenia alei dojazdowej i otoczenia dworu,
 - uporządkowanie infrastruktury parkowej połączonej z pielęgnacją zieleni i wykonaniem nasadzeń.

Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.

Harmonogram i szacunkowy koszt

Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	400 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 60 000,00 Środki UE: 340 000,00
Powiązanie z kierunkami działań	<i>1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego</i> <i>2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców</i> <i>2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego- w tym promocja recyklingu, ograniczenie emisji spalin i emisji hałasu do środowiska</i>

16. Stworzenie miejsca integracji mieszkańców - rewitalizacja gminnej historycznej plaży nad jeziorem Skulskim

Lokalizacja projektu	Skulsk, ul. Konińska, dz. nr 52 i 51/2 oraz 49 obręb Skulsk
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Towarzystwo Promocji i Rozwoju Ziemi Skulskiej z siedzibą w Mielnicy Dużej
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Podczas elementów partycypacji społecznej mieszkańcy zgłaszali potrzebę stworzenia miejsc, gdzie będą mogli się spotykać i spędzać wspólnie czas. Aktualnie, mimo dużego potencjału miejsca, brakuje zadbanej przestrzeni, udostępnionej mieszkańcom obszaru rewitalizacji. Plaża nad jeziorem Skulskim jest aktualnie postrzegana jako miejsce niebezpieczne i zaniedbane. Projekt jest odpowiedzią na zgłaszaną przez mieszkańców potrzebę zorganizowania miejsc spacerowych, rekreacji i uprawiania sportu, a także miejsc wspierających edukację przyrodniczą lokalnej społeczności.
Cel projektu	Celem projektu jest stworzenie oferty spędzania wolnego czasu dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, a także pozostałych mieszkańców gminy. Projekt zakłada również stworzenie infrastruktury przyjaznej środowisku naturalnemu, a także podjęcie działań mających na celu wspieranie świadomości ekologicznej.
Zakres realizowanych działań	W ramach realizacji projektu zakłada się: • zagospodarowanie i odnowienie historycznej plaży gminnej w Skulsku; • odrestaurowanie istniejącej ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej; • zagospodarowanie terenu wokół; • utwardzenie dróg dojazdowych oraz parkingów; • rozbudowę placu zabaw; • budowę oświetlenia; • budowę siłowni zewnętrznej; • prowadzenie zielonych szkół dla dzieci zamieszkujących obszar rewitalizacji i warsztatów o tematyce ekologicznej, w tym: • spotkania z zakresu segregacji śmieci; • spotkania z zakresu oszczędności wody i energii; • organizacja wydarzeń integrująco-aktywizujących dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018

Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	500 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 425 000,00 Środki UE: 75 000,00
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców 2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego- w tym promocja recyklingu, ograniczenie emisji spalin i emisji hałasu do środowiska

17. Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa

Lokalizacja projektu	Działki nr 25, 26, 27 obręb Goplana gm. Skulsk
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk, Ochotnicza Straż Pożarna w Goplanie, PUP w Koninie
Partnerzy w realizacji projektu	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe „Roof-Reed”
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Diagnoza przeprowadzona na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykazała, że jednym z głównych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji jest bezrobocie, które na przestrzeni lat kumuluje się. Bardzo ważnymi działaniami, które należy podejmować, jest wsparcie przedsiębiorczości, podnoszenie kwalifikacji i wsparcie kształcenia w zakresie zawodów deficytowych. Przedsiębiorstwo „Roof-Reed” zajmują się wykonywaniem strzech oraz gotowych budynków, jednak ze względu na ryzyko zaniknięcia zawodu strzecharza właściciel podejmuje starania, aby kultywować wśród społeczności lokalnej tę piękną i bardzo starą tradycję krycia dachów ekologiczną i w pełni przyjazną dla środowiska trziną. W tym celu podejmowano współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Koninie.
Cel projektu	Projekt będzie skierowany dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym przede wszystkim dla osób bezrobotnych oraz dla dzieci i młodzieży. Dorośli będą mieli możliwość zdobycia dodatkowych umiejętności, podniesienia kwalifikacji lub zmiany wykonywanego zawodu, poprzez szkolenie i możliwość podjęcia pracy w przedsiębiorstwie. Utworzenie mini muzeum będzie okazją do zorganizowania zielonych szkół i warsztatów dla dzieci i młodzieży, mających na celu przybliżenie historii i sposobów krycia dachów strzechą.

Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się: • utworzenie centrum dydaktyczno-szkoleniowego, w tym wyremontowanie budynków gospodarczych i wiat, które w swojej strukturze będzie zawierał pomieszczenia konferencyjne, przeznaczone na części teoretyczne szkoleń, pomieszczenia do nauki praktycznej części zawodu, oraz izbę muzealną; • uprządkowanie ciągu komunikacyjnego prowadzącego do centrum; • uporządkowanie i utwardzenie terenu; • zakup wyposażenia dydaktycznego i organizacja darmowych warsztatów ze strzecharstwa dla 100 osób wśród dzieci i młodzieży rocznie z obszaru rewitalizacji (w przypadku niedopełnienia limitu przez dzieci i młodzież z obszaru rewitalizacji warsztaty zostaną dopełnione osobami spoza obszaru rewitalizacji); • rekonstrukcję eksponatów związanych ze sztuką strzecharstwa w celu wyposażenia i utworzenia muzeum strzecharstwa. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą mogli korzystać z obiektu w pierwszej kolejności na preferencyjnych warunkach finansowych; • organizację 4 kursów rocznie po 6 osób bezrobotnych z obszaru rewitalizacji. Kursy odbywać się będą w warsztacie wyposażonym w tradycyjne narzędzia związane z przygotowywaniem dachów pod określone pokrycie oraz narzędzia do obróbki samego pokrycia – gontów, strzechy trzcinowej lub słomianej. Warsztat wyposażony będzie również we współcześnie wykorzystywane narzędzia. Kurs ma za zadanie wyposażyć uczestników w wiedzę z zakresu kształtowania podłoża dachu w zależności od rodzaju poszycia, przygotowanie słomy lub trzciny do krycia dachu, omówienie innych form krycia dachów – takich jak gonty drewniane, ceramiczne, blacha itp. W chwili obecnej coraz popularniejszym jest wykorzystywanie tradycyjnych pokryć dachowych w budownictwie stylizowanym na dawne.
Uzasadnienie realizacji projektu spoza obszaru rewitalizacji	Projekt mimo swojej lokalizacji poza obszarem rewitalizacji, skierowany jest przede wszystkim do mieszkańców obszaru rewitalizacji. W przypadku niewykorzystania puli miejsc i biletów przez mieszkańców obszaru rewitalizacji, przedmiot projektu zostanie udostępniony pozostałym mieszkańcom gminy.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2022
Szacunkowy koszt	1 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 150 000,00 Środki UE: 850 000,00
Powiązanie z kierunkami działań	1.1. <i>Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>

1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców
2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru
rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców

18. Remont Dworu w Warzymowie

Lokalizacja projektu	62-560 Skulsk Działki 251/3, 251/4, 251/2, 251/5
Podmioty realizujące projekt	Robert i Katarzyna Płocińscy
Partnerzy w realizacji projektu	Gmina Skulsk, OSP Goplana
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Miejsce realizacji inwestycji znajduje się w Warzymowie. To miejscowość z bardzo bogatą historią, leżąca tuż nad Kanałem Warta – Gopło czyli nad szlakiem wodnym zwanym Wielką Pętlą Wielkopolski. Obecnie obiekt ten, pomimo wpisania go do ewidencji zabytków, jest miejscem zdegradowanym i zniszczonym, wymagającym pilnej interwencji.
Cel projektu	W wyniku modernizacji zostanie w pełni odrestaurowany zabytkowy dwór, oraz zabytkowy budynek gospodarczy. Powstanie też baza noclegowa z zapleczem gastronomiczno-usługowym. Celem realizacji projektu będzie ocalenie jednego z cenniejszych zabytków Gminy Skulsk, przywrócenie jego świetności oraz zaadaptowanie tego miejsca na nowe funkcje gospodarcze, które dadzą nowe miejsca pracy.
Zakres realizowanych działań	• budowa budynku mieszkalno-usługowego z zapleczem gastronomiczno-usługowym; • budowa stawu do rekreacji; • budowa ziemianki do płodów rolnych; • budowa wiaty grillowej; • remontu budynku dworu; • budowa małej architektury; • remont budynku gospodarczego. Projekt zintegrowany jest z projektami uzupełniającymi, skupiającymi się na <i>aktywizacji społecznej i obywatelskiej w szczególności poprzez: stworzenie podstaw współpracy podmiotów działających na rzecz integracji społecznej; organizację jednorazowych lub cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych; budowanie tożsamości regionalnej.</i> Na zmodernizowanym terenie zorganizowany zostanie szereg wydarzeń i inicjatyw finansowanych z budżetu gminy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.
Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.	
Harmonogram i szacunkowy koszt	

Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2021
Szacunkowy koszt	3 299 780,92 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 494 967,14 zł Środki UE: 2 804 813,78 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców 1.4 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji.

19. Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie

Lokalizacja projektu	m. Łuszczewo, obręb Łuszczewo, działki ewid. nr 279, 340, 247, 403/4, 403/6, 403/5, 230, 229, 246, 349, 228, 339, 233/1, 232, 231/1
Podmioty realizujące projekt	Wanda Kozłowska
Partnerzy w realizacji projektu	Gmina Skulsk, Ochotnicza Straż Pożarna w Łuszczewie
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Budynek zabytkowego dworu wraz z parkiem obecnie jest zdewastowany i zniszczony, pożar w 2016 roku strawił znaczną część budynku, nowy właściciel zmierza przywrócić zabytkowe obiekty do stanu pierwotnego i nadać im nową funkcję. W Łuszczewie szczególnie dostrzega brak nowoczesnego hotelu i przystani wodnej - czyli infrastruktury, która obsłużyłaby coraz większy ruch turystyczny na szlaku wodnym Wielkiej Pętli Wielkopolski.
Cel projektu	Zmniejszenie liczby wykluczonych społecznie mieszkańców gm. Skulsk poprzez zmniejszenie bezrobocia na terenie sołectwa Łuszczewo. Rekonstrukcja zabytkowego dworu i nadanie mu nowej funkcji związanej ze świadczeniem usług turystycznych. Poprawa estetyki miejscowości. Promocja szlaku wodnego Wielkiej Pętli Wielkopolski. Utworzenie miejsca integracji mieszkańców w każdym wieku, w szczególności zaś osób starszych.
Zakres realizowanych działań	• odbudowa i rozbudowa dworu wraz z wyposażeniem i adaptacją budynku na funkcje gastronomiczno-hotelarskie z elementami odnowy biologicznej oraz utwardzenie terenu; • montaż instalacji C.O. wraz instalacjami odnawialnych źródeł energii; • odtworzenie pierwotnego stanu zabytkowego parku wraz z jego rewitalizacją; • zagospodarowanie terenu nad jeziorem

	w bezpośrednim sąsiedztwie dworu i adaptacja go na funkcje przystani wodnej i przystosowanie go do obsługi ruchu turystycznego w postaci przyjmowania, stacjonowania i wodowania łodzi oraz utworzenia bazy noclegowej dla turystów; • wybudowanie bezpłatnej i ogólnodostępnej informacji turystycznej; • rozbudowa i przebudowa istniejących budynków gospodarczych - zabytkowej stajni i budynku zbożowego; • udostępnienie obiektu osobom starszym – organizacja warsztatów, zajęć, wydarzeń o charakterze integracyjnym oraz wydarzeń kulturalnych; • organizacja zajęć z zakresu opieki nad osobami starszymi.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2019
Planowane zakończenie projektu	2021
Szacunkowy koszt	14 000 000,00
Potencjalne źródła finansowania	<i>Środki własne: 2 100 000,00 zł</i> <i>Środki UE: 11 900 000,00 zł</i>
Powiązanie z kierunkami działań	<i>1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego</i> <i>2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców</i> <i>1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców</i>

20. Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie	
Lokalizacja projektu	Lisewo – Pałac Działki 214/1, 212/12
Podmioty realizujące projekt	PHP „TEX BIS” Grzegorz Cieślarski Pałac Lisewo
Partnerzy w realizacji projektu	Brak
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Aleжки zdewastowane, drzewostan połamany zalega na alejkach, brak ławek, które kiedyś były. Lodownia z końca XIX w. widoczne są znaczne ubytki cegieł, duże zawilgocenie, brak ingerencji ludzkiej i działań od czasów wojny. Obiekt pałacowy wewnątrz wymaga remontu i napraw kosmetycznych. Obiekty wchodzące z skład kompleksu pałacowo-parkowego również wymagają ingerencji j/w. Ogrodzenie z lat 70-tych typu PBRol. Całość do wymiany, siatka zardzewiała, podziurawione, słupki betonowe

	skruszałe. Staw wymaga ogrodzenia oraz regulacji nasypu. Pałac wpisany jest do rejestru zabytków A-413/155.
Cel projektu	Wielowiekowy kompleks pałacowo-parkowy odzyska utracony wygląd. Poczynione inwestycje pozwolą ściągnąć turystów przez zapewnienie atrakcji historycznej oraz atrakcji turystyczno-rekreacyjnych. Powyższy obiekt położony jest przy trasie krajowej 25 na wzniesieniu i będzie on jednym z najbardziej atrakcyjnych miejsc zabytkowych z gminie Skulsk.
Zakres realizowanych działań	• modernizacja parku (odnowienie alejek, uzupełnienie drzewostanu, próba przywrócenia do stanu pierwotnego; • odnowienie (remont) lodowni; • budowa krytego kortu tenisowego; • remont pałacu wewnątrz; • wymiana starego ogrodzenia; • zagospodarowanie stawu; • przygotowanie sali odnowy biologicznej i rehabilitacji; • klimatyzacja. Projekt zintegrowany jest z projektami uzupełniającymi, skupiającymi się na <i>aktywizacji społecznej i obywatelskiej w szczególności poprzez: stworzenie podstaw współpracy podmiotów działających na rzecz integracji społecznej; organizację jednorazowych lub cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych; budowanie tożsamości regionalnej</i>. Na zmodernizowanym terenie zorganizowany zostanie szereg wydarzeń i inicjatyw finansowanych z budżetu gminy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	<i>Styczeń 2018</i>
Planowane zakończenie projektu	<i>Grudzień 2020</i>
Szacunkowy koszt	<i>850 000,00 zł</i>
Potencjalne źródła finansowania	<i>Środki własne: 127 500,00 zł Środki UE: 722 500,00 zł</i>
Powiązanie z kierunkami działań	<i>1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców</i>

21. „Skąd nasz ród” – dostępna Mielnica

Lokalizacja projektu	Mielnica Duża gm. Skulsk 147/1 i 144/5 obręb Mielnica Duża
Podmioty realizujące	Fundacja Mielnica

projekt	
Partnerzy w realizacji projektu	Brak
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Teren wyposażony w następujące obiekty: - budynek mieszkalny; - budynek gospodarczy w trakcie adaptacji; - wiata. Brak utwardzonej drogi dojazdowej. Dla terenu został sporządzony projekt urbanistyczny.
Cel projektu	Przywrócenie dawnej funkcji tego terenu. Integracja, możliwość pobytu osób niepełnosprawnych. Organizacja Festiwalu naukowych, Zielonych Szkół i innych inicjatyw.
Zakres realizowanych działań	Podczas realizacji projektu planuje się: • na bazie istniejących obiektów (budynek mieszkalny, budynek gospodarczy, wiata) urządzić pole namiotowe ze ścieżkami komunikacyjnymi; • dokończyć adaptację pomieszczeń dla sanitariatów i zaplecza kuchennego; • rozbudować istniejący taras w celu powstania mini obserwatorium astronomicznego. Ponadto zrealizowane zostaną następujące działania: • budowa „zagrody piastowej” z zaczątkami muzeum; • budowa toru umożliwiającego osobom na wózkach naukę pokonywania barier architektonicznych, jak również ścieżki edukacyjnej; • utworzenie drogi dojazdowej. Przestrzeń wykorzystana zostanie w celu wzmacniania lokalnej tożsamości mieszkańców obszaru rewitalizacji. Na jej terenie organizowane będą wystawy, warsztaty i konferencje poświęcone tematyce lokalnej tradycji, historii i kultury.
Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2017
Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	170 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 26 000,00 zł Środki pozostałe: 144 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

1.4 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji.

22. Przystań historyczna w Warzymowie

Lokalizacja projektu	Warzymowo, gmina Skulsk Działka 96/2 i 96/3 obręb Goplana
Podmioty realizujące projekt	Wesołowska Elżbieta, Wesołowski Daniel, Bładziak Joanna
Partnerzy w realizacji projektu	Brak
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Obszar, na którym będzie realizowany projekt należy do terenów zabytkowych Gminy, historycznych, powiązanych z kolebką powstania państwa polskiego, leżących nad kanałem Warta-Gopło (wielka Pętla Wielkopolska), na terenie Nadgoplańskiego Parku Tysiąclecia, na terenie chronionym Natura 2000. W chwili obecnej na danym obszarze brak jest oferty turystycznej, bazy noclegowej dla osób podróżujących wodnym szlakiem żeglugi śródlądowej, którzy nie zdążyli dopłynąć do ostatniego słuzowania i zmuszeni są do przeczekania pod namiotem, na terenie w miarę bezpiecznym przy kościele w Warzymowie.
Cel projektu	Poprzez realizację projektu nastąpi lokalny rozwój informacji turystycznych w dziedzinie historii danego terenu, udostępniony dla ogółu społeczeństwa. Będą udostępnione miejsca noclegowe dla turystów, będzie możliwość wynajęcia domku letniskowego, rozpalenia grilla i przygotowanie posiłku.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu zostaną wykonane następujące prace: remont i wymiana pokrycia dachowego, wykonanie elewacji zewnętrznej na zabytkowym budynku mieszkalnym celem poprawy efektywności środowiska historycznego i adaptacji budynku w celach turystycznych, budowa domku letniskowego dla turystów oraz chaty grillowej. Zamontowanie oczyszczalni przydomowej (ochrona środowiska). Ponadto planuje się zagospodarować tereny zieleni i utworzyć plac zabaw. Przestrzeń wykorzystana zostanie w celu wzmacniania lokalnej tożsamości mieszkańców obszaru rewitalizacji. Na jej terenie organizowane będą wystawy, warsztaty i konferencje poświęcone tematyce lokalnej tradycji, historii i kultury.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie	2019

projektu	
Szacunkowy koszt	300 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 45 000,00 zł Środki UE: 255 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców

23. Poprawa stanu technicznego świetlicy wiejskiej w sołectwie Mielnica Duża

Lokalizacja projektu	Świetlica wiejska w sołectwie Mielnica Duża wraz ze strażnicą OSP działka nr 181 obręb Mielnica Duża
Podmioty realizujące projekt	OSP w Mielnicy Dużej
Partnerzy w realizacji projektu	Gmina Skulsk
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Jest to jedyna świetlica w sołectwie Mielnica Duża, która jednak wymaga pilnego remontu, plac zabaw wymaga rozbudowy wraz z zagospodarowaniem terenu wokół, który jest bardzo potrzebny, ponieważ dzieci i młodzież nie mają z czego korzystać na zewnątrz budynku. Brak lokalnych atrakcji (kulturalnych, rekreacyjnych, etc.), z których mogliby korzystać mieszkańcy obszaru rewitalizacji.
Cel projektu	• utworzone zostanie miejsce, które będzie miejscem spotkań mieszkańców gminy; • polepszy się oferta zagospodarowania czasu wolnego, oraz poprawi się estetyka miejscowości; • wzbogaceniu ulegnie oferta kulturalna.
Zakres realizowanych działań	• remont dachu; • termomodernizacja elewacji zewnętrznej i dachu; • remont pomieszczeń; • adaptacja kuchni do świetlicy wiejskiej; • remont ogrodzenia i parkingu; • zagospodarowanie terenu wokół; • budowa altany drewnianej z grillem; • rozbudowanie istniejącego placu zabaw; • utworzenie mini muzeum Jeziora Gopło. Projekt zintegrowany jest z projektami uzupełniającymi, skupiającymi się na aktywizacji społecznej i obywatelskiej w szczególności poprzez: stworzenie podstaw współpracy podmiotów działających na rzecz integracji społecznej; organizację jednorazowych lub cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych; budowanie tożsamości regionalnej. Na zmodernizowanym terenie zorganizowany zostanie szereg wydarzeń i inicjatyw finansowanych z budżetu gminy oraz

Europejskiego Funduszu Społecznego.	
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	450 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 67 500,00 zł Środki UE: 382 500,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej 1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

24. Rozbudowa wraz z przebudową szatni sportowej oraz modernizacja kompleksu sportowego w Lisewie	
Lokalizacja projektu	Lisewo, działki ewidencyjne nr: 212/4, 212/14, 212/9, 231/1 oraz 212/10
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Brak
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Obecnie teren boiska sportowego jest zaniedbany, szatnia sportowa wymaga pilnego remontu i rozbudowy.
Cel projektu	• zmniejszenie liczby mieszkańców wykluczonych społecznie; • zwiększenie możliwości spędzania czasu wolnego przez dzieci na świeżym powietrzu; • wzrost estetyki otoczenia; • polepszenie kondycji fizycznej mieszkańców; • poprawa dostępności do miejsc, w których można uprawiać sport.
Zakres realizowanych działań	• rozbudowa wraz z przebudową szatni sportowej; • remont ogrodzenia i bramy wjazdowej; • porządkowanie terenu wokół boisk wraz z równaniem terenu i sianiem trawy; • remont skarpy i trybun; • nasadzenia; • modernizacja płyty boiska; • modernizacja boiska do piłki plażowej; • rozbudowa parkingu; • organizacja cyklicznych zajęć sportowych dla dzieci zamieszkujących obszar rewitalizacji;

	organizacja warsztatów (skierowanych do wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji) z zakresu zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej i zdrowego odżywiania.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	450 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	<i>Środki własne: 67 500,00 zł</i> <i>Środki UE: 382 500,00 zł</i>
Powiązanie z kierunkami działań	<i>1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego</i> <i>2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej</i>

25. Odnowa budynków użyteczności publicznej oraz innej infrastruktury publicznej w Skulsku	
Lokalizacja projektu	m. Skulsk, sołectwo Skulsk, gm. Skulsk, ul. Sikorskiego, Włocławska, Targowa i Konińska
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	OSP Skulsk
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Stan budynków użyteczności publicznej oraz innych elementów infrastruktury publicznej jest niezadowolający .
Cel projektu	- utworzenie infrastruktury przyjaznej środowisku naturalnemu; - redukcja emisji spalin do środowiska; - wybudowanie parkingów; - remont i ocieplenie budynków użyteczności publicznej; - polepszenie stanu środowiska naturalnego; - poszerzenie oferty zagospodarowania czasu wolnego.
Zakres realizowanych działań	- remont i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na ul. Sikorskiego; - utworzenie miejsca do handlu po byłej „spędowni” – dz. 92/12 obręb Skulsk; - remont parkingów; - modernizacja sieci wodociągowej poprzez wymianę rur azbestowych. Przedsięwzięcie zintegrowane jest z projektami uzupełniającymi. Wyremontowana infrastruktura zostanie wykorzystana w celu organizacji działań wspierających włączenie społeczne oraz wyrównywanie szans

	społecznych i zawodowych (finansowanych z budżetu Gminy oraz z Europejskiego Funduszu Społecznego).
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2023
Szacunkowy koszt	2 500 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 375 000,00 zł Środki UE: 2 125 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców 2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego- w tym promocja recyklingu, ograniczenie emisji spalin i emisji hałasu do środowiska

26. Remont i odnowienie remizy OSP oraz świetlicy wiejskiej w Skulsku	
Lokalizacja projektu	m. Skulsk, sołectwo Skulsk, gm. Skulsk, ul. Włocławska, działka numer 86 obręb Piaski
Podmioty realizujące projekt	Ochotnicza Straż Pożarna w Skulsku
Partnerzy w realizacji projektu	Gmina Skulsk
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Świetlica oraz remiza Ochotniczej Straży Pożarnej w Skulsku posiadają potencjał by stać się miejscem spotkań, integracji i aktywizacji członków społeczności lokalnej. Obiekty wymagają jednak remontu i odnowienia.
Cel projektu	Utworzenie miejsca integracji, rekreacji i aktywizacji członków społeczności lokalnej.

Zakres realizowanych działań	Remont i odnowienie wraz z termomodernizacją remizy OSP oraz świetlicy wiejskiej w Skulsku w tym: - wymiana rynien, rur spustowych oraz wykonanie napraw blacharskich poszycia dachowego; - wymiana i częściowa naprawa kominów wentylacyjnych; - wymiana stolarki okiennej wraz z okratowaniem; - montaż i remont systemu wentylacji; - montaż systemu klimatyzacji; - remont ścian, podłóg oraz stolarki drzwiowej; - remont oraz doposażenie kuchni przy świetlicy wiejskiej; - zakup krzeseł do świetlicy wiejskiej; - adaptacja i wyposażenie sali dydaktyczno-konferencyjnej na cele organizacji szkoleń; - organizacja wydarzeń kulturalnych i integracyjnych mających na celu ponowne rozpoczęcie działalności wyremontowanego obiektu oraz rozpoczęcie cyklu tego typu spotkań dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2021
Szacunkowy koszt	500 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 75 000,00 zł Środki UE: 425 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej 1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

27. Kompleksowy remont budynku z przeznaczeniem na część handlową i magazynową. Organizacja warsztatów edukacyjnych	
Lokalizacja projektu	62-560 Skulsk, ul. Kościelna 1, nr geodezyjny 70 obręb Skulsk 62-560 Skulsk, ul. Konińska 2, nr geodezyjny 69 obręb Skulsk
Podmioty realizujące projekt	Marek Maćkowiak PPHU „WAMA” Sp. Jawna W.W.M.A.R. Maćkowiak
Partnerzy w realizacji projektu	Szkoła Podstawowa w Skulsku Gmina Skulsk
Opis projektu	

Opis stanu istniejącego	Przedmiotowe pomieszczenia do 2004 roku były wykorzystywane jako zaplecze socjalne i magazynowe oraz produkcyjne dla istniejącej w tym budynku piekarni. Obecnie produkcja w tym budynku została ograniczona tylko do cukierni a pozostała część pełni funkcję magazynową. Pozostała część budynku z uwagi na potrzebę remontu i adaptacji do nowej funkcji jest nieużytkowana.
Cel projektu	Powstanie miejsca do organizowania darmowych warsztatów edukacyjnych wypiekania chleba. Dzieci oraz młodzież zamieszkujące obszar rewitalizacji będą mogły poznać tajniki zawodu piekarza. Nastąpi promocja i propagowanie tradycyjnych zawodów i metod wypieku chleba. Obiekt wykorzystany zostanie w celu wzmacniania lokalnej tożsamości mieszkańców obszaru rewitalizacji. Na jego terenie organizowane będą wystawy, warsztaty i konferencje poświęcone tematyce lokalnej tradycji, historii i kultury.
Zakres realizowanych działań	• remont dachu (wymiana); • termomodernizacja, wymiana okien; • elewacja zewnętrzna, przebudowa wewnątrz budynku, rozbudowa z przebudową; • zorganizowanie darmowych warsztatów dla dzieci szkolno-przedszkolnych i młodzieży (zamieszkujących obszar rewitalizacji) w wymiarze 200 osób rocznie; • propagowanie zdrowego żywienia, nauka zawodu dla osób bezrobotnych; • kultywowanie wielopokoleniowej tradycji wypieku skulskiego chleba.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2022
Szacunkowy koszt	800 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 120 000 zł Środki UE: 680 000 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców 1.4 Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji.

28. Modernizacja budynku oraz realizacja szkoleń zawodowych

Lokalizacja projektu	ul. Włocławska 63 62-560 Skulsk nr działki 49/1 obręb Piaski
Podmioty realizujące projekt	Handel wielopoziomowy Jarosław Piechocki
Partnerzy w realizacji projektu	Brak
a) Modernizacja budynku	
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Budynek obecnie wymaga remontu. Bardzo pilna interwencja w zakresie remontu dachu.
Cel projektu	W wyniku remontu budynek zostanie zaadaptowany do celów szkoleniowych. Poprawi się estetyka działki.
Zakres realizowanych działań	Zagospodarowanie działki wokół budynku. Remont budynku - pokrycie dachowe, ocieplenie i elewacja budynku, CO, sala konferencyjna, wykończenie wnętrz.
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2017
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	130 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 19 500 zł Środki UE: 110 500 zł
b) Realizacja szkoleń zawodowych	
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Obszar rewitalizacji charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem bezrobocia.
Cel projektu	Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji.
Zakres realizowanych działań	Realizacja szkoleń dla bezrobotnych w zakresie żywienia, warunków zoohigienicznych, odnowy zwierząt. Projekt skierowany do mieszkańców podobszaru rewitalizacji.
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2020
Planowane zakończenie projektu	2021
Szacunkowy koszt	60 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 9 000 zł Środki UE: 51 000 zł
Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.	

Powiązanie z kierunkami
działań

*2.2. Poprawa jakości układu przestrzenno-funkcjonalnego obszaru
rewitalizacji i opasowanie go do potrzeb mieszkańców*
1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

29. Doposażenie centrum rekreacji w Skulsku przy ul. Włocławskiej

Lokalizacja projektu	m. Skulsk, ul. Włocławska, gm. Skulsk, 49/2 obręb Piaski
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Gminny Klub Sportowy Orion Skulsk
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Obecnie teren boiska sportowego jest zaniedbany, kompleks wymaga doposażenia.
Cel projektu	• zwiększenie możliwości spędzania czasu wolnego przez dzieci na świeżym powietrzu; • wzrost estetyki otoczenia; • polepszenie kondycji fizycznej mieszkańców; • poprawa dostępności do miejsc, w których można uprawiać sport.
Zakres realizowanych działań	• zakup namiotu integracyjnego celem organizacji targów turystycznych i imprez plenerowych, warsztatów z zakresu zdrowego stylu życia, imprez sportowych oraz kulturalnych; ponadto obiekt zostanie udostępniony na potrzeby harcerzy; • na zmodernizowanym terenie będą organizowane zarówno wydarzenia skierowane tylko do mieszkańców podobszaru rewitalizacji jak i wydarzenia, na które zaproszeni zostaną wszyscy mieszkańcy sołectwa - jednak w takim przypadku dla osób z obszaru rewitalizacji przewiduje się udzielenie zniżek (w przypadku ewentualnych wydarzeń biletowanych) oraz pierwszeństwo (w przypadku wydarzeń, podczas których obowiązywała będzie ograniczona liczba miejsc).
Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2020
Szacunkowy koszt	250 000 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 37 500 zł Środki UE: 212 500 zł
Powiązanie z kierunkami	<i>2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej</i>

działan	1.2. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców
---------	--

30. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lisewie

Lokalizacja projektu	Oczyszczalnia ścieków w Lisewie Działka 188/2 obręb Lisewo
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Brak
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Obecnie oczyszczalnia ścieków działa w pełnym zakresie swojej wydajności, która wynosi 200 m ³ ścieków na dobę. W tym zakresie mocy nie ma możliwości wykonania kolejnych przyłączy. Obecnie oczyszczalnia odbiera ścieki tylko od dwóch miejscowości gm. Skulsk – Lisewo i Skulsk, istnieje jednak pilna potrzeba włączenia do sieci kanalizacyjnej kolejnych miejscowości.
Cel projektu	Po przeprowadzeniu modernizacji oczyszczalnia osiągnie wydajność 600 m ³ ścieków na dobę. W wyniku tej modernizacji projektu powstanie możliwość włączenia do sieci kanalizacyjnej kolejnych miejscowości gm. Skulsk, w tym m.in.: Skulsk – pozostałe ulice, Mielnicę Dużą, Łuszczewo, Pilich, Skulską Wieś, i inne.
Zakres realizowanych działań	Modernizacja oczyszczalni ścieków w m. Lisewo w celu możliwości wykonania kolejnych przyłączy kanalizacyjnych.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2018
Planowane zakończenie projektu	2019
Szacunkowy koszt	4 000 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 600 000,00 zł Środki UE: 3 400 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	2.1. Modernizacja obiektów użyteczności publicznej 2.3 Poprawa stanu środowiska naturalnego- w tym promocja recyklingu, ograniczenie emisji spalin i emisji hałasu do środowiska

31. Czas na (samo)zatrudnienie II

Lokalizacja projektu	Lisewo – Pałacyk, działki 214/1, 212/12; Łuszczewo, działki ewid. nr 279, 340, 247, 403/4, 403/6, 403/5, 230, 229, 246, 349, 228, 339, 233/1, 232, 231/1; Warzymowo, działki 251/3, 251/4, 251/2, 251/5; Galiszewo, działka nr 50/1; Goplana, działki 25, 26, 27.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	-
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na terenie obszaru rewitalizacji obserwuje się wysoki odsetek osób pozostających bez zatrudnienia, w tym długotrwale, a także małą liczbę przedsiębiorstw. Zjawisko ulega kumulacji, zwiększając się na przestrzeni lat. Jedną z form walki z bezrobociem jest promocja i ułatwianie zakładania własnej działalności gospodarczej, co pozytywnie wpłynie na rozwój społeczno-gospodarczy całej jednostki.
Cel projektu	Celem projektu jest wzmocnienie lokalnej przedsiębiorczości oraz aktywizacja zawodowa mieszkańców (w tym z naciskiem na mieszkańców podobszarów rewitalizacji), a do tego poznanie prawnych aspektów zakładania własnej działalności, wynikających z tego obowiązków i możliwych zagrożeń.
Zakres realizowanych działań	W ramach projektu planuje się zorganizowanie cyklu spotkań edukacyjnych w formie warsztatów w trakcie, którego uczestnicy poznają prawne i praktyczne aspekty zakładania własnej działalności gospodarczej. Osoby zainteresowane założeniem własnej działalności po odbyciu warsztatów zostaną objęte wsparciem asystenta (pomoc przy kwestiach prawnych związanych z zakładaniem firmy). Istotnym celem projektu będzie również pobudzenie przedsiębiorczości wśród osób bezrobotnych obszaru rewitalizacji. Projekt kierowany jest do mieszkańców podobszarów rewitalizacji na terenie Lisewa, Warzymowa, Goplany, Galiszewa i Łuszczewa. Warsztaty zorganizowane zostaną na terenie obiektów zmodernizowanych w ramach pozostałych projektów podstawowych. Przedsięwzięcie zintegrowane jest z projektami infrastrukturalnymi: Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie, Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie, Remont Dworu w Warzymowie, Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i jego adaptacja na cele kulturalne, Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2020

Planowane zakończenie projektu	2022
Szacunkowy koszt	400 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 60 000,00 zł Środki UE: 340 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

32. Organizacja zajęć artystycznych dla młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji	
Lokalizacja projektu	Lisewo – Pałacyk, działki 214/1, 212/12; Łuszczewo, działki ewid. nr 279, 340, 247, 403/4, 403/6, 403/5, 230, 229, 246, 349, 228, 339, 233/1, 232, 231/1; Warzymowo, działki 251/3, 251/4, 251/2, 251/5; Galiszewo, działka nr 50/1; Goplana, działki 25, 26, 27.
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	Organizacje Pozarządowe działające na terenie Gminy
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na terenie obszaru rewitalizacji zamieszkują dzieci i młodzież pochodzące z rodzin dotkniętych wykluczeniem społecznym. Dzieci te mają ograniczone możliwości korzystania z oferty społeczno-kulturalnej Gminy Skulsk.
Cel projektu	Aktywizacja integracja młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji dotkniętych wykluczeniem społecznym. Umożliwienie dostępu do oferty społeczno-kulturalnej.
Zakres realizowanych działań	Organizacja cyklu warsztatów artystycznych dla dzieci pochodzących z rodzin pobierających świadczenia społeczne. Zorganizowane zostaną: • warsztaty teatralne; • warsztaty taneczne; • warsztaty wokalne; • spotkania z lokalnymi artystami; • wyjazdy plenerowe. Projekt zakończony zostanie organizacją wydarzenia o charakterze kulturalnym, podczas którego dzieci będą mogły zaprezentować swoje umiejętności. Warsztaty zorganizowane zostaną na terenie obiektów

	zmodernizowanych w ramach pozostałych projektów podstawowych. Przedsięwzięcie zintegrowane jest z projektami infrastrukturalnymi: Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie, Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie, Remont Dworu w Warzymowie, Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i jego adaptacja na cele kulturalne, Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2019
Planowane zakończenie projektu	2022
Szacunkowy koszt	350 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 52 500,00 zł Środki UE: 297 500,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

33. Kampania społeczna „Stop azbestowi!”	
Lokalizacja projektu	Podobszary rewitalizacji na terenie sołectw: Lisewo, Goplana, Łuszczewo, Mielnica Duża, Skulsk
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji projektu	-
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano występowanie wyrobów azbestowych, które są szkodliwe dla zdrowia mieszkańców obszaru – przyczyną takiego stanu jest niska świadomość ekologiczna mieszkańców.
Cel projektu	Wzrost świadomości ekologicznej oraz zmniejszenie ilości wyrobów azbestowych na terenie obszaru rewitalizacji.

Zakres realizowanych działań	Projekt, skierowany do mieszkańców obszaru rewitalizacji, będzie polegał na przeprowadzeniu kampanii społecznej, podczas której mieszkańcy zapoznają się z następującymi zagadnieniami: • Dlaczego azbest jest niebezpieczny dla zdrowia? • Jak skutecznie pozbyć się azbestu? • Do czego jest zobowiązany właściciel i zarządca nieruchomości, na terenie której znajdują się materiały azbestowe? • Jak rozpocząć proces usuwania materiałów zawierających azbest? • Jak pozbyć się niewielkiej ilości azbestu z ogródka działkowego? • Kto i w jaki sposób może starać się o dopłaty lub refundacje kosztów za usuwanie azbestu. Zorganizowane zostaną spotkania warsztatowe dla mieszkańców poszczególnych podobszarów rewitalizacji, wydrukowane zostaną ulotki i broszury informacyjne, a także przygotowane zostaną artykuły w prasie lokalnej.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2019
Planowane zakończenie projektu	2022
Szacunkowy koszt	40 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 6 000,00 zł Środki UE: 34 000,00 zł
Powiązanie z kierunkami działań	1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców

34. Powrót do pracy	
Lokalizacja projektu	Podobszary rewitalizacji na terenie sołectw: Lisewo, Goplana, Łuszczewo, Mielnica Duża, Skulsk
Podmioty realizujące projekt	Gmina Skulsk
Partnerzy w realizacji	-

projektu	
Opis projektu	
Opis stanu istniejącego	Na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano występowanie wysokiej liczby osób bezrobotnych, w tym bezrobotnych kobiet, oraz osób, które pozostają bez zatrudnienia ponad 12 miesięcy
Cel projektu	Obniżenie liczby bezrobotnych mieszkańców podobszarów rewitalizacji. Aktywizacja zawodowa osób dotkniętych bezrobociem. Ograniczenie występowania zjawiska wykluczenia społecznego.
Zakres realizowanych działań	W ramach przedsięwzięcia zorganizowane zostaną warsztaty z zakresu: • pracy w zespole i nabywania kompetencji miękkich; • prezentacji na rozmowach kwalifikacyjnych oraz tworzenia CV; • obowiązków i praw pracownika. Ponadto zorganizowane zostaną indywidualne konsultacje, podczas których określone zostaną umiejętności i predyspozycje bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji objętych pomocą w ramach projektu. Przedsięwzięcie zakończy się organizacją kursu obsługi pakietu Microsoft Office. W związku ze zdiagnozowaną wysoką liczbą bezrobotnych kobiet, planuje się, że 65% osób uczestniczących w warsztatach stanowić będą kobiety. Warsztaty zorganizowane zostaną na terenie obiektów zmodernizowanych w ramach pozostałych projektów podstawowych. Przedsięwzięcie zintegrowane jest z projektami infrastrukturalnymi: Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie, Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie, Remont Dworu w Warzymowie, Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i jego adaptacja na cele kulturalne, Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa.
<i>Lista wskaźników produktu i rezultatu wraz ze sposobem oceny i miary znajduje się w rozdziale dot. Systemu monitoringu.</i>	
Harmonogram i szacunkowy koszt	
Planowane rozpoczęcie projektu	2019
Planowane zakończenie projektu	2022
Szacunkowy koszt	150 000,00 zł
Potencjalne źródła finansowania	Środki własne: 22 500,00 zł Środki UE: 127 500,00 zł

Powiązanie z kierunkami
działań*1.1. Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru
rewitalizacji**1.3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców*

Charakterystyka projektów uzupełniających

Lokalny Program Rewitalizacji oprócz podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których realizacja będzie miała najważniejszy wpływ na wyprowadzenie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego, uwzględnia także możliwość realizacji różnego rodzaju przedsięwzięć uzupełniających, trwających w całym okresie programowania, **czyli do roku 2023**. Zadania te realizują przyjęte cele i kierunki działań oraz są uzupełnieniem podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Warunkiem realizacji przedsięwzięcia uzupełniającego jako przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest konieczność odpowiedzi na zdiagnozowane zjawiska negatywne.

Charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych planowanych do realizacji na obszarze rewitalizacji przedstawiono poniżej w blokach tematycznych.

1. Przedsięwzięcia wspierające włączenie społeczne i wyrównywanie szans społecznych i zawodowych skierowane do określonych grup docelowych. Przedsięwzięcia realizowane zarówno przez podmioty publiczne (GOPS, instytucje kultury, edukacji) jak również podmioty niepubliczne (fundacje, stowarzyszenia). Działania te skupiać się będą na:

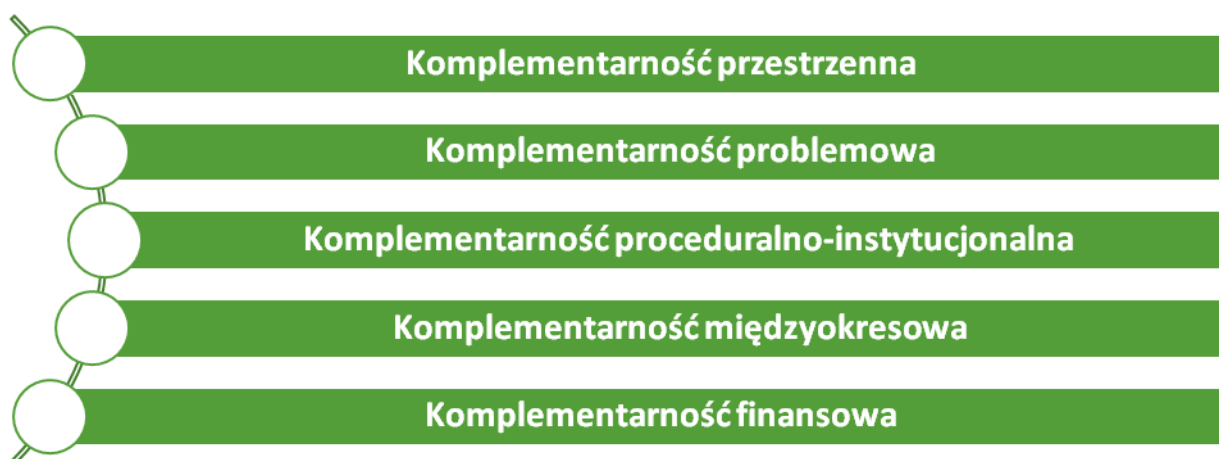
- a) wspomaganiu funkcjonowania rodzin z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym lub ubóstwem w szczególności poprzez: profilaktykę i interwencję skierowaną do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym dzieci i młodzieży; wsparcie dla otoczenia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu ich aktywizacji; prowadzenie kampanii informacyjnych rozwijających świadomość społeczną o uzależnieniach i zjawisku przemocy domowej oraz rówieśniczej; promocję działań na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji; pomoc w rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych;
- b) zapewnieniu równych szans rozwoju osobom z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez ułatwienie im dostępu do wysokiej jakości usług publicznych, w tym: edukacji, kultury i sportu;

- c) aktywizacji społecznej i obywatelskiej w szczególności poprzez: stworzenie podstaw współpracy podmiotów działających na rzecz integracji społecznej; organizację jednorazowych lub cyklicznych wydarzeń kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i edukacyjnych; budowanie tożsamości regionalnej.
2. Przedsięwzięcia zawierające działania związane z rozwojem ekonomii społecznej, służące rozwojowi lokalnemu i aktywizacji zawodowej mieszkańców szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.
 3. Przedsięwzięcia związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury technicznej (transportowej i komunalnej) mające charakter uzupełniający względem innych działań rewitalizacyjnych oraz służące realizacji celów społecznych (tj. rozwiązywaniu zdiagnozowanych wcześniej problemów społecznych m. in. poprawę dostępności do wysokiej jakości usług publicznych: sport, rekreacja, zdrowie, edukacja). Działania tego typu powinny stanowić środek dla osiągnięcia szerszego celu, jakim ma być zwiększenie szans na niwelację zidentyfikowanych na obszarze negatywnych zjawisk i wszechstronny rozwój.
 4. Przedsięwzięcia dotyczące wspierania przedsiębiorczości oraz tworzenia nowych miejsc pracy.
 5. Przedsięwzięcia mające na celu wsparcie usuwania wyrobów zagrażających zdrowiu i życiu mieszkańców.

Szacunkowy koszt realizacji projektów uzupełniających wynosi 650 000,00 zł. Sfinansowane zostaną one z budżetu Gminy (15% - 97 500,00 zł) oraz ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (85% - 552 500,00 zł).

8. Mechanizmy zapewniania komplementarności rewitalizacji

Koniecznym krokiem w celu wsparcia procesu rewitalizacji jest zapewnienie komplementarności planowanych przedsięwzięć. *Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023* przygotowany został z uwzględnieniem następujących kryteriów:

Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna wpływa na zwiększenie efektywności ponoszonych kosztów. Pomiedzy oddziałującymi na siebie projektami rewitalizacyjnymi obserwowany jest efekt synergii, maksymalizując osiągnane rezultaty, przewyższając sumę rezultatów wynikających z pojedynczych działań. Komplementarność przestrzenna zapobiega również rozszerzaniu się problemów społecznych zdiagnozowanych na terenie rewitalizacji na inne obszary, bądź pojawianiu się nowych obszarów problemowych w kontekście sfery społecznej, przykładem czego jest wykluczenie społeczne.

Mechanizm odpowiedzialny za komplementarność przestrzenną rewitalizacji opiera się na monitorowaniu zmian zagospodarowania przestrzennego Gminy Skulsk (na całym terenie gminy, a nie tylko na obszarze rewitalizacji).

Zaplanowane interwencje są skoncentrowane na obszarze rewitalizacji. W poniższej tabeli zaprezentowano lokalizację dla każdego z przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

Tabela 21 Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu	Lokalizacja
1)	Tutaj wszystko się zaczęło	Obszar rewitalizacji w Skulsku i Mielnicy Dużej
2)	Modernizacja przystani oraz modernizacja i adaptacja obiektów Gminnego Ośrodka Kultury w Skulsku z siedzibą w Mielnicy Dużej	Obręb Mielnica Duża, sołectwo Mielnica Duża, gm. Skulsk. Dz. nr 147/1 i 147/2 i 148/2
3)	Jarmark Ochweśnicki sposobem na wzbogacenie życia kulturalnego Gminy Skulsk – impreza o charakterze cyklicznym	sołectwo Skulsk, Dz. 211 Dz. 17 – obręb Skulsk ul. Kościelna
4)	Centrum Rehabilitacji i Rekreacji	Mielnica Duża gm. Skulsk – teren ok. 5 ha; Działka 147/1 obręb Mielnica Duża
5)	Ośrodek seniora	Mielnica Duża, działka 218 i 219
6)	Czas na (samo)zatrudnienie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (Skulsk, ul. Sikorskiego 6) i Gminny Ośrodek Kultury w Skulsku (Mielnica Duża 32A)
7)	Kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (Skulsk, ul. Sikorskiego 6) i Gminny Ośrodek Kultury w Skulsku (Mielnica Duża 32A)
8)	Aktywny czas wolny	Gminny Ośrodek Kultury w Skulsku (Mielnica Duża 32A), Skulsk działka 211
9)	Remont wraz z modernizacją zabytkowego budynku byłego Urzędu Gminy w Skulsku, a także byłego przedszkola oraz organizacja warsztatów florystycznych dla osób bezrobotnych	ul. Konińska 17, Skulsk, dz. 119/1
10)	Utworzenie na terenie zrehabilitowanego wysypiska odpadów punktu selektywnej zbiórki, oraz organizacji zajęć dydaktycznych o segregacji odpadów	m. Mielnica Duża, gm. Skulsk, obwód Mielnica Duża, dz. nr 202/1 i 201/2
11)	Utworzenie na bazie świetlicy wiejskiej gminnej izby pamięci oraz gminnego muzeum ziemi skulskiej – miejsca spotkań i integracji	m. Skulsk, ul. Włocławska 12, działka nr 145
12)	Modernizacja targowiska gminnego i przebudowa pasaży handlowego pn. „Jarmark Ochweśnicki”	m. Skulsk, ul. Włocławska, działka nr 144 i 145.
13)	Spółdzielnia socjalna – sposobem na walkę z wykluczeniem społecznym mieszkańców gminy Skulsk	Obręb Mielnica Duża, sołectwo Mielnica Duża, gm. Skulsk. – 147/2 i 147/1 oraz 148/2
14)	„Akcja – aktywizacja!” - stworzenie oferty spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji wraz z wykonaniem prac modernizacyjnych nad jeziorem Skulska Wieś.	Dz. nr 211 oraz 210, 212/2, 209/4, miejscowość Skulsk, ul. Targowa
15)	Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i	Galiszewo, gm. Skulsk

Lp.	Nazwa projektu	Lokalizacja
	jego adaptacja na cele kulturalne.	obszar geodezyjny Mielnica Duża, działka nr 50/1
16)	Stworzenie miejsca integracji mieszkańców - rewitalizacja gminnej historycznej plaży nad jeziorem Skulskim.	Skulsk, ul. Konińska, dz. nr 52 i 51/2 oraz 49 obręb Skulsk
17)	Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa.	Działki nr 25, 26, 27 obręb Goplana gm. Skulsk
18)	Remont Dworu w Warzymowie	62-560 Skulsk Działki 251/3, 251/4, 251/2, 251/5
19)	Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie	m. Łuszczewo, obręb Łuszczewo, działki ewid. nr 279, 340, 247, 403/4, 403/6, 403/5, 230, 229, 246, 349, 228, 339, 233/1, 232, 231/1
20)	Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie	Lisewo – Pałacyk Działki 214/1, 212/12
21)	„Skąd nasz ród” – dostępna Mielnica	Mielnica Duża gm. Skulsk 147/1 i 144/5 obręb Mielnica Duża
22)	Przystań historyczna w Warzymowie	Warzymowo, gmina Skulsk Działka 96/2 i 96/3 obręb Goplana
23)	Poprawa stanu technicznego świetlicy wiejskiej w sołectwie Mielnica Duża	Świetlica wiejska w sołectwie Mielnica Duża wraz ze strażnicą OSP działka nr 181 obręb Mielnica Duża
24)	Rozbudowa wraz z przebudową szatni sportowej oraz modernizacja kompleksu sportowego w Lisewie	Lisewo, działki ewidencyjne nr: 212/4, 212/14, 212/9, 231/1 oraz 212/10
25)	Odnowa budynków użyteczności publicznej oraz innej infrastruktury publicznej w Skulsku	m. Skulsk, sołectwo Skulsk, gm. Skulsk, ul. Sikorskiego, Włocławska, Targowa i Konińska
26)	Remont i odnowienie remizy OSP oraz świetlicy wiejskiej w Skulsku	m. Skulsk, sołectwo Skulsk, gm. Skulsk, ul. Włocławska, działka numer 86 obręb Piaski
27)	Kompleksowy remont budynku z przeznaczeniem na część handlową i magazynową. Organizacja warsztatów edukacyjnych	62-560 Skulsk, ul. Kościelna 1, nr geodezyjny 70 obręb Skulsk 62-560 Skulsk, ul. Konińska 2, nr geodezyjny 69 obręb Skulsk
28)	Modernizacja budynku oraz realizacja szkoleń zawodowych	ul. Włocławska 63 62-560 Skulsk nr działki 49/1 obręb Piaski
29)	Doposażenie centrum rekreacji w Skulsku	m. Skulsk, ul. Włocławska, gm. Skulsk, 49/2 obręb Piaski

Lp.	Nazwa projektu	Lokalizacja
	przy ul. Włocławskiej	
30)	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lisewie	Oczyszczalnia ścieków w Lisewie Działka 188/2 obręb Lisewo
31)	Czas na (samo)zatrudnienie II	Lisewo – Pałacyk, działki 214/1, 212/12; Łuszczewo, działki ewid. nr 279, 340, 247, 403/4, 403/6, 403/5, 230, 229, 246, 349, 228, 339, 233/1, 232, 231/1; Warzymowo, działki 251/3, 251/4, 251/2, 251/5; Galiszewo, działka nr 50/1; Goplana, działki 25, 26, 27
32)	Organizacja zajęć artystycznych dla młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji	Lisewo – Pałacyk, działki 214/1, 212/12; Łuszczewo, działki ewid. nr 279, 340, 247, 403/4, 403/6, 403/5, 230, 229, 246, 349, 228, 339, 233/1, 232, 231/1; Warzymowo, działki 251/3, 251/4, 251/2, 251/5; Galiszewo, działka nr 50/1; Goplana, działki 25, 26, 27.
33)	Kampania społeczna „Stop azbestowi!”	Podobszary rewitalizacji na terenie sołectw: Lisewo, Goplana, Łuszczewo, Mielnica Duża, Skulsk
34)	Powrót do pracy	Podobszary rewitalizacji na terenie sołectw: Lisewo, Goplana, Łuszczewo, Mielnica Duża, Skulsk

Źródło: opracowanie własne.

Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa cechuje się uwzględnieniem w projektach rewitalizacyjnych elementów wszystkich analizowanych sfer (społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej). Umożliwia zwiększenie efektywności rewitalizacji oraz uzyskanie dodatkowej wartości niż suma rozwiązyanych problemów. Dla zapewnienia komplementarności niezbędne jest skorelowanie działań rewitalizacyjnych z założonymi kierunkami działań oraz ze zdiagnozowanymi problemami, jak również wyznaczenie wskaźników, które określać będą efekty końcowe projektów rewitalizacyjnych.

W poniższej tabeli przedstawiono wpływ przedsięwzięć rewitalizacyjnych na aspekty życia mieszkańców obszaru rewitalizacji Gminy Skulsk:

Tabela 22 Powiązanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z analizowanymi aspektami życia mieszkańców

Lp.	Nazwa projektu	Aspekt społeczny	Aspekt gospodarczy	Aspekt przestrzenno-funkcjonalny i techniczny	Aspekt środowiskowy
PROJEKTY PODSTAWOWE					
1)	Tutaj wszystko się zaczęło	✓	✓	✓	
2)	Modernizacja przystani oraz modernizacja i adaptacja obiektów Gminnego Ośrodka Kultury w Skulsku z siedzibą w Mielnicy Dużej	✓		✓	
3)	Jarmark Ochweśnicki sposobem na wzbogacenie życia kulturalnego Gminy Skulsk – impreza o charakterze cyklicznym	✓			
4)	Centrum Rehabilitacji i Rekreacji	✓		✓	
5)	Ośrodek seniora	✓		✓	
6)	Czas na (samo)zatrudnienie	✓	✓		
7)	Kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa	✓	✓		
8)	Aktywny czas wolny	✓			
9)	Remont wraz z modernizacją zabytkowego budynku byłego Urzędu Gminy w Skulsku, a także byłego przedszkola oraz organizacja warsztatów florystycznych dla osób bezrobotnych	✓	✓	✓	
10)	Utworzenie na terenie zrekultywowanego wysypiska odpadów punktu selektywnej zbiórki, oraz organizacji zajęć dydaktycznych o segregacji odpadów	✓		✓	✓
11)	Utworzenie na bazie świetlicy wiejskiej gminnej izby pamięci oraz gminnego muzeum ziemi skulskiej – miejsca spotkań i integracji	✓		✓	
12)	Modernizacja targowiska gminnego i przebudowa pasażu handlowego pn. „Jarmark Ochweśnicki”	✓	✓	✓	

Lp.	Nazwa projektu	Aspekt społeczny	Aspekt gospodarczy	Aspekt przestrzenno-funkcyjny i techniczny	Aspekt środowiskowy
13)	Spółdzielnia socjalna – sposobem na walkę z wykluczeniem społecznym mieszkańców gminy Skulsk	✓	✓	✓	
14)	„Akcja – aktywizacja!” - stworzenie oferty spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji wraz z wykonaniem prac modernizacyjnych nad jeziorem Skulska Wieś.	✓		✓	
15)	Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i jego adaptacja na cele kulturalne.	✓		✓	
16)	Stworzenie miejsca integracji mieszkańców - rewitalizacja gminnej historycznej plaży nad jeziorem Skulskim.	✓		✓	
17)	Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa.	✓	✓	✓	
18)	Remont Dworu w Warzymowie	✓		✓	
19)	Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie	✓		✓	
20)	Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie	✓		✓	
21)	„Skąd nasz ród” – dostępna Mielnica	✓		✓	
22)	Przystań historyczna w Warzymowie	✓		✓	✓
23)	Poprawa stanu technicznego świetlicy wiejskiej w sołectwie Mielnica Duża	✓		✓	✓
24)	Rozbudowa wraz z przebudową szatni sportowej oraz modernizacja kompleksu sportowego w Lisewie	✓		✓	
25)	Odnowa budynków użyteczności publicznej oraz innej infrastruktury publicznej w Skulsku	✓		✓	✓
26)	Remont i odnowienie remizy OSP oraz świetlicy wiejskiej w Skulsku	✓		✓	
27)	Kompleksowy remont budynku z przeznaczeniem na część handlową i magazynową. Organizacja warsztatów edukacyjnych	✓		✓	
28)	Modernizacja budynku oraz realizacja szkoleń zawodowych	✓	✓	✓	
29)	Doposażenie centrum rekreacji w Skulsku przy ul. Włocławskiej	✓			
30)	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lisewie			✓	✓
31)	Czas na (samo)zatrudnienie II	✓	✓		
32)	Organizacja zajęć artystycznych dla młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji	✓			
33)	Kampania społeczna „Stop azbestowi!”	✓			✓
34)	Powrót do pracy	✓	✓		

Źródło: opracowanie własne.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Przyjęty system zarządzania powinien określać system podejmowania decyzji oraz proces włączania członków społeczności lokalnej do realizacji działań rewitalizacyjnych. Konieczne jest osadzenie systemu zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji w ogólnym systemie zarządzania praktykowanym w Gminie Skulsk.

Szczegółowe informacje na ten temat zawarte zostały w rozdziale *System wdrażania, realizacji i aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji*.

Komplementarność międzyokresowa

Zaplanowane w Lokalnym Programie Rewitalizacji przedsięwzięcia są dopełnieniem i kontynuacją finansowanych przy pomocy funduszy zewnętrznych projektów zrealizowanych w ramach polityki spójności 2007-2013. Wśród nich wymienić można:

LEPSZE JUTRO - ROZWÓJ I UPOWSZECHNIANIE AKTYWNEJ INTEGRACJI WŚRÓD MIESZKAŃCÓW GMINY SKULSK

- nazwa beneficjenta: Gmina Skulsk/Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Skulsku;
- fundusz: Europejski Fundusz Społeczny;
- program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki;
- działanie: 7.1. Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji;
- poddziałanie: 7.1.1 Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez ośrodki pomocy społecznej;
- dziedzina: praca i integracja społeczna;
- wartość projektu: 435 674.81 zł;
- dofinansowanie z Unii Europejskiej: 370 323.59 zł;

MAMO, IDE DO PRZEDSZKOLA

- nazwa beneficjenta: Gmina Skulsk/Przedszkole Gminne w Skulsku;
- fundusz: Europejski Fundusz Społeczny;
- program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki;
- działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty;

- poddziałanie: 9.1.1 Zmniejszanie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej;
- dziedzina: nauka i edukacja;
- wartość projektu: 1 037 932.80 zł;
- dofinansowanie z Unii Europejskiej: 882 242.88 zł;

LUBIĘ SZKOŁĘ

- nazwa beneficjenta: Gmina Skulsk;
- fundusz: Europejski Fundusz Społeczny;
- program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki;
- działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty;
- poddziałanie: 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych;
- dziedzina: nauka i edukacja;
- wartość projektu: 99 500.00 zł;
- dofinansowanie z Unii Europejskiej: 84 575.00 zł;

CZYM SKORUPKA ZA MŁODU NASIĄKNIE

- nazwa beneficjenta: Gmina Skulsk;
- fundusz: Europejski Fundusz Społeczny;
- program: Program Operacyjny Kapitał Ludzki;
- działanie: 9.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty;
- poddziałanie: 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszanie różnic w jakości usług edukacyjnych;
- dziedzina: nauka i edukacja;
- wartość projektu: 48 862.50 zł;
- dofinansowanie z Unii Europejskiej: 41 533.13 zł.

DZIAŁANIA REALIZOWANE CYKLICZNIE NA TERENIE GMINNEGO OŚRODKA KULTURY (budżet Gminy Skulsk, dotacje krajowe, lokalni sponsorzy)

- Dzień dziecka na sportowo
- Kurs sternika
- Regionalne Spotkania KGW z terenu Gminy Skulsk, Wilczyn i Jeziora Wielkie
- Lato z motorówkami
- Dzień Kobiet
- Konkursy recytatorskie

DZIAŁANIA REALIZOWANE CYKLICZNIE PRZEZ GMINĘ SKULSK (budżet Gminy Skulsk, dotacje krajowe, lokalni sponsorzy)

- Budowa kompleksu sportowego „MOJE BOISKO – ORLIK 2012 w Skulsku”
- Realizacja projektu pn. „Prawdziwa Historia Piasta Kołodzieja i Jego żony Rzepichy – czyli opowieść o powstaniu Państwa Polskiego”
- Budowa kompleksu sportowego „MOJE BOISKO – ORLIK 2012 w Skulsku”
- Zagospodarowanie przestrzeni publicznej infrastrukturą turystyczną, sportową oraz rekreacyjną w celu rozwoju turystyki na terenie Gminy Skulsk

Przedsięwzięcia znajdujące się w niniejszym dokumencie są uzupełnieniem i rozwinięciem wymienionych wyżej działań. Projekty, które zostały zrealizowane w przeszłości oraz te, które są dopiero w fazie planowania są odpowiedzią na problemy zdiagnozowane w sferach społecznej, gospodarczej, technicznej, przestrzenno-technicznej i środowiskowej.

Powyższe przedsięwzięcia wpisują się w założenia celów strategicznych: *Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz Podniesienie jakości infrastruktury technicznej i poprawa stanu środowiska.*

9. Szacunkowy harmonogram działań oraz indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zaplanowane projekty uwzględniają konieczność umiejętnego łączenia i uzupełniania pozyskanych środków finansowych. Zasada ta ma również na celu zachowanie komplementarności źródeł finansowania, która dotyczy spójnego łączenia oraz uzupełniania się środków finansowych, które są wykorzystywane do przeprowadzania działań rewitalizacyjnych. Dzięki temu ograniczone do minimum zostaje ryzyko wystąpienia podwójnego, niedozwolonego dofinansowania ze środków publicznych. Projekty rewitalizacyjne mogą zostać sfinansowane zarówno ze środków prywatnych, jak i publicznych.

W poniższych tabelach przedstawiono szacunkowe koszty, potencjalne źródła finansowania oraz zakładany czas realizacji planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych:

Tabela 23 Szacunkowy harmonogram działań rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu	Planowany czas realizacji
1)	Tutaj wszystko się zaczęło	2018-2023
2)	Modernizacja przystani oraz modernizacja i adaptacja obiektów Gminnego Ośrodka Kultury w Skulsku z siedzibą w Mielnicy Dużej	2018-2020
3)	Jarmark Ochweśnicki sposobem na wzbogacenie życia kulturalnego Gminy Skulsk – impreza o charakterze cyklicznym	2018-2020
4)	Centrum Rehabilitacji i Rekreacji	2017-2023
5)	Ośrodek seniora	2017-2023
6)	Czas na (samo)zatrudnienie	2018-2020
7)	Kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa	2018-2020
8)	Aktywny czas wolny	2018-2020
9)	Remont wraz z modernizacją zabytkowego budynku byłego Urzędu Gminy w Skulsku, a także byłego przedszkola oraz organizacja warsztatów florystycznych dla osób bezrobotnych	2021-2023
10)	Utworzenie na terenie zrekultywowanego wysypiska odpadów punktu selektywnej zbiórki, oraz organizacji zajęć dydaktycznych o segregacji odpadów	2021-2022
11)	Utworzenie na bazie świetlicy wiejskiej gminnej izby pamięci oraz gminnego muzeum ziemi skulskiej – miejsca spotkań i integracji	2018-2019
12)	Modernizacja targowiska gminnego i przebudowa pasażu handlowego pn. „Jarmark Ochweśnicki”	2018-2020
13)	Spółdzielnia socjalna – sposobem na walkę z wykluczeniem społecznym mieszkańców gminy Skulsk	2018-2022

Lp.	Nazwa projektu	Planowany czas realizacji
14)	„Akcja – aktywizacja!” - stworzenie oferty spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji wraz z wykonaniem prac modernizacyjnych nad jeziorem Skulska Wieś.	2018-2021
15)	Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i jego adaptacja na cele kulturalne.	2018-2023
16)	Stworzenie miejsca integracji mieszkańców - rewitalizacja gminnej historycznej plaży nad jeziorem Skulskim.	2018-2023
17)	Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa.	2018-2022
18)	Remont Dworu w Warzymowie	2018-2021
19)	Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie	2019-2021
20)	Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie	2018-2020
21)	„Skąd nasz ród” – dostępna Mielnica	2017-2023
22)	Przystań historyczna w Warzymowie	2018-2019
23)	Poprawa stanu technicznego świetlicy wiejskiej w sołectwie Mielnica Duża	2018-2020
24)	Rozbudowa wraz z przebudową szatni sportowej oraz modernizacja kompleksu sportowego w Lisewie	2018-2023
25)	Odnowa budynków użyteczności publicznej oraz innej infrastruktury publicznej w Skulsku	2018-2023
26)	Remont i odnowienie remizy OSP oraz świetlicy wiejskiej w Skulsku	2018-2021
27)	Kompleksowy remont budynku z przeznaczeniem na część handlową i magazynową. Organizacja warsztatów edukacyjnych	2018-2022
28)	Modernizacja budynku oraz realizacja szkoleń zawodowych	2017-2021
29)	Doposażenie centrum rekreacji w Skulsku przy ul. Wrocławskiej	2018-2020
30)	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lisewie	2018-2019
31)	Czas na (samo)zatrudnienie II	2020-2022
32)	Organizacja zajęć artystycznych dla młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji	2019-2022
33)	Kampania społeczna „Stop azbestowi!”	2019-2022
34)	Powrót do pracy	2019-2022

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 24 Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Projekt	Ogółem (zł)	EFRR (zł)	EFS (zł)	Gmina (zł)	Prywatne/ Fundacja/ Inne(zł)
1	Tutaj wszystko się zaczęło	450 000,00	382 500,00	-	-	67 500,00
2	Modernizacja przystani oraz modernizacja i adaptacja obiektów Gminnego Ośrodka Kultury w Skulsku z siedzibą w Mielnicy Dużej	1 230 000,00	1 045 500,00	-	184 500,00	-
3	Jarmark Ochweśnicki sposobem na wzbogacenie życia kulturalnego Gminy Skulsk – impreza o charakterze cyklicznym	180 000,00	-	153 000,00	27 000,00	-
4	Centrum Rehabilitacji i Rekreacji	3 000 000,00	2 550 000,00	-	-	450 000,00
5	Ośrodek seniora	3 150 000,00	2 550 000,00	127 500,00	-	472 500,00
6	Czas na (samo)zatrudnienie	200 000,00	-	170 000,00	30 000,00	-
7	Kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa	350 000,00	-	297 500,00	52 500,00	-
8	Aktywny czas wolny	30 000,00	-	25 500,00	4 500,00	-
9	Remont wraz z modernizacją zabytkowego budynku byłego Urzędu Gminy w Skulsku, a także byłego przedszkola oraz organizacja warsztatów florystycznych dla osób bezrobotnych	250 000,00	212 500,00	-	-	37 500,00
10	Utworzenie na terenie zrekultywowanego wysypiska odpadów punktu selektywnej zbiórki, oraz organizacji zajęć dydaktycznych o segregacji odpadów	300 000,00	255 000,00	-	45 000,00	-
11	Utworzenie na bazie świetlicy wiejskiej gminnej izby pamięci oraz gminnego muzeum ziemi skulskiej – miejsca spotkań i integracji	100 000,00	85 000,00	-	15 000,00	-
12	Modernizacja targowiska gminnego i przebudowa pasażu handlowego pn. „Jarmark Ochweśnicki”	500 000,00	425 000,00	-	75 000,00	-
13	Spółdzielnia socjalna – sposobem na walkę z wykluczeniem społecznym mieszkańców gminy Skulsk	480 000,00	408 000,00	-	72 000,00	-
14	„Akcja – aktywizacja!” - stworzenie oferty spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji wraz z wykonaniem prac modernizacyjnych nad jeziorem Skulska Wieś.	1 330 000,00	-	1 130 500,00	199 500,00	-
15	Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i jego adaptacja na cele kulturalne.	400 000,00	340 000,00	-	60 000,00	-
16	Stworzenie miejsca integracji mieszkańców - rewitalizacja gminnej historycznej plaży nad jeziorem Skulskim.	500 000,00	425 000,00	-	75 000,00	-
17	Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa.	1 000 000,00	-	850 000,00	150 000,00	-
18	Remont Dworu w Warzymowie	3 299 780,92	2 804 813,78	-	-	494 967,14
19	Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie	14 000 000,00	11 900 000,00	-	-	2 100 000,00
20	Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie	850 000,00	722 500,00	-	-	127 500,00
21	„Skąd nasz ród” – dostępna Mielnica	170 000,00	144 000,00	-	-	26 000,00
22	Przystań historyczna w Warzymowie	300 000,00	255 000,00	-	-	45 000,00
23	Poprawa stanu technicznego świetlicy wiejskiej w sołectwie Mielnica Duża	450 000,00	382 500,00	-	67 500,00	-
24	Rozbudowa wraz z przebudową szatni sportowej oraz modernizacja kompleksu sportowego w	450 000,00	382 500,00	-	67 500,00	-

Lp.	Projekt	Ogółem (zł)	EFRR (zł)	EFS (zł)	Gmina (zł)	Prywatne/ Fundacja/ Inne(zł)
	Lisewie					
25	Odnowa budynków użyteczności publicznej oraz innej infrastruktury publicznej w Skulsku	2 500 000,00	2 125 000,00	-	375 000,00	-
26	Remont i odnowienie remizy OSP oraz świetlicy wiejskiej w Skulsku	500 000,00	425 000,00	-	75 000,00	-
27	Kompleksowy remont budynku z przeznaczeniem na część handlową i magazynową. Organizacja warsztatów edukacyjnych	800 000,00	680 000,00	-	-	120 000,00
28	Modernizacja budynku oraz realizacja szkoleń zawodowych	190 000,00	110 500,00	51 000,00	-	28 500,00
29	Doposażenie centrum rekreacji w Skulsku przy ul. Włocławskiej	250 000,00	212 500,00	-	37 500,00	-
30	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lisewie	4 000 000,00	3 400 000,00	-	600 000,00	-
31	Czas na (samo)zatrudnienie II	400 000,00	-	340 000,00	60 000,00	-
32	Organizacja zajęć artystycznych dla młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji	350 000,00	-	297 500,00	52 500,00	-
33	Kampania społeczna „Stop azbestowi!”	40 000,00	-	34 000,00	6 000,00	-
34	Powrót do pracy	150 000,00	-	127 500,00	22 500,00	-
	Projekty uzupełniające	650 000,00	-	552 500,00	97 500,00	-
	SUMA	42799780,92	32222813,78	4156500,00	2451000,00	3969467,14

Źródło: opracowanie własne.

10. System wdrażania, realizacji i aktualizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

System wdrażania jest jednym z nadrzędnych elementów Lokalnego Programu Rewitalizacji. Składa się z szeregu narzędzi, które usprawniają proces osiągania zakładanych celów poprzez realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Wśród zasad wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji wyróżnić należy następujące postulaty:

Partycypacja społeczna i partnerstwo – wdrażanie LPR powinno odbywać się przy współpracy i zaangażowaniu wszystkich interesariuszy i mieszkańców miasta

Pobudzanie aktywności lokalnej – której to efekty uzupełnią działania zaplanowane w procesie rewitalizacji

Planowanie w oparciu o realne możliwości – zakładane przedsięwzięcia rewitalizacyjne powinny być możliwe do zrealizowania w aspekcie finansowym, społecznym czy przestrzennym

Zrównoważony rozwój – prowadzenie działań rewitalizacyjnych we wszystkich sferach (społeczeństwo, gospodarka, przestrzeń i infrastruktura techniczna) z poszanowaniem środowiska

Celowość działań – wszystkie działania podjęte przez jednostki związane z procesem rewitalizacji powinny być ukierunkowane na realizację założonych w dokumencie celów

Podmiotem odpowiedzialnym (organem decyzyjnym) za realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji jest Wójt Gminy Skulsk. Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji opierać będzie się na pracy komórki koordynującej wdrażanie Programu, którą tworzyć będą pracownicy Urzędu Gminy Skulsk, w tym Podinspektor ds. pozyskiwania środków UE oraz Referent ds. gospodarki gruntami. Współpracować będą ze wszystkimi grupami powiązanymi z *Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023*:

Tabela 25 Zadania podmiotów odpowiedzialnych za system zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji

Podmiot	Zakres zadań
Wójt Gminy Skulsk	- Zarządzenia LPR, - Nadzór nad strukturą zarządczą
Rada Gminy Skulsk	Podejmowanie uchwał związanych z realizacją LPR lub jego aktualizacją
Komórka koordynująca wdrażanie: Pracownicy Urzędu Gminy Skulsk, w tym Podinspektor ds. pozyskiwania środków UE, ochrony środowiska i rozwoju turystyki oraz Referent ds. gospodarki gruntami.	- Przygotowanie wniosków o dofinansowanie projektów - Przygotowanie niezbędnej dokumentacji związanej z realizacją projektów - Koordinacja realizowanych działań - Stworzenie forum współpracy - Promocja Lokalnego Programu Rewitalizacji - Zbieranie danych, niezbędnych do monitorowania efektów prac - Monitoring rezultatów działań - Informowanie o efektach rewitalizacji
Skarbnik Gminy Skulsk	Uwzględnienie projektów w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz budżetach rocznych
Koordynatorzy przedsięwzięć	- Realizacja planowanych projektów rewitalizacyjnych - Udzielanie informacji na temat realizacji przedsięwzięć
Interesariusze LPR	Niezależnie od wewnętrznej struktury organizacyjnej dot. monitoringu i zarządzania, zewnętrzne ciało opiniodawcze stanowić będą grupy interesariuszy programu rewitalizacji (mieszkańcy, podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe, stowarzyszenia. Opinie mieszkańców wykorzystywane będą w procesie usprawniania system wdrażania i zarządzania rewitalizacją.

Źródło: opracowanie własne.

Zdefiniowany system zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji ma na celu umożliwienie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych tak, by możliwe stało się wyeliminowanie lub zminimalizowanie występowania zjawisk kryzysowych na obszarze rewitalizacji. System wdrażania Programu polega na koordynacji działań jednostek realizujących projekty rewitalizacyjne zgodnie z wyznaczonymi ramami finansowym i czasowymi, a także pozostałymi regulacjami dotyczącymi procesu rewitalizacji.

Harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji stanowi kluczowe narzędzie usprawniające działania monitorujące komórki koordynujące. Zgodnie z poniższym schematem, odbywać będzie się realizacja oraz monitoring postępów projektów rewitalizacyjnych, a także ewaluacja ich rezultatów.

Tabela 26. Harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji

Lp.	Nazwa działania	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1.	Opracowanie i uchwalenie Programu Rewitalizacji, w tym nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	X						
2.	Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych w Programie Rewitalizacji	X	X	X	X	X	X	X
3.	Monitoring wdrażania Programu Rewitalizacji		X		X		X	X
4.	Promocja Programu Rewitalizacji	X	X	X	X	X	X	X
5.	Ewaluacja ex-ante	X						
6.	Ewaluacja śródkresowa				X			
7.	Ewaluacja końcowa Programu Rewitalizacji						X	X

Źródło: opracowanie własne.

Aktualizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji

Istotną cechą Lokalnego Programu Rewitalizacji jest możliwość dostosowania go do zachodzących zmian oraz szybkiej reakcji na stale zmieniającą się sytuację społeczno-gospodarczą gminy. W tym celu przewidziana została możliwość aktualizacji dokumentu, która pozwoli na ewentualne wprowadzenie koniecznych uaktualnień. Ścieżka postępowania w przypadku aktualizacji dokumentu wyglądać będzie następująco:

Rysunek 5 Ścieżka postępowania – aktualizacja LPR

Źródło: opracowanie własne.

Aktualizacja Programu możliwa będzie między innymi wtedy, gdy:

- zaobserwowane zostaną zmiany związane z uwarunkowaniami i sytuacją społeczno-gospodarczą;
- zdiagnozowany zostanie nowy problem na obszarze rewitalizacji;
- w wyniku monitoringu i ewaluacji dowiedzione zostanie, że dotychczas realizowane działania charakteryzowały się brakiem skuteczności.

11. System monitoringu i oceny Lokalnego Programu Rewitalizacji

Sprawny proces wdrażania i realizacji założeń Lokalnego Programu Rewitalizacji będzie możliwy dzięki przyjęciu i zastosowaniu odpowiedniego systemu monitoringu oraz oceny podejmowanych działań. Monitoring w trakcie realizacji procesu rewitalizacji będzie odbywać się na trzech poziomach:

Analiza zmian, które zachodzą na podobszarach rewitalizacji, monitorowanie wskaźników zastosowanych w analizie wielokryterialnej

Analiza wskaźników produktu i rezultatu - kontrola realizacji podejmowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Analiza wskaźników oddziaływania i realizacji zakładanych celów strategicznych

Podstawą systemu monitoringu i oceny są pozyskiwane dane dotyczące rewitalizowanych obszarów z zakresu sfer: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Na podstawie zebranych informacji oceniany jest merytoryczny oraz finansowy stopień wykonania założonych działań rewitalizacyjnych, zainteresowanie projektem, a także identyfikacja ewentualnych trudności. Dane te powinny być gromadzone w sposób umożliwiający podsumowanie i zaklasyfikowanie ich do jednostek podziału Gminy. Niezwykle istotna jest możliwość uzyskania minimum raz na dwa lata:

- danych ilościowych oraz danych jakościowych, tj. informacji o poprawie jakości życia, zadowoleniu ze stanu infrastruktury technicznej czy oceny dotyczące estetyki i funkcjonalności rewitalizowanych przestrzeni (dane takie gromadzone będą przy użyciu jakościowych narzędzi badawczych, takich jak indywidualny wywiad pogłębiony

czy zogniskowany wywiad grupowy), które umożliwią weryfikację stopnia realizacji Programu;

- danych, umożliwiających identyfikację formalnych, gospodarczych, ekonomicznych lub społecznych barier, które uniemożliwiają lub utrudniają realizację założonych przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- danych, dzięki którym możliwe będzie wykazanie stopnia zbieżności realizowanych projektów z założonymi na poziomie strategicznym i operacyjnym celami.

W gromadzenie danych zaangażowani będą Pracownicy Urzędu Gminy Skulsk oraz projektodawcy, których przedsięwzięcia zostały wpisane do Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Aby proces rewitalizacji prowadzony był w sposób skuteczny i efektywny konieczny jest monitoring oraz systematyczne pozyskiwanie i aktualizacja wskaźników użytych przy przygotowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, a także wskaźników produktu i rezultatu dla poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Baza wskaźników administrowana będzie przez Pracowników Urzędu Gminy Skulsk.

Proces monitorowania przebiegać będzie stale, od chwili rozpoczęcia wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Sprawozdanie z monitoringu będzie raz na dwa lata przekazywane Wójtowi Gminy Skulsk, Radzie Gminy Skulsk oraz udostępnione dla mieszkańców Gminy Skulsk.

Monitoring procesu rewitalizacji skupia się na trzech obszarach:

- monitoring rzeczowy – dostarcza danych, które obrazują postęp we wdrażaniu programu oraz umożliwiają ocenę jego wykonania w stosunku do celów ustalonych w programie. Opiera się o skwantyfikowane dane: wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania:

Tabela 27 Wskaźniki produktu i rezultatu dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźniki i ich rodzaje (p - produktu/r - rezultatu)	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródła pozyskania danych
1.	Tutaj wszystko się zaczęło	Liczba przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych (P)	szt.	2	Protokół odbioru robót, dokumentacja powykonawcza
		Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach projektu (R)	os.	8	Dokumentacja projektowa
2.	Modernizacja przystani oraz modernizacja i adaptacja obiektów Gminnego Ośrodka Kultury w Skulsku z siedzibą w Mielnicy Dużej	Liczba zmodernizowanych budynków i obiektów (P)	szt.	2	Protokół odbioru robót, dokumentacja powykonawcza
		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obszarów (R)	os./rok	450	Ewidencja ludności Urzędu Gminy
3.	Jarmark Ochweśnicki sposobem na wzbogacenie życia kulturalnego Gminy Skulsk – impreza o charakterze cyklicznym	Liczba zorganizowanych wydarzeń o charakterze kulturalnym (P)	szt. /rok	2	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób uczestniczących w zorganizowanych wydarzeniach (R)	os.	200	Dokumentacja fotograficzna
4.	Centrum Rehabilitacji i Rekreacji	Liczba obiektów udostępnionych mieszkańcom obszaru rewitalizacji (P)	szt.	1	Protokół odbioru robót, dokumentacja powykonawcza
		Liczba osób z niepełnosprawnościami korzystających ze zmodernizowanych obszarów (R)	os.	20	Statystyki wewnętrzne ośrodka
5.	Ośrodek seniora	Liczba zmodernizowanych obiektów na cele społeczne (P)	szt.	1	Protokół odbioru robót, dokumentacja powykonawcza
		Liczba osób objętych wsparciem w ramach projektu (R)	os.	60	Statystyki wewnętrzne ośrodka
6.	Czas na (samo)zatrudnienie	Liczba zorganizowanych działań z zakresu tworzenia działalności gospodarczej (P)	szt./rok	2	Dokumentacja projektowa
		Liczba nowo utworzonych podmiotów gospodarczych (R)	szt.	5	Statystyki Urzędu Gminy
7.	Kompleksowa aktywizacja społeczno-zawodowa	Liczba osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem objętych wsparciem w programie (P)	os.	10	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób, które uzyskały zatrudnienie po opuszczeniu programu (R)	os.	7	Ankiety, ewaluacja ex-post

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźniki i ich rodzaje (p - produktu/r - rezultatu)	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródła pozyskania danych
8.	Aktywny czas wolny	Liczba zorganizowanych wydarzeń o charakterze rekreacyjno-sportowym (P)	szt./rok	2	Dokumentacja projektowa
		Liczba uczestników wydarzeń (R)	os.	250	Statystyki wewnętrzne, listy obecności
9.	Remont wraz z modernizacją zabytkowego budynku byłego Urzędu Gminy w Skulsku, a także byłego przedszkola oraz organizacja warsztatów florystycznych dla osób bezrobotnych	Liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej (P)	szt.	2	Dokumentacja projektowa
		Liczba uczestników warsztatów (R)	os.	40	Listy obecności
10.	Utworzenie na terenie zrekultywowanego wysypiska odpadów punktu selektywnej zbiórki, oraz organizacji zajęć dydaktycznych o segregacji odpadów	Liczba zlikwidowanych dzikich wysypisk śmieci (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba użytkowników punktu selektywnej zbiórki odpadów (R)	os./rok	360	Dokumentacja punktu
		Liczba uczestników zajęć dydaktycznych i warsztatów na temat segregacji odpadów (R)	os.	20	Listy obecności
11.	Utworzenie na bazie świetlicy wiejskiej gminnej izby pamięci oraz gminnego muzeum ziemi skulskiej – miejsca spotkań i integracji	Liczba budynków przeznaczonych na miejsce upamiętniania lokalnej tradycji i historii (P)	szt.	2	Dokumentacja projektowa
		Liczba użytkowników miejsca upamiętniania (R)	os./rok	120	Listy obecności
12.	Modernizacja targowiska gminnego i przebudowa pasażu handlowego pn. „Jarmark Ochweśnicki”	Liczba stanowisk handlowych (P)	szt.	10	Dokumentacja projektowa
		Liczba użytkowników zmodernizowanej powierzchni (R)	os.	150	Obserwacje i inne badania terenowe
13.	Spółdzielnia socjalna – sposobem na walkę z wykluczeniem społecznym mieszkańców gminy Skulsk	Liczba utworzonych miejsc pracy (P)	szt.	15	Dokumentacja projektowa
		Liczba zatrudnionych bezrobotnych (R)	szt.	15	Podpisane umowy pracownicze
14.	„Akcja – aktywizacja!” - stworzenie oferty spędzania wolnego czasu mieszkańców obszaru rewitalizacji	Liczba miejsc spędzania wolnego czasu przeznaczonych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (P)	szt.	2	Dokumentacja projektowa

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźniki i ich rodzaje (p - produktu/r - rezultatu)	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródła pozyskania danych
	wraz z wykonaniem prac modernizacyjnych nad jeziorem Skulska Wieś	Liczba dzieci i młodzieży włączających się w zajęcia aktywizujące (R)	os.	20	Dane Urzędu Gminy Skulsk
15.	Renowacja zabytkowego dworu i parku w Galiszewie i jego adaptacja na cele kulturalne.	Liczba miejsc spędzania wolnego czasu przeznaczonych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (P)	szt.	2	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób z obszaru rewitalizacji korzystających z działań aktywizujących (R)	os.	30	Dokumentacja projektowa
16.	Stworzenie miejsca integracji mieszkańców - rewitalizacja gminnej historycznej plaży nad jeziorem Skulskim.	Liczba miejsc spędzania wolnego czasu przeznaczonych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób uczestniczących w warsztatach z zakresu ekologii (R)	os.	20	Dane Urzędu Gminy Skulsk
17.	Nauka zawodów zapomnianych - utworzenie ośrodka dydaktyczno-szkoleniowego w zakresie strzecharstwa.	Liczba ośrodków wspierających rozwój przedsiębiorczości (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób bezrobotnych korzystających z form wsparcia (R)	os.	24	Dokumentacja projektowa
18.	Remont Dworu w Warzymowie	Liczba zmodernizowanych obiektów (P)	szt.	2	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obiektów (R)	os.	100	Listy obecności
19.	Modernizacja zabytkowego zespołu dworskiego w Łuszczewie	Liczba przebudowanych obiektów turystycznych i rekreacyjnych (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób korzystających z przebudowanych obiektów (R)	os.	70	Listy obecności
20.	Odnowa kompleksu pałacowo-parkowego w Lisewie	Liczba przebudowanych kompleksów turystycznych i rekreacyjnych (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba nowo utworzonych miejsc rekreacji w wyniku realizacji projektu (R)	szt.	3	Dokumentacja projektowa

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźniki i ich rodzaje (p - produktu/r - rezultatu)	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródła pozyskania danych
21.	„Skąd nasz ród” – dostępna Mielnica	Liczba zmodernizowanych obiektów (P)	szt.	3	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obszarów (R)	os.	200	Listy obecności
22.	Przystań historyczna w Warzymowie	Liczba zmodernizowanych obiektów (P)	szt.	3	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obiektów (R)	os.	100	Obserwacja terenowa
23.	Poprawa stanu technicznego świetlicy wiejskiej w sołectwie Mielnica Duża	Liczba zmodernizowanych obiektów (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba osób korzystających ze zmodernizowanych obiektów (R)	os.	200	Listy obecności
24.	Rozbudowa wraz z przebudową szatni sportowej oraz modernizacja kompleksu sportowego w Lisewie	Liczba przebudowanych kompleksów sportowych (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba użytkowników zmodernizowanych obiektów (R)	os.	250	Listy obecności
25.	Odnowa budynków użyteczności publicznej oraz innej infrastruktury publicznej w Skulsku	Liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej (P)	szt.	5	Dokumentacja projektowa
		Liczba użytkowników zmodernizowanych budynków (R)	os.	400	Obserwacje terenowe
26.	Remont i odnowienie remizy OSP oraz świetlicy wiejskiej w Skulsku	Liczba zmodernizowanych budynków użyteczności publicznej (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba użytkowników zmodernizowanych budynków (R)	os.	300	Obserwacje terenowe
27.	Kompleksowy remont budynku z przeznaczeniem na część handlową i magazynową. Organizacja warsztatów edukacyjnych	Liczba zmodernizowanych obiektów (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba użytkowników zmodernizowanych budynków (R)	os.	400	Listy obecności

Lp.	Nazwa projektu	Wskaźniki i ich rodzaje (p - produktu/r - rezultatu)	Jednostka miary	Wartość docelowa	Źródła pozyskania danych
28.	Modernizacja budynku oraz realizacja szkoleń zawodowych	Liczba zmodernizowanych obiektów (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba uczestników szkoleń zorganizowanych w zmodernizowanych obiektach (R)	os.	20	Listy obecności
29.	Doposażenie centrum rekreacji w Skulsku przy ul. Włocławskiej	Liczba doposażonych obiektów (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Liczba użytkowników zmodernizowanych budynków (R)	os.	150	Listy obecności
30.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Lisewie	Liczba zmodernizowanych obiektów (P)	szt.	1	Dokumentacja projektowa
		Wydajność jaką osiągnie oczyszczalnia po przeprowadzeniu modernizacji (R)	m ³ na dobę	600	Dokumentacja projektowa
31.	Czas na (samo)zatrudnienie II	Liczba osób objętych pomocą w ramach projektu (P)	os.	30	Listy obecności, dokumentacja projektowa
		Liczba osób, które uzyskały certyfikat po zakończeniu projektu (R)	os.	30	Listy obecności, dokumentacja projektowa
32.	Organizacja zajęć artystycznych dla młodych mieszkańców obszaru rewitalizacji	Liczba osób objętych pomocą w ramach projektu (P)	os.	20	Listy obecności, dokumentacja projektowa
		Liczba osób, które uzyskały certyfikat po zakończeniu projektu (R)	os.	20	Listy obecności, dokumentacja projektowa
33.	Kampania społeczna „Stop azbestowi!”	Liczba zorganizowanych warsztatów	szt.	5	Dokumentacja projektowa
		Liczba uczestników warsztatów	os.	250	Listy obecności, dokumentacja projektowa
34.	Powrót do pracy	Liczba osób objętych pomocą w ramach projektu (P)	os.	25	Listy obecności, dokumentacja projektowa
		Liczba osób, które uzyskały certyfikat po zakończeniu projektu (R)	os.	25	Listy obecności, dokumentacja projektowa

Źródło: opracowanie własne.

W celu weryfikacji realizacji celów rewitalizacji wykorzystano wskaźniki służące do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Metodologia ta ma służyć pełnej i rzetelnej analizie zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji w wyniku realizacji zaprojektowanych działań. Poniżej zaprezentowano wskaźniki mierzące postępy w realizacji zakładanych celów strategicznych:

Tabela 28 Wskaźniki realizacji celów rewitalizacji

Cel strategiczny	Wskaźniki realizacji celu	Wartość bazowa (2016)	Wartość docelowa (2023)	Źródło pozyskania danych
1. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego	Liczba osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej ogółem (os.)	104	96	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
	Liczba osób bezrobotnych (os.)	122	101	Powiatowy Urząd Pracy
	Liczba podmiotów gospodarczych (szt.)	115	121	Statystyki Urzędu Gminy, Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
2. Podniesienie jakości infrastruktury technicznej i poprawa stanu środowiska	Ilość usuniętych materiałów azbestowych (kg)	0	142 000	Statystyki Urzędu Gminy
	Liczba użytkowników zrewitalizowanych użytkowników przestrzeni publicznej (os.)	0	850	Listy obecności, statystyki Urzędu Gminy, badania terenowe
	Liczba obiektów użyteczności publicznych dostosowanych do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji i pozostałych mieszkańców gminy w ramach procesu rewitalizacji (szt.)	0	7	Statystyki Urzędu Gminy

Źródło: opracowanie własne

- monitoring finansowy – dostarcza danych będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków przeznaczonych na Lokalny Program Rewitalizacji. Monitoring finansowy polega na systematycznym porównywaniu poniesionych wydatków do przewidzianego budżetu;
- monitoring ryzyka – polega na obserwacji zmienności uwarunkowań zewnętrznych, identyfikacji potencjalnych trudności w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji, a także racjonalnym reagowaniu na zaistniałe zmiany.

Proces rewitalizacji będzie również poddawany stałej ocenie. Ewaluacja będzie prowadzona na wszystkich etapach wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023*:

Rysunek 6 Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

Na etapie tworzenia Lokalnego Programu Rewitalizacji wykorzystywana jest ewaluacja **ex-ante**. Jej istotność polega na fakcie, że umożliwia ona dokonanie oceny zasadności poszczególnych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również ich wpływu na społeczność lokalną oraz na obszary strategiczne.

Ewaluacja **on-going** stosowana jest na etapie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji. Służy ona stymulowaniu usprawnień oraz poprawie jakości zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji, skupiając się na doraźnych problemach i barierach. Inną funkcją tego rodzaju ewaluacji jest ocena sprawności przepływu informacji, dokumentów oraz obserwowanie warunków zewnętrznych.

Ewaluacja **ex-post** stosowana jest na ostatnim etapie, tj. na zakończenie wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji, badając wpływ i trwałość zrealizowanych przedsięwzięć na społeczność lokalną i poszczególne grupy Interesariuszy oraz stanowiąc ocenę przeprowadzonej interwencji w zakresie zaspokajania potrzeb, na które miała odpowiadać.

12. Partycypacja społeczna w procesie rewitalizacji

Zaangażowanie członków społeczności lokalnej w działania na każdym etapie procesu rewitalizacji są konieczne dla jej powodzenia. Przy pomocy różnorodnych form konsultacji społecznych, interesariuszom umożliwiono zabranie głosu, wyrażenie swojej opinii oraz zachęcono do późniejszego aktywnego uczestnictwa w działaniach i podtrzymywania efektów rewitalizacji.

Konsultacje społeczne *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023* umożliwiły:

Przeprowadzenie działań edukacyjnych i informacyjnych przybliżających tematykę rewitalizacji

Poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy

Działania mające na celu zaangażowanie jak największej liczby interesariuszy w proces rewitalizacji

Wspieranie rozwoju współpracy pomiędzy różnymi grupami interesariuszy

Podmioty uprawnione do uczestniczenia w konsultacjach to:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczystości nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
- mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w powyższym punkcie;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- organy władzy publicznej;

- podmioty, inne niż wymienione w powyższym punkcie, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

Forma i tryb konsultacji

W celu włączenia członków społeczności lokalnej w proces projektowania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023* zorganizowano trzy spotkania, których szczegóły zostały zaprezentowane poniżej:

Tabela 29 Spotkania konsultacyjne i płynące z nich wnioski

Rodzaj spotkania	Data i miejsce spotkania	Plan spotkania	Wnioski ze spotkania
Konferencja	22.06.2017 – Gminny Ośrodek Kultury w Mielnicy Dużej	<i>Konferencja otwierająca projekt „Opracowanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Skulsk”</i> • Idea rewitalizacji; • Wprowadzenie do Programu Rewitalizacji; • Elementy Programu Rewitalizacji; • Dyskusja o mocnych i słabych stronach Gminy Skulsk; • Prezentacja dobrych praktyk rewitalizacyjnych; • Możliwość zastosowania dobrych praktyk na terenie Gminy Skulsk.	Uczestnicy spotkania zgłosili następujące wstępne pomysły na działania rewitalizacyjne na terenie Gminy Skulsk: • Buszkowo Parcele – zaadaptowanie pomieszczeń na gabinety lekarskie (specjalistyczne: ginekolog, pediatra); • Celinowo – poprawa technicznego stanu infrastruktury drogowej; • Czarówek – zakup nagłośnienia dla szkoły • Dąb – połączenie drogowe z Celinowem, doposażenie placu zabaw, remont dróg, budowa kanalizacji; • Dzierżysław – budowa chodników i oświetlenia; • Gawrony – połączenie drogowe z Gawron do Koszewa ok. 1,5 km, ogrodzenie placu remizy OSP; • Kobyłanki – zagospodarowanie pomieszczenia dla kuchni, montaż ogrzewania, ułatwienie dostępu dla osób niepełnosprawnych, doposażenie w sprzęt sportowy i wyposażenie świetlicy; • Łuszczewo – odtworzenie historycznej przystani, budowa toru do nart wodnych, budowa chodnika łączącego kompleks wypoczynkowy z centrum Skulska, rozbudowa kuchni w OPS Łuszczewo; • Mielnica Duża – doposażenie gminnego ośrodka kultury w sprzęt do prezentacji i sprzęt nagłośnieniowy; • Paniewo – budowa ścieżki rowerowej od Paniewa do Dzierżysławia; • Rakowo – ogrodzenie świetlicy, budowa drogi łączącej z woj. kujawsko-pomorskim, nowa nakładka asfaltowa we wsi, chodnik

			od cmentarza do Rakowa.
Spotkanie warsztatowo-konsultacyjne	4.07.2017 – Warsztaty Terapii Zajęciowej Fundacji Mielnica w Mielnicy Dużej	<i>Spotkanie „Obszary rewitalizacji i oczekiwania społeczne”</i> • Podstawa prawna rewitalizacji; • Czym jest rewitalizacja?; • Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji; • Warsztat – pogłębienie charakterystyki obszaru rewitalizacji; • Warsztat – pomysły na zmniejszenie liczby i skali zjawisk kryzysowych – zjawiska kryzysowe i rozwiązujące je projekty rewitalizacyjne;	Uczestnicy spotkania podzielili się następującymi refleksjami: • Mielnica Duża – na terenie byłego ośrodka po cukrowni spotkać można się z alkoholizmem, kradzieżami, brakiem oświetlenia, bezdomnością – kompleks domków letniskowych nad jeziorem jest opuszczony, szerzy się tam patologia; • Dworek w sołectwie Galiszewo jest ruiną; • Dworki, pałace i obszary zabytkowe trzeba wyremontować; • Czarówek – obszar szkolny trzeba rozwinąć, dobudować pomieszczenia, poprawić stan infrastruktury i dopasować wyposażenie do reformy oświaty, potrzeba tam termomodernizacji; • Goplana – brak integracji młodzieży i seniorów - nie mają gdzie się spotkać; • Lisewo – konieczna jest rozbudowa i modernizacja oczyszczalni. Ponadto rzeka Lisewka jest zanieczyszczona; • Bardzo niska aktywność społeczna mieszkańców, złe kanały informowania o wydarzeniach w gminie – zazwyczaj w sieci, a dużo osób nie ma komputera; • Zły stan dróg na terenie całej Gminy. Duże obciążenie dróg transportem ciężarowym; • Wśród potencjałów Gminy można wymienić: Motorowodne Mistrzostwa Świata, Europy i Polski oraz Gminny Ośrodek Kultury i remiza w Mielnicy dużej – miejsca spotkań mieszkańców.
Spotkanie warsztatowo-konsultacyjne	9.08.2017 – Warsztaty Terapii Zajęciowej Fundacji Mielnica w Mielnicy Dużej	<i>Spotkanie „Obszary rewitalizacji i oczekiwania społeczne”</i> • Podstawa prawna rewitalizacji; • Czym jest rewitalizacja?; • Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji; • Lista projektów rewitalizacji; • Założenia strategiczne; • Zgłoszenie uwag i uzupełnień; • Podsumowanie prac;	Podczas spotkania mieszkańców mieli okazję zapoznać się z treścią opracowanego projektu dokumentu, zgłosić swoje uwagi i uzupełnienie oraz szczegółowo poznać założenia strategiczne gminy w ramach rewitalizacji na najbliższe lata.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 7 Plakaty informacyjne – spotkania konsultacyjne

Serdecznie zapraszamy na Konferencję otwierającą projekt:

„Opracowanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Skulsk”

która odbędzie się 22 czerwca 2017 o godz. 14.00 w Gminnym Ośrodku Kultury w Mielnicy Dużej

PROGRAM KONFERENCJI:

- 14.00 – 16.30 a. idea rewitalizacji
- b. wprowadzenie do Programu Rewitalizacji
- c. elementy Programu Rewitalizacji
- d. dyskusji o mocnych i słabych stronach Gminy Skulsk
- 17.00 – 17.30 Przerwa kawowa
- 17.30 – 20.00 e. prezentacja dobrych praktyk
- f. możliwości zastosowania dobrych praktyk na terenie Gminy Skulsk

Serdecznie zapraszamy mieszkańców Gminy Skulsk na
Konsultacje społeczne nr 1 „Obszary rewitalizacji i
oczekiwania społeczne” - organizowane w ramach projektu:

„Opracowanie Programu Rewitalizacji dla Gminy Skulsk”

które odbędą się 4 lipca 2017 o godz. 17.00 we Warsztatach Terapii Zajęciowej Fundacji Mielnica w Mielnicy Dużej. Na spotkaniu zapewniamy catering.

SERDECZNIE ZAPRASZAMY DO UDZIAŁU W SPOTKANIU!!!

Wójt Gminy Skulsk

Andrzej Operacz

Źródło: opracowanie własne.

Partycypacja społeczna na etapie wdrażania i monitorowania działań

Bardzo ważne jest również włączenie członków społeczności lokalnej w działania z zakresu wdrażania i monitorowania procesu rewitalizacji. Uczestnictwo to może przejawiać się m.in. zespołową realizacją przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, podczas której współpracować ze sobą będą przedstawiciele władz samorządowych, organizacje pozarządowe, lokalni przedsiębiorcy, mieszkańcy i inni.

Na etapie wdrażania *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023*, przewiduje się podjęcie kroków mających na celu zachęcenie społeczności lokalnej do włączenia się w proces rewitalizacji na każdym jego etapie. Działania te to między innymi:

- Stałe upublicznianie informacji związanych z procesem rewitalizacji;

- Podejmowanie działań zachęcających do włączania się w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- Wspieranie lokalnych liderów w realizacji oddolnych inicjatyw;
- Wspieranie działań sąsiedzkich poprzez organizację spotkań, festynów, pikników etc.;
- Nieprzerwane działania mające na celu usprawnienie i pogłębienie dialogu pomiędzy pracownikami Urzędu Gminy a członkami społeczności lokalnej.

Członkom społeczności lokalnej należy zapewnić również możliwość stałego śledzenia efektów działań rewitalizacyjnych. Istotne jest więc włączenie wszystkich grup interesariuszy w proces monitorowania efektów oraz ewaluacji podejmowanych przedsięwzięć. W związku z tym, planuje się:

- Prowadzenie i upublicznianie monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji;
- Prowadzenie działań mających na celu poznanie opinii mieszkańców na temat modyfikacji jakie należy wprowadzić w ramach procesu rewitalizacji;
- Przygotowanie regularnych spotkań, na których przedstawiane będą podsumowania kolejnych etapów wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Na kolejnych etapach realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji interesariusze zostaną włączeni w proces zarządzania Programem poprzez:

- Informowanie interesariuszy o realizacji poszczególnych zadań na stronie internetowej Gminy, materiałach promocyjnych oraz w lokalnych mediach;
- Realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- Spotkania z członkami komórki koordynującej proces wdrażania rewitalizacji;
- Organizację debat z mieszkańcami, przedsiębiorcami oraz reprezentantami organizacji pożytku publicznego;
- Wykreowanie i włączenie liderów społecznych w proces rewitalizacji;
- Zaangażowanie organizacji pozarządowych w realizację LPR;
- Promowanie działań społecznych, festynów oraz spacerów studyjnych.

Na etapie monitoringu i wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji zaplanowano następujące formy komunikacji z mieszkańcami:

Na etapie wdrażania:

Komunikacja jednokierunkowa:

- Informowanie społeczności lokalnej o wszystkich działaniach związanych z rewitalizacją;
- Wykorzystanie: strony internetowej Urzędu Gminy, Biuletynu informacji Publicznej, artykułów w lokalnych mediach, ulotek i plakatów.

Komunikacja dwukierunkowa:

- Zapraszanie interesariuszy rewitalizacji do uczestniczenia w spotkaniach konsultacyjnych i warsztatowych;
- Na spotkania zapraszani będą wszyscy interesariusze, a w szczególności podmioty bezpośrednio zaangażowane w działania rewitalizacyjne oraz podmioty, na które zaplanowane działania będą oddziaływały.

Na etapie monitoringu:

Komunikacja jednokierunkowa:

- Cykliczne umieszczanie raportów oraz analiz wskaźnikowych;
- Wykorzystanie: strony internetowej Gminy, Biuletynu informacji Publicznej, ulotek, plakatów, audycji radiowych i reklam w lokalnej prasie.

Komunikacja dwukierunkowa:

- Zapraszanie interesariuszy rewitalizacji na organizowane debaty publiczne z władzami lokalnymi;
- Organizacja festynów/pikników sąsiedzkich w celu zaprezentowania efektów rewitalizacji i wysłuchania oczekiwań mieszkańców.

13. Powiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi

Poniżej zaprezentowano powiązanie Lokalnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na poziomie Unii Europejskiej, kraju, województwa, powiatu i gminy.

Poziom europejski	
Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	Strategia Europa 2020 jest strategią, która założyła pomyślne wyjście z kryzysu – zgodnie z założeniami, gospodarka UE stać ma się zrównoważona, sprzyjać ma włączeniu społecznemu oraz zapewnić wysokie wskaźniki zatrudnienia i wydajności oraz większą spójność społeczną. Europa 2020 to wizja społecznej gospodarki rynkowej dla Europy XXI wieku. Wyodrębniono trzy priorytety, z czego priorytet trzeci, do którego dostosowano wizję i cele Programu Rewitalizacji brzmi następująco: Priorytet III „Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną”. Program Rewitalizacji odnosi się bezpośrednio do tych celów, które zostały przedstawione poniżej:
	Cel 1 Stopa zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat powinna wzrosnąć z obecnych 69% do co najmniej 75%, między innymi wskutek zwiększenia liczby pracujących kobiet i osób starszych oraz lepszej integracji migrantów na rynku pracy. W Programie Rewitalizacji uwzględniono dane dotyczące bezrobocia pozyskane z instytucji na terenie Gminy Skulsk, a założenia rewitalizacji stanowią dopełnienie celu dotyczącego wzrostu zatrudnienia.
	Cel 5 Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mające na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu stanowi jedno z głównych założeń Programu Rewitalizacji. Proces włączenia osób wykluczonych społecznie z powrotem do społeczeństwa jest kluczowym celem Programu Rewitalizacji. Zaplanowane w niniejszym dokumencie działania rewitalizacyjne wpisują się w założenia <i>Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu</i>.
Poziom krajowy	
Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Strategia Polska 2030 jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki jego przestrzennego zagospodarowania, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat. Stanowi najszerszy i najbardziej

	ogólny element nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego założenia zostały określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju kraju. Cel 2 Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna. Istota gospodarki ujęta została w sferze gospodarczej będącej częścią opracowania Programu Rewitalizacji w sposób komplementarny z założeniami Strategii dotyczącymi modernizacji tego sektora. Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki; Kapitał Ludzki. Cel ten dotyczy unowocześnienia i poprawy jakości edukacji, oraz dopasowania edukacji do potrzeb zmieniającej się gospodarki i społeczeństwa, co jest również przedmiotem założeń Programu Rewitalizacji. Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”; Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny. Tworzenie warunków dla zaistnienia „workfare state” związane jest m.in. ze stanem rozwoju gospodarczego i wspieraniem przedsiębiorczości, istota których ujęta została w Programie Rewitalizacji. Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych; Obszar Efektywności i sprawności państwa: Kapitał społeczny. Rozwój oraz jak najbardziej efektywne wykorzystanie zasobów i potencjałów jest jednym z podstawowych zadań Programu Rewitalizacji. Cel 11 Wzrost społecznego kapitału rozwoju. Program Rewitalizacji ukierunkowany jest na zapewnienie rozwoju poprzez wzmacnianie zastanego kapitału i wykorzystywanie potencjałów obszaru, toteż cele niniejszego dokumentu zbieżne są z założeniem Strategii.
Strategia na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)	Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest strategicznym instrumentem zarządzania polityką rozwoju realizowaną przez instytucje państwa. W jednolitym systemie programowym przedstawia cele do realizacji w horyzoncie roku 2020 i 2030, określa wskaźniki ich realizacji, wskazuje sposób ich osiągania oraz określa najważniejsze planowane do realizacji przedsięwzięcia. Cel szczegółowy I Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość

organizacyjną:

- Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach zagranicznych,
- Nowe formy działania i współpracy,
- Nowoczesne instrumenty wsparcia,
- Zwiększenie umiędzynarodowienia polskiej gospodarki,
- Zwiększenie eksportu towarów zaawansowanych technologicznie,

Cel szczegółowy II

Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony

- Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne,
- Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy,
- Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów,
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe,

Cel szczegółowy III

Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu

- Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego,
- Cyfrowe państwo usługowe,
- Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe.

Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk, takie jak rozwój gospodarczy, aktywizacja zawodowa czy zapobieganie występowaniu zjawiska wykluczenia społecznego (realizowane przy pomocy kierunków działań *Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji, Modernizacja obiektów użyteczności publicznej, Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego, Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji, Poprawa stanu środowiska naturalnego - w tym promocja recyklingu, ograniczenie emisji spalin i emisji hałasu do środowiska*) wpisują się w sformułowania zawarte w *Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju*.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Dokument wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich, oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

Cel główny Strategii to:

„Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.”

Celem, który koresponduje z założeniami Programu Rewitalizacji jest:

	Cel 2 Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”). Proces rewitalizacji dotyczy wychodzenia obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego. W Programie Rewitalizacji została uwzględniona sfera przestrzenno-funkcjonalna, zgodnie z której uwarunkowaniami Program Rewitalizacji odpowiada na zdiagnozowane zapotrzebowanie w tej sferze.
Poziom regionalny	
Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020	<i>Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Wielkopolska 2020</i> określa potencjały rozwojowe regionu. Założenia Programu Rewitalizacji korespondują z poniższymi celami Strategii: Cel strategiczny 2 Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami Rozwój oraz jak najbardziej efektywne wykorzystanie zasobów jest jednym z podstawowych zadań Programu Rewitalizacji, a istota stanu środowiska naturalnego ujęta została w kontekście sfery środowiskowej zawartej w Programie. Cel strategiczny 3 Lepsze zarządzanie energią W Programie Rewitalizacji zostały zaplanowane działania z zakresu zwiększenia efektywności energetycznej budynków. Procesy termomodernizacji oraz dostosowywania obecnego, niesatysfakcjonującego stanu budynków wkomponowują się w założenia uwzględnione w Planie gospodarki niskoemisyjnej. Cel strategiczny 6 Wzmocnienie potencjału gospodarczego regionu Założenia Programu Rewitalizacji dotyczą pobudzania aktywności ekonomicznej ludności oraz wzrostu potencjału gospodarczego gminy wiejskiej. Założenia rewitalizacji stanowią dopełnienie powyższych celów. Cel strategiczny 7 Wzrost kompetencji mieszkańców i zatrudnienia W kontekście zdiagnozowanego w procesie delimitacji bezrobocia działania mające na celu aktywizację zawodową i społeczną osób bezrobotnych wkomponowują się w powyższe założenia Strategii. Cel strategiczny 8 Zwiększanie zasobów oraz wyrównywanie potencjałów społecznych województwa Program Rewitalizacji zakłada różnorodne działania dążące do zwiększenia dostępnych zasobów oraz potencjałów, które przyczynić mają się do wyrównywania i polepszenia sytuacji – także w sferze społecznej.

	Cel strategiczny 9 Wzrost bezpieczeństwa i sprawności zarządzania regionem Kwestie zawarte w powyższym celu komplementarne są z założeniami Programu Rewitalizacji, który przewiduje tworzenie warunków dla zarządzania rozwojem obszaru oraz budowę i wzmocnienie jego wizerunku.
Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego stanowi dokument planistyczny, którego założenia są dopełnieniem działań określonych w ramach Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku. Plan jest dokumentem, który wypełnia pośredni poziom między Koncepcją Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, a miejscowymi studiami uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego pełni funkcje zarówno regulacyjną, jak i informacyjną. W dokumencie ujęto szereg informacji dotyczących przestrzeni i planów terenów wchodzących w skład województwa wielkopolskiego. Poniżej zostały wyznaczone te z celów Planu, które są komplementarne względem założeń Programu Rewitalizacji: Cel główny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu jako jedna z podstaw wzrostu poziomu życia mieszkańców Cele szczegółowe: Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku, w tym: • Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami • Przyrodniczymi; • Wzrost znaczenia i zachowanie dziedzictwa kulturowego; • Wielofunkcyjny rozwój ośrodków regionalnych i lokalnych; • Restrukturyzacja obszarów o ograniczonym potencjale rozwojowym. • Zwiększenie efektywności wykorzystania potencjałów rozwojowych • Województwa, w tym: • Wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw; • Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu. Konstrukcja Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego uwzględnia zasady i przesłanki, jakie dla rozwoju regionalnego są szczególnie istotne. Podstawową misją województwa jest skupienie wszystkich podmiotów publicznych działających na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców oraz uzyskanie efektu synergii poprzez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych. Głównym zadaniem kształtowania rozwoju przestrzennego województwa powinno być zatem optymalne wykorzystanie szeroko rozumianych uwarunkowań wewnętrznych oraz szans wynikających z uwarunkowań zewnętrznych – dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców i sprawnego funkcjonowania podmiotów gospodarczych znajdujących się na obszarze województwa. Zgodnie z tymi założeniami prowadzone będą również działania rewitalizacyjne.
Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Konińskiej	Obszar Funkcjonalny Aglomeracja Konińska (OFAK) współtworzą samorządy: Miasta Konina, powiatu konińskiego (ziemskiego) oraz 14 gmin wchodzących w skład tego powiatu (w tym Gmina Skulsk) Jako poszczególne wizje zaproponowano stany wynikające z realizacji poszczególnych priorytetów rozwoju:

- Aglomeracja Konińska miejscem oferującym dobre warunki życia i pracy związanej z obszarem przedsiębiorczej społeczności szanującej lokalne dziedzictwo;
- Aglomeracja Konińska polskim liderem nowych gałęzi produkcji przemysłowej w oparciu o czystą energię ze źródeł lokalnych;
- Aglomeracja Konińska wiodącym obszarem logistyki i magazynowania w Polsce
- Aglomeracja Konińska słynąca z produkcji zdrowej żywności
- Aglomeracja Konińska wyspecjalizowana w obsłudze rekreacji i turystyki, w tym pobytowej (wczasy), znana z usług odnowy biologicznej – krajowym centrum usług dla Seniorów
- Aglomeracja Konińska dobrze zintegrowana z resztą Wielkopolski (OFAK bramą do Wielkopolski / Wielki Konin w Wielkopolsce).

Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się przede wszystkim w pierwsze z wyżej wymienionych założeń poprzez realizację przedsięwzięć w ramach następujących kierunków działań:

Poziom lokalny

Strategia Rozwoju Gminy Skulsk na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Gminy Skulsk na lata 2014-2020 to plan długofalowego działania Rady Gminy, Wójta i wspierających go urzędników oraz wszystkich, którym na sercu leży lepsze jutro gminy, wobec szans i zagrożeń wynikających ze zmieniającego się otoczenia i działań innych podmiotów. Zgodnie z zapisami Strategii działanie takie jest ukierunkowane przez wartości i opcje uznane przez społeczność lokalną, bazujące na wewnętrznym potencjale sił i uwzględniające jej wewnętrzne słabości.

Lokalny Program Rewitalizacji wpisuje się w założenia strategii, przede wszystkim powiązany jest z wizją i następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi:

Wizja

Skulsk to przyjazna dla Mieszkańców gmina, charakteryzująca się wysokim poziomem estetyki oraz ładem przestrzennym. Silnie rozwinięta tożsamość lokalna dzięki pielęgnowanej od wieków tradycji sprawia, iż Gmina Skulsk wyróżnia się spośród innych jednostek administracyjnych w regionie. Dziedzictwo kulturowe, ponadprzeciętne walory środowiska naturalnego i krajobrazu tworzą doskonałe warunki do rozwoju turystyki, a walory Gminy skutecznie wykorzystują również lokalni przedsiębiorcy.

Cel strategiczny 1

Aktywny Kapitał Ludzki

Cel operacyjny 1.3

Wzrost zaangażowania społecznego i przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu

Cel strategiczny 2

Nowoczesna infrastruktura

Cel operacyjny 2.1

Poprawa jakości infrastruktury drogowej

Cel operacyjny 2.2

Poprawa jakości infrastruktury sieciowej

Cel operacyjny 2.4

Modernizacja infrastruktury społecznej

Cel operacyjny 2.5

	Poprawa ładu przestrzennego oraz wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Cel strategiczny 3 Rozwinięta gospodarka Cel operacyjny 3.1 Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji są ściśle powiązane z postulatami Strategii Rozwoju Gminy Skulsk na lata 2014-2020. Działania rewitalizacyjne przewidziane w zakresie obu celów strategicznych (<i>Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego oraz Podniesienie jakości infrastruktury technicznej i poprawa stanu środowiska</i>) przyczynią się między innymi do modernizacji infrastruktury społecznej, aktywizacji członków społeczności lokalnej, poprawy ładu przestrzennego oraz zwiększenia atrakcyjności obszaru co w konsekwencji doprowadzi do osiągnięcia założeń Strategii Rozwoju Gminy Skulsk.
Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skulsk na lata 2008-2015	Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji z zakresu minimalizacji wykluczenia społecznego oraz problemów występujących w sferze społecznej wpisują się w postulaty Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych: Wizja <i>Gmina Skulsk to miejsce dla Ciebie, Twoich dzieci, rodziców i dziadków. To teren atrakcyjny przyrodniczo, turystycznie i ekologicznie. Tu znajdziesz pracę, rozwinięsz swój biznes, spędzisz wakacje. Nad Twoim zdrowiem czuwać będą specjaliści, a dzieci uzyskają najlepsze wykształcenie. W wolnym czasie masz dostęp do kultury, edukacji i informacji. W razie problemów zapewniamy pomoc społeczną i sąsiedzką. Pamiętaj w Gminie Skulsk naprawdę warto żyć!</i> Cel główny 3 Wsparcie aktywizacji, integracji społecznej oraz rehabilitacji osób niepełnosprawnych Cel główny 4 Aktywizacja społeczna, integracja, wsparcie osób starszych i potrzebujących pomocy Cel główny 5 Wspieranie i aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych terenu Gminy Skulsk Wspieranie działań mających na celu przeciwdziałanie procesowi wykluczenia społecznego zostało uwzględnione w zadaniach Programu Rewitalizacji. W założenia Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisują się przede wszystkim cel strategiczny <i>Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego</i> oraz kierunki działań <i>Podniesienie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców obszaru rewitalizacji, Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców, Wzmacnianie tożsamości lokalnej i integracja społeczna mieszkańców obszaru rewitalizacji</i>. Zaplanowane działania doprowadzą do osiągnięcia stanu wyznaczonego w wizji Programu Rewitalizacji <u>Zminimalizowano występowanie zjawiska wykluczenia społecznego, a mieszkańcy podnieśli swoje kompetencje społeczne i zawodowe.</u>
Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skulsk	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023 został przygotowany z uwzględnieniem założeń Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skulsk przyjętego uchwałą Rady Gminy Skulsk nr XIX/140/2016 z dnia 28.04.2004 roku.

Zapisy Studium dotyczą m.in.:

- przeznaczenia obszarów i obiektów oraz zmian w układzie przestrzennym Gminy;
- uwarunkowań powiązanych m.in. z dotychczasowym zagospodarowaniem terenu, formami ochrony przyrody, działalnością człowieka, występowaniem obiektów zabytkowych etc.;
- polityki rozwoju przestrzennego;
- zakładanych celów rozwojowych i strategicznych priorytetów Gminy.

Sporządzony Program Rewitalizacji wpisuje się w kontekst działań zapisanych w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Skulsk.

14. Analiza oddziaływania na środowisko

Na podstawie art. 47 i 48 Ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko zwrócono się z wnioskiem o uzgodnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023* do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej. Na podstawie art. 48 ust. 1 i ust. 2, art. 49, w związku z art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.), stwierdzono, że projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023 wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Od dnia 20 listopada 2017r. do dnia 11 grudnia 2017r. odbywały się konsultacje społeczne w sprawie przyjęcia stworzonej *Prognozy oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023*. Uwagi można było składać poprzez:

- złożenie w Biurze Obsługi Interesanta Urzędu Gminy Skulsk;
- drogą listowną na adres Urzędu Gminy Skulsk, ul. Targowa 2, 62-560 Skulsk, z dopiskiem „Konsultacje społeczne w przedmiocie przyjęcia Prognozy oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023”.

Wzór formularza, stanowiący załącznik do obwieszczenia z dnia 20 listopada 2017 r., w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych w przedmiocie przyjęcia Prognozy oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023 zamieszczony został na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Skulsk: skulsk.bipgmina.pl. Dostępny był również w Biurze Obsługi Interesanta Urzędu Gminy Skulsk. Zainteresowane osoby mogły zapoznać się z niezbędną dokumentacją, w siedzibie Urzędu Gminy Skulsk oraz za pośrednictwem strony internetowej skulsk.bipgmina.pl.

Podczas konsultacji nie wniesiono uwag do Prognozy oddziaływania na środowisko dla Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023.

Na podstawie art. 54 ust. 1, w związku z art. 57 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2017 r. poz. 1405, z późn. zm.), przedstawiono opinię na temat projektu „Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023” wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. Dokument poprawiono zgodnie z uwagami.

Streszczenie Prognozy oddziaływania na środowisko

Prognoza oddziaływania na środowisko projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023 została sporządzona zgodnie z przepisami prawnymi – ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jednolity z dnia 22 czerwca 2017 r., Dz. U. 2017, poz. 1405).

Prognoza miała na celu identyfikację przewidywanych ewentualnych skutków wpływu ustaleń Programu Rewitalizacji na środowisko, ocenę zaproponowanych w niej rozwiązań, a także analizę ich zgodności z przepisami prawa z zakresu ochrony środowiska. Prognoza została opracowana w celu rozpoznania możliwych oddziaływań na środowisko przyrodnicze spowodowanych realizacją inwestycji ujętych w Programie Rewitalizacji.

W jednym z początkowych rozdziałów Prognozy przedstawiona została analiza zawartości projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023. Analizowany dokument stanowi program rewitalizacji, którego celem jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez zintegrowane działania całościowe na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany. Przez działania całościowe rozumie się wzajemnie powiązane przedsięwzięcia, które obejmują kwestie społeczne, gospodarcze, techniczne, przestrzenno-funkcjonalne i środowiskowe. Program Rewitalizacji zawiera syntetyczny opis uwarunkowań i kierunków rozwoju gminy Skulsk oraz celów rewitalizacyjnych i kierunków interwencji służących ich osiągnięciu.

Kolejny rozdział Prognozy zawiera charakterystykę i opis istniejącego stanu środowiska gminy Skulsk oraz stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem. Opisane zostały abiotyczne oraz biotyczne elementy środowiska, w tym: powietrze atmosferyczne, wody powierzchniowe, wody podziemne, obszary objęte ochroną (w tym szata roślinna i świat zwierzęcy), gleby, klimat akustyczny, pole elektromagnetyczne.

W następnym rozdziale opisano potencjalne zmiany stanu środowiska w przypadku braku realizacji przedmiotowego dokumentu. W przypadku braku realizacji działań zaplanowanych w ramach projektu Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk na lata 2017-2023 wystąpić mogą następujące negatywne skutki:

- Pogorszenie się sytuacji gospodarczej w gminie poprzez zmniejszenie się jej atrakcyjności dla inwestorów i brak powstawania nowych firm, czego konsekwencją będzie wzrost bezrobocia, co z kolei przyczyni się do pogorszenia jakości życia mieszkańców,
- Pogorszenie lokalnego krajobrazu w wyniku braku rewitalizacji obszaru zdegradowanego,
- Pogorszenie atrakcyjności gminy związanej z brakiem wystarczającej liczby ośrodków pełniących funkcje kulturalne i rekreacyjne,
- Wzrost niezadowolenia mieszkańców spowodowany ograniczoną możliwością spędzania czasu wolnego,
- Ograniczony dostęp do właściwej infrastruktury technicznej, usługowej, kulturalnej i rekreacyjno-wypoczynkowej,
- Pogorszenie atrakcyjności gminy przez wzrost degradacji obiektów zabytkowych i pozostałych budynków,
- Wzrost zanieczyszczenia powietrza,
- Pogorszenie jakości wód powierzchniowych,
- Dalsza degradacja obszaru rewitalizacji,
- Obniżenie walorów krajobrazowych i rekreacyjnych gminy,
- Brak szeroko rozumianego ładu przestrzennego,
- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców,
- Niskie poczucie tożsamości regionalnej wśród mieszkańców,
- Wzrost zachowań patologicznych.

Dalszy rozdział Prognozy przedstawia cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia przedmiotowego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu.

W kolejnym rozdziale opisano przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko. W celu określenia oddziaływania projektów rewitalizacyjnych na poszczególne elementy środowiska przeprowadzono szczegółową ocenę przedsięwzięć. Pod uwagę wzięto wpływ projektów na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta, ludzi, wodę, powietrze, powierzchnię ziemi, krajobraz, klimat, klimat akustyczny, zasoby naturalne, zabytki, dobra materialne.

Stwierdza się, iż realizacja ustaleń Programu Rewitalizacji nie będzie znacząco negatywnie oddziaływać na stan siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków roślin i zwierząt, gatunków obszaru Natura 2000, integralność obszaru Natura 2000 lub jego powiązania z innymi obszarami oraz innymi formami ochrony przyrody. A zatem nie przewiduje się występowania znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000. Na podstawie przeprowadzonych analiz wnioskuje się, iż zapisy Programu Rewitalizacji nie spowodują działań wymienionych w art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (działań mogących, osobno lub w połączeniu z innymi działaniami, znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony obszaru Natura 2000). Działania zawarte w Programie Rewitalizacji nie będą negatywnie wpływać na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000. Zapisy zawarte w przedmiotowym dokumencie będą sprzyjać ochronie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarów.

Ponadto Program Rewitalizacji nie przewiduje inwestycji, które stanowiłyby zagrożenie dla środowiska, lub takich, w których degradacja środowiska służyłaby osiągnięciu celów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Program Rewitalizacji stanowi spójną koncepcję łączącą poprawę sytuacji w gminie Skulsk w sferze infrastrukturalnej, społecznej i gospodarczej. Proponowane projekty zostały dostosowane do zaistniałych potrzeb społeczeństwa i ściśle określonych celów, które wynikają z wniosków samorządu lokalnego. Na przyjęte rozwiązania wpływ miały także uwarunkowania wynikające z istniejącego stanu zagospodarowania terenów, uwarunkowań ekofizjograficznych oraz ustaleń dokumentów wyższego rzędu. Dlatego też dla przyjętych w Programie Rewitalizacji ustaleń nie przewiduje się rozwiązań alternatywnych w stosunku do tych przedstawionych w dokumencie.

Nie wskazano także na możliwość oddziaływania transgranicznego – ze względu na zasięg przestrzenny obszaru objętego projektem Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Skulsk

na lata 2017-2023 i stosunkowo dużą odległością gminy Skulsk od granic państw ościennych skutki realizacji założeń Programu Rewitalizacji nie będą miały znaczenia transgranicznego.

W analizowanym Programie Rewitalizacji nie znajduje się ustaleń, które dyskwalifikowałyby go ze względu na skalę i charakter oddziaływań na środowisko.

15. Spis tabel, rysunków i wykresów

Rysunek 1 Złoża węgla brunatnego Morzyczyn i Ościslówo	10
Rysunek 2 Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Skulsk – Ostoja Nadgoplańska	14
Rysunek 3 Obszary Natura 2000 na terenie Gminy Skulsk – Jezioro Gopło	15
Rysunek 4 Powiązanie pomiędzy wizją, celami, kierunkami działań i przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi	53
Rysunek 5 Ścieżka postępowania – aktualizacja LPR	117
Rysunek 6 Ewaluacja Lokalnego Programu Rewitalizacji	126
Rysunek 7 Plakaty informacyjne – spotkania konsultacyjne	130
Tabela 1 Powierzchnia gmin powiatu konińskiego	8
Tabela 2 Zmiana liczby ludności sołectw gminy Skulsk w latach 2012 i 2016	11
Tabela 3 Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Skulsk w latach 2010-2015	16
Tabela 4 Jednostki podziału Gminy Skulsk	18
Tabela 5 Ludność w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania	22
Tabela 6 Udział osób trwale korzystających z pomocy społecznej wg miejsca zamieszkania w liczbie beneficjentów ogółem w gminie	25
Tabela 7 Wskaźniki obrazujące bezrobocie na terenie Gminy Skulsk	26
Tabela 8 Zmiana liczby osób bezrobotnych w roku 2016 w stosunku do roku 2013	28
Tabela 9 Wskaźniki obrazujące niski poziom przedsiębiorczości na terenie Gminy Skulsk	28
Tabela 10 Tempo usuwania wyrobów azbestowych na terenie gminy Skulsk	33
Tabela 11 Liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu [szt.]	34
Tabela 12 Powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m ²]	36
Tabela 13 Delimitacja obszaru zdegradowanego – etap 1 (w1 - Ludność w wieku nieprodukcyjnym w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym wg miejsca zamieszkania; w2 - Udział osób trwale korzystających z pomocy społecznej wg miejsca zamieszkania w liczbie beneficjentów ogółem w gminie; w3 - Liczba bezrobotnych osób w	

przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie; w4 - Udział bezrobotnych kobiet w ogóle bezrobotnych wg miejsca zamieszkania; w5 - Liczba osób długotrwale bezrobotnych w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie; w6 - Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym; w7 - Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na każde 100 mieszkańców jednostki podziału gminy w wieku produkcyjnym; w8 - Występowanie wyrobów azbestowych [tak/nie]; w9 - Liczba zabytków wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków wymagających remontu [szt.]; w10 - Powierzchnia użytkowa lokalu na osobę [m2]).....	39
Tabela 14 Delimitacja obszaru zdegradowanego – etap 2.....	40
Tabela 15 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Goplana	45
Tabela 16 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Lisewo.....	45
Tabela 17 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Mielnica Duża.....	46
Tabela 18 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Skulsk.....	47
Tabela 19 Charakterystyka podobszaru na terenie Sołectwa Łuszczewo	48
Tabela 20 Powierzchnia i liczba mieszkańców podobszarów rewitalizacji.....	50
Tabela 21 Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych	102
Tabela 22 Powiązanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z analizowanymi aspektami życia mieszkańców.....	105
Tabela 23 Szacunkowy harmonogram działań rewitalizacyjnych	110
Tabela 24 Indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	112
Tabela 25 Zadania podmiotów odpowiedzialnych za system zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji	115
Tabela 26. Harmonogram realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	116
Tabela 27 Wskaźniki produktu i rezultatu dla przedsięwzięć rewitalizacyjnych	120
Tabela 28 Wskaźniki realizacji celów rewitalizacji	125
Tabela 29 Spotkania konsultacyjne i płynące z nich wnioski.....	128
Wykres 1 Liczba ludności gminy Skulsk w latach 2012 - 2016	11
Wykres 2 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % populacji gminy	12

